Tuğba Doğan

Nefaset Lokantası

ROMAN

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

NEFASET LOKANTASI

Tuğba Doğan 1981'de doğdu. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nü bitirdi. Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans programından "Kaybetmenin Anlatısı: *Mai ve Siyah*, *Huzur* ve *Tutunamayanlar*" başlıklı teziyle mezun oldu. Çeviri ve denemeleri *Cogito*, *Toplumbilim*, *Notos*, *Yeniyazı* gibi dergilerde ve çeşitli derleme kitaplarda yayımlandı. İlk romanı *Musa'nın Uykusu* ile 2015 Notre Dame de Sion Edebiyat Ödülü Mansiyonu'nu aldı. Çevirmenlik ve senaryo yazarlığı yapıyor.

Tuğba Doğan'ın
YKY'deki kitapları

Musa'nın Uykusu (2014)
Nefaset Lokantası (2019)

TUĞBA DOĞAN

Nefaset Lokantası

Roman

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5362
Edebiyat - 1529

Nefaset Lokantası / Tuğba Doğan

Kitap editörü: **Fahri Güllüoğlu**
Düzelti: **Cennet Türker**

Kapak resmi: © Serhat Gürpınar, 2019

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Akgül Yıldız**

Baskı: Sena Ofset Ambalaj, Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Litros Yolu Sk. 2. Matbaacılar Sitesi B Blok
Kat: 6 No: 4NB 7-9-11 Topkapı - Zeytinburnu / İstanbul
Telefon: (0 212) 613 38 46
Sertifika No: 45030

1. baskı: İstanbul, Mayıs 2019
6. baskı: İstanbul, Eylül 2020
ISBN 978-975-08-4486-7

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2019
Sertifika No: 44719
Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: **ykykultur@ykykultur.com.tr**
facebook.com**/yapikrediyayinlari**
twitter.com**/YKYHaber**
instagram.com**/yapikrediyayinlari**

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

“Kalp düşünebilseydi, atmaktan vazgeçerdi.”

Fernando Pessoa

BİRİNCİ BÖLÜM

Mezara eşekarısı yağdı. Bütün mezarlığa değil, bizim başında durduğumuz, henüz açılmış, taze ölümüzü bekleyen mezarın üzerine. En fazla bir dakika sürdü.

Dualar okunuyordu. Gözyaşları dökülüyordu. Ben şaşkındım. Başta da sonda da. Beklenmeyen ölümün hızından şaşkındım, ölümün varoluşsal aniliğinden şaşkındım, ölümü ölülerin değil, yaşayanların düşünmesinden ve konuşmasından şaşkındım. Mezar başındakiler ağlıyordu. Herkesin ağlaması kendine benziyordu. İç çekerek ağlayanlar, dışadönük bir kederle hıçkırarak ağlayanlar, içedönük bir kederle susarak ağlayanlar. Ağlayanlar arada kaçamak gözlerle birbirine bakıyordu. Az sonra gömülecek olan, dün bana bakıyordu. Her şey çok hızlı oldu. Bir ara bir rüzgâr esti, ince, çok ince bir rüzgâr. Yeni kazılıp deşilmiş topraktan yükselen küf kokusu burnuma değdi. Toprağın bile küflendiği bu dünyada yine de daima taze bir şey olabilir mi? İşte tam o ara, ölü mezara indirileceği sırada hangi yönden geldikleri anlaşılmayan eşekarıları, irade sahibi bir bulutun hareketiyle uğuldayarak uçup mezarın içine yağdı. Cenazedekiler etrafa kaçıştı. Ben pek hareket edemedim. Sadece ne olduğunu anlamaya çalışırken bir iki adım geriye doğru sendeledim. Doğrulup kafamı uzattım, mezarın içine baktım. Arılar, sürü halinde indikleri açık mezarın dibine çökerek, sanki o topraktan kendileri için çok zaruri bir şeyleri ikmal eder gibi konmadan bir süre durdular, bedenleri neredeyse yapışık, kanatları birbirine değerken uğuldayıp vızıldayarak yapacaklarını yaptılar, aradıklarını buldular, alacaklarını aldılar ve geldikleri kararla bir anda yükselip aramızdan geçtiler, havada dağılarak göğe ağıp kayboldular. Arılar geride kalanlarda saf bir hayret bırakarak uçup gitti. Herkesin hayreti kendine benziyordu. Hoca göstermelik bir hayretle "suphanallah" dedi.

Arılar uğuldarken ben düşünüyordum; bu garabet de ne demek oluyor? Bugün burada, bu cenazede bulunanların beraberce gördü-

ğü karanlık bir rüyaya benzeyen bu şey, bize ne söylemek istiyor? Çizgi filmin birinde başında gri bir felaket bulutuyla gezen bir karakter vardı. Yağmur sadece onun tepesine yağıyor, olur olmaz anlarda yalnız onu ıslatıyordu. Kimdi o? Bugün burada, bu cenazede bulunanların sonradan çeşitli sohbetlerde kullanacakları bir vesileleri oldu. Herkesin sohbeti kendine benzer. Kötü niyetliler için ölünün arkasından konuşmaya bir vesile, iyi niyetliler için ölenin hikmetini anmaya bir vesile.

Bu neden oldu? Arılar mezarın dibine neden çöktü? Neden bu kadar kısa sürdü? Düşündüm. Aslında şaşılacak bir şey yok. Artık bir tuhaflık bile hakkıyla gerçekleşmiyor. Sahte oldukları derhal anlaşılmayan mucizeler doğmuyor. Belliydi. Dengesiz bir yerdi burası. Giderek daha da dengesizleşti. İşte ben bundan gidecektim. Her şey zehirlendi işte. Hiçbir şey akmıyor. Çok uzun bir zamandır. Kıyamet bile tam kopamıyor. Ya da belki kıyamet aslında böyle bir şeydir. Bir seferlik, devasa ve kimseyi kayırmayan felaket değil de gündelik hayatın içinde devam eden, garip, minik düzensizlikler olarak çalışan, her gün yeni bir yere sinip orayı halleden bir şeydir. Aniden başlayıp şiddetle tamamına ermeyen, kendinden sonra gelecek başka bir şeye sebep olmayan, yıkıma değil, yıkımdan hep bir önceki ana benzediğinden bir yeniden doğuş vaadi de taşımayan, bir yere sıkışıp kalmış bir ara zaman, insanlığın evrimindeki mutlak bir duraklama, içindekilerle birlikte bulanma ve donma.

Belliydi. Giderek daha yaşanmaz bir yer oldu. İşte ben bütün bundan gideceğim. Önce niyetler zehirlendi. Sonra sözler ve eylemler zehirlendi. Arada kelimelere saldırıldı ve kelimelerin ruhları zedelendi. Kırıldı, taciz edildi, kelimelerin ruhları kaçışa zorlandı. Kelimelere büyük haksızlık yapıldı, anlam bizden uzaklara gönderildi. Soluduğumuz hava dahi bönleşti. İnsanlar ahmaklaştıkça ahmaklaştı. Hiçbir şey yapamadık. İçinde durarak ve bedenlerimizi yakalamasına izin vererek büyük bir çürüme tarihi yarattık.

Bir gün yapay zekâ ya da başka bir kaçınılmaz tesadüf bizi yeryüzünden tamamen silecek. Her şey en başa dönecek. Hayat, kendini sürdürmek için bulaşmak üzere başka bir gezegen, başka bir galaksi, başka bir âlem bulup oraya yerleşecek. Onu anladığım

haliyle dünya, kendimden anladığım kadarıyla ben ve her şey hiç olmamış olacak. Her şey ölmek istiyor. Var olmak isteyen her şey var olmuş sayılmak için ölmek istiyor. Ölümü aramak, ölümlerin içinden kendi ölümünü bulmak, ölümüne yaklaşmak, ona karışmak ve ölünce nihayet bir zamanlar kesinlikle var olmuş olmak istiyor.

İşte benim basıp gitmek isteyişimin sebebi bu. Hep bize doğru yaklaşan bir felaket var ama asla gelmiyor, adresi bir türlü bulamıyor, kapımıza varamıyor. Bizi bekleyen esas bir felaket var ve zavallı hayatlarımız da onun, o çok büyük bütçeli filmin henüz sadece fragmanı. Böyle yaşamaktan yoruldum. İşte bundan gideceğim ben. Buradan. Bu zehirlenmiş topraktan.

• • •

Sohbet olmadan mutluluk olur mu? Mutluluk için dil birliği şarttır. Niye? Çünkü değer birliği şarttır. Doğru söylüyor. Misal tatile gelen Almancılara bakın, hep orada mutlu olmadıklarını söylerler. Ee, neden dönmüyorlar bu Almancılar o zaman Suphi Ağabey? Bu da evlilerin bekârlık övmesi gibi, boşanın kardeşim o zaman. Nasıl sohbet edeceksin? Portekizce bilmediğine göre İngilizce edecek. İngilizce bilenlerle. Bence daha iyi. Dilin tuzaklarına düşmeden, mecburen bebek gibi, daha doğrusu çocuk gibi... Nesi iyi? Ben konuşmaktan bahsetmiyorum ki sohbet etmek diyorum, şu an yaptığımız gibi. Hiçbir zaman oralı olamayacak, her yerin kendi gerçek sahipleri vardır, kuralları onlar koyarlar. Pek öyle değil Altan Ağabey. Her şey değişti. Artık dışlanmanın da yeni biçimleri var, uyum sağlamanın da. Bu yeni bir dalga. Bununla gidenler farklı. Dünyada her yere birileri başka bir yerlerden gelmiş durumda. Göçmenleri sadece yanlış savaşlar değil yanlış seçimler de yaratıyor artık. Doğru savaş da mı var? Vardır. Zaman değişti. Dünya da bunun farkında. Doğru diyor. Sanmam. Öyle, öyle. Oraya kendi cemaatini, camisini götürecek olanlar gitmiyor artık, Allah'tan korkanlar değil, onunla pek konuşmayanlar gidiyor. Yeni bir Kavimler Göçü. Vizigotlar, Ostrogotlar değil kuşkucular, tedirginler. Zamanla anlarlar, kimse kimseden çok farklı değil artık, hatta emin ol Salih belki onların yazdıklarını onlardan çok okumuştur, hikâyelerini onlardan iyi biliyordur. Keşke internet bir ülke olsaydı, ben de oraya yerleşmek

isterdim. Dünyanın Esenler otogarıyız biz, öyle şekilsiz, bunaltıcı. Durulacak yer değil artık. Ben arkandayım Salih Ağabey, en doğrusunu yapıyorsun. İnsan her şeye alışır. İnsan güzel şeylere daha çabuk alışır. Karnaval zamanı geliriz belki seni görmeye. Sen artık yerlisi olmuş olursun o zamana. Ekonomik bilet bulursak. Değil mi? Gideriz tabii.

Salih bir süredir sadece dinliyor, arada rakısından bir yudum alıp tebessümle, başının onaylayan bir hareketiyle bütün konuşmalara konuşmadan katılıyordu. Akşamüstünden beri yemek, içmek ve söylemekle geçen kim bilir kaç saatin bu anında, sorular artık zaten ona sorulmayıp daha ziyade ortaya atılıyor, kelimeler ağızlardan doğrudan bir adres aramadan çıkarak vurgulara, tonlamalara, imalara, nidalara, itirazlara, onaylamalara uğruyor, sanki görünmez bir orkestra şefinin idaresiyle yükselip alçalarak akıyor, sohbet neredeyse kusursuz bir ahenkle kendini yapıyordu.

Bahçede on kişiydiler. Afitap, Suphi, Altan, Şükran, Bahadır, Leyla, Metin, Meral, İbrahim. Ve Salih. Afitap Hanım, Nefaset Lokantası'nı bugün yalnızca Salih'e verdiği veda yemeği nedeniyle açmış, bahçedeki büyük mermer masanın üzerini ta dün geceden başlayarak ancak hazır ettiği, tamamı onun sevdiği yiyeceklerle donatmıştı. Mezeler. Köpoğlu –patlıcan kadar sevdiğim kaç kişi var acaba–, fava –dur dur, getir, zeytinyağı gezdirmeyi unutmuşuz– Girit ezme –beyaz peyniri özlersin– havuçlu kereviz –Afitap insana kerevizi bile sevdirir–, yoğurtlu semizotu –semizotu insanın içini temizler–, barbunya pilaki –o tadı veren biber salçasıdır– pancarlı humus ve balkabaklı humus –bunları renk olsun diye böyle yaptım–, bademli roka salatası –mayhoşluk köz kırmızı biberin marifeti–, zeytinli zahter salatası –senin verdiğin kırma zeytin bu Salih– enginar ezmesi –enginar karaciğere iyi gelir– buğday cacığı –nanesi bahçeden–, mercimek köftesi –kimyonu uzatsana–, çerkeztavuğu –bir kaşık daha?– Ara sıcaklar. Kremalı fırın patates, pastırmalı paçanga böreği, pazı borani, muska böreği, cevizli pırasa mücveri, içli köfte –helal olsun, ben sırf şu içli köfteyi yapmaya kalksam akşamı bulurdu– Ana yemek. Fırında kuzu kaburga ve şehriye pilavı –vallahi bir ay yemek yemeyeceğim.–

Tatlı. Sütlü Nuriye.

Salacak'ın denize inen yokuşlarından birinde bulunan lokantanın küçük arka bahçesinde bu gece toplanmış olanların ortak olduğu şey yalnızca masayı empresyonist bir tabloya çeviren rengârenk mezeler, fonda usulca çalan, birkaç kere başa döndüğünü herkesin fark etmediği şu klasik şarkılar ya da turuncu cılız bir ışık altında durup durup türlü bahanelerle kaldırılan, farklı şiddetlerle tokuşturulan kadehlerin sesleri değildi. Bir esintinin bu gece İstanbul'un kaç köşesi varsa hepsinden toplayıp getirdiği bütün kokuyu bahçe duvarlarından sarkan küpe çiçeklerine, köşedeki sardunya ve ortancaların kokusuyla çarpıp geceyi mutlaka hepsinin hafızasına her birinin idrakince, yani ayrı ayrı kazıyan yaz akşamının bu eşsiz parfümü de değildi. Bu gece belki başka açılardan bakılsa hiçbir ortaklığı yoktur denilebilecek bütün bu insanları ortaklaştıran şey, kimisinin tanışı, kimisinin ahbabı, kimisinin arkadaşı, kimisinin komşusu, kimisinin dostu olan Salih'e hakkıyla bir veda edebilmek isteğiydi. Salih yarın gece üç uçağıyla Türkiye'den gidecekti. Brezilya'ya. Gezmeye ya da iş seyahatine değil. Temelli.

"Sade olan her şeyin kalbi olan bir şey var işte bu şarkıda da; asalet. Bana sorarsanız şarkılar içinde bambaşka bir şarkıdır bu. Bir defa içinde gönül var, ah var ve şarkılar var. Kendi şarkılığı üzerine de düşünen bir şarkı, muhteşem. Ve bir gençlik masasından bahsediyor. Bu andan, buradan bahsediyor. Bizimki de bir gençlik masası. Birbirini seven insanların etrafında toplandığı her masa bir gençlik masasıdır. Yaşlarımız ne olursa olsun. Ruh yaşlanmaz, seven ruh asla yaşlanmaz. Bütün şarkılar sevgilinin adını taşıyor diyor. Çok basit ve bu yüzden çok derin. Dinleyelim çocuklar, ben anlatamıyorum onu, şarkı zaten kendisini anlatıyor. Ne acayip kadınlar, adamlar, ne güzel insanlar yaşamış bu topraklarda. İnsan hakikaten coşkulanıyor." Kadehler Safiye Ayla için kalktı.

Salih bir buçuk ay önce çalıştığı gazeteden kovulmuş, zorunluluk ve alışkanlıklardan bir anda boşalarak tamamen kendisine kalan günlerini ne yapıp da dolduracağını bir süre bilememiş, işsizliğin getirdiği acemiliği üzerinden silkeleyip atmak için zamanının büyük bölümünü zaten müdavimi olduğu, haftada en az beş akşam

yemek yediği Nefaset Lokantası'nda geçirir olmuştu. Altan yıllardır emekliydi; emekliliğin armağanı mı laneti mi olduğuna bir türlü karar veremediği sonsuz bir zamana sahipti ve bu bir ayda o da lokantaya her zamankinden daha sık uğramaya başlamış, kovulduktan kısa bir süre sonra İstanbul'u terk edip Rio'ya yerleşme kararı alan, yıllardır tanıdığı ve kendine hiç benzemeyen bir oğlu sever gibi sevdiği Salih'i gitmekten vazgeçirmek için bildiği bütün dilleri dökmüştü. Altan böyle bir adamdı. Bazı insanların doğasında umut içkindir. Memleketin muhtelif dönemlerinde hiçbir muktedir tarafından yeterince sarih bir biçimde sınıflandırılıp da hakkında kesinleşen bir hükme varılamadığı için kimseye yaranamamış, bir tür her devrin şaibelisi kontenjanına alınarak başından türlü soruşturmalar, mahkemeler, tutukluluklar, ihraçlar ve göreve iadeler geçmiş, nihayet güç bela emekli olmuş bir ordu mensubu olduğu halde, şimdi yetmişine merdiven dayamış bu adamda, memleketi bırakıp gitmekten imkânsız bir seçenek olarak bahsettiğine göre, umutla beraber muhtemelen inat da mündemiçti.

Salih tanıdığı herkesten gidişiyle ilgili söylenebilecek her şeyi duymuş ama en çok Altan'la konuşmuştu. Etraftaki esnafa ve Salacaklılara pazar günleri hariç birbirinden lezzetli ev yemekleri sunan Nefaset Lokantası'nın sakinleri, müşterileri, Salih'in yemeklerini çoğu zaman beraber yediği en yakın arkadaşı Metin, elektrik, su, doğalgaz faturasını okumaya gelen, çöp vergisi, işgaliye ücreti ve sair taleple günaşırı kapıda beliren belediye ve muhtelif devlet dairesi çalışanları ve arka bahçede besledikleri kedi de bir ay boyunca yakaladıkları yerden bu konuşmaların kulak misafiri oldu. Altan, Salih'i gitmekten vazgeçirmeye çalışırken bazen tansiyonu çıktı, sinirleri gerildi, bazen sesinde kederli bir şefkat tonu belirdi.

Önce Salih'e "gitmek istiyorsun çünkü memleketi kendine layık bulmuyorsun, beğenmiyorsun" dedi. Beğenmediğin kendin olmayasın? Beğenmeyen değil, kalamayan gider. Niye kalamayasın Salih? Burası senin memleketin. Doğup büyüdüğün yer. Ülkenin lisesinde oku, ülkenin üniversitesinde oku, ekmeğini ye, suyunu iç, oksijenini tüket, sonra da gideceğim ben, niye çünkü beğenmiyorum. Yedi içti kaçtı. Salih, "içine doğduğum, seçmediğim şeylerle onları olduklarından daha iyi bir hale getiremiyorsam övünmeyeceğim

diye yemin etmiştim" diye düşündü ama bunu söylemedi. Sonra Altan, sen neden gidiyorsun, başkaları gitsin dediğinde Salih sadece "Onlar kim?" dedi. Böyle küsüp kaçmak olur mu? Mücadeleden kaçıyorsun. Kime karşı mücadele? Hangi Kuvayi Milliye? Herkes bırakıp giderse, ortalık tarumar olmaz mı? Kitleler için bir şey yapmak isteyen her idealist ağzının payını aldı. *Sürü arzusu sapkındır.* Kabul etmiyorum. Neyden rahatsızsan onunla uğraş, muhalefet et. Sen senin gibi düşünenlerin az olduğunu mu sanıyorsun? Benim gibi düşünenler kimdir onları bilmiyorum. İnsan devamlı sadece kendine benzeyenlerle oturup kalkınca bir topluluğun parçası gibi hissediyor ama meselenin aslı öyle değil, ben bunu anladım. Kıyamet yaklaşıyor diyenle dünyayı yeniden kuracağız diyen nihayetinde aynı istatistiklere konu oluyor, hiçbir şey akmıyor, her şey aynı kalıyor. Dünyadan alacağı olduğunu düşünenle dünyaya verecekleri olduğunu düşünenin farkı, sadece baktıkları yerin farkı, onlar dünyanın umurunda değil, dünya dünya olmaya, hep aynı şekilde dönmeye devam ediyor ama bir tek devran bir türlü dönmüyor. Cemil Meriç senin gibilere Kitab-ı Mukaddes'in serseri Yahudisi diyor Salih. Vatanını yaşanmaz bulanlar onu o hale getirenlerdir diyor. Toprağı bol olsun ama ben bıktım, sıkıldım, bunaldım Altan Ağabey. Her devirde aklı olanın, fikrini kiralamayı reddedenin suçlanmasından, haksız çıkarılmasından, iğdiş edilmesinden, azarlanıp paylanmasından bıktım. Bütün faturanın düşünene kesilmesinden bıktım. Bu toprak okuyanını, düşünenini, münevverini, aydınını, entelektüelini, entelini hiçbir zaman sahiplenmedi. Onu hep küçümsedi. Onu hep zaman dışı, gerçek dışı buldu. Onu asla ciddiye almadı, onunla daima dalga geçildi. Sanki bir yerlerde bir hayat var; onun çok mühim ve gerçek meseleleri var da bu zavallı orada değil, çeyrek çepelek hülyalar içinde bambaşka bir yerde, harikalar diyarında yaşayan bir meczupmuş, romantik bir serseriymiş, daima güçsüz ve korkak bir enayiymiş gibi bakıldı ona. Dünyayı anlamaya ilk heves ettiğinde çok okuma, çok düşünme kafayı üşütürsün dediler. Direnip devam ettiyse ergenliğinde şuna bak, çıktığı kabuğu beğenmiyor dediler. Devam edip yetişkin olduğunda ne oldu hani o kadar kitap okudun bir baltaya sap olabildin mi, bak şimdi tutunamayanları oynuyorsun dediler. Kimse bütün değerlerin ucuzlaştığı bir ortamda tutunmanın en iyi ihtimalle onursuz bir beceri olduğundan bahsetmedi.

Cemil Meriç bahsinin geçtiği akşam Metin de oradaydı. Altan kalkıp gittiğinde Metin Salih'e "Sence Cemil Meriç yaşasaydı oy kullanır mıydı?" diye sordu. Salih "Bilmiyorum" dedi. "Benim bir fikrim var ama kendime saklayacağım, yerin kulağı var. Hem zaten bu zamanda kimseye kefil de olmamak lazım". Güldüler.

Bir gün Altan "Gideceğin yerde azınlık olmayacak mısın peki?" diye sordu, Salih "Burada da zaten azınlığım" diye cevap verdi.

Salih bu azınlık olma duygusunu ta ortaokuldan beri tanıyordu. Nakil öğrenci psikolojisi derdi buna. Babasıyla annesinin birbirini bir yıl arayla takip eden ölümlerinden sonra dört sene babasının karısı Sevinç Hanım'ın evinde yaşamış, sonra İstanbul'a anneannesiyle dedesinin yanına gelmiş, nakledildiği okulda ilk yıl kendini çirkin ördek yavrusu gibi hissetmişti. Ait olmamak nedir, Salih bunu çok iyi bilirdi. Kelimelere doğup büyüdüğü yere özgü vurgular yaptığını fark ettiğinde –tahtaya kalktığı zaman diğer öğrencilerin gülüşmelerinden anlamıştı bunu– sıkıntı, utanç ve nefreti karıştıran bir duygu içinden hızlıca geçip kalbini daraltmış, ondan kurtulmak için yılın ilk tatilinde bütün yaz evden çıkmayıp ayna karşısında yüksek sesle kitap okuyup radyo tiyatrosu dinleyerek –televizyonu o zaman da sevmezdi– alıştırmalar yapmış, ertesi dönem okula gittiğinde gülünç buldukları vurgulardan tamamen kurtulmuş yeni bir Salih olarak karşılarına çıkmıştı. İnsanların kendisiyle ilgili bir fikirleri olacaksa buna zekâ ve merhametten yoksun önyargılarıyla başlamamaları için onların değil kendisinin bir şey yapması gerektiğini böylece erken bir yaşta kendi kendine öğrenmiş oldu.

Neden gitmek istiyorsun? Herkes haksızlığa uğradı. Hepsi bırakıp gidiyor mu? İşten kovuldum diye insan göçüp gider mi? Sana iş mi yok. Onunla bir ilgisi yok. O bardağı taşıran son damla oldu. Neden gitmek istiyorsun? Öyle derin analizlere filan gerek yok. Tek kelimeyle söyleyeyim: tıkandım. Yalnız kalmayacak mısın? Buradaki insanları anladım ben. Anlayacağımı anladım. Başka insanların arasında yalnız kalayım biraz da. En sonunda bir gün Altan "Peki" dedi. "Öyle olsun. Git. Sanki ne değişecek? Ne olacak? Sen orada biz burada her akşam bir gün daha yaşlanacağız."

• • •

Metin masanın etrafına dağılmış dikkatleri toplamak gayesiyle kadehin kenarına bıçakla hafifçe vurdu, muzip bir edayla "Salih, hadi bize bir konuşma yap; şöyle oturaklı bir veda konuşması" dedi. Diğerleri de tebessümle ve nidalarla onayladı, sandalyelerinde kaykılanlar konuşmaya odaklanmak için toparlandı, içkileri azalanlar takviye yaptı, herkes gelecek olan konuşmaya birkaç saniye içinde hazırlanıp Salih'e bakmaya başladı. Salih bir süredir kimse görmeden pabuçlarından çıkarıp bahçe toprağının nemine iyice bastırarak serinlettiği ayaklarını masanın altında yavaşça hareket ettirdi, toparlandı.

"Türkiye nedir? O her zaman birileri tarafından aranan bir şeydi. Ne olduğunu henüz bilmeden sevenler tarafından, ne olduğunu en başından sezip de sevmeyenler tarafından, ne olduğunu henüz bilmeden sevmeyenler ve ne olduğunu en başından sezip de sevenler tarafından. Ona ait olanlar, ona yaslananlar, ona tapanlar tarafından. Ona itiraz edenler, onunla kavga edenler, onu aşmak isteyenler tarafından. Ona inananlar ve inanmayanlar tarafından. Ona rağmen ve onun için aradılar. Pek çokları aradı onu. Kimileri onu ararken kendini buldu. Kimileri onu ararken kayboldu. Kimse yola çıkarken olduğu halde kalmadı. Mazlumlar zalim, âşıklar hain, mücahitler müteahhit ve gariban galip oldu. Hayaller hüsran, hayatlar berbat oldu.

Türkiye beklendiği gibi kendi şartları içinde yürüyüp kendisi oldu ama görüldü ki bu olduğu şey pek sevimli bir şey değildir. Evet bir Türkiye doğdu ama sanki daha doğar doğmaz, büyüyüp gelişemeden, serpilip olgunlaşamadan birdenbire yaşlandı. Bir bebeğin sırasıyla çocukluğa, gençlikten yetişkinliğe, olgunluğa ve nihayet ihtiyarlığa geçişi değil, aniden ihtiyarlamasıydı bu; aşırı duygusallıktan bir gecede saçları ağaran film karakterleri gibi. Duygu patlamaları yaşayan bir sınırda kişilik, bir ihtiyar bebek, tarihin bir anomalisi. Ve işte bu ihtiyar nihayet beni kovdu, tükürdü, bünyesinden attı.

Herkes aradı. Fakat kimse bulamadı onu. Kimse beklediği gibi bulamadı.

Ben de onu aradım. Aklımla ve kalbimle aradım. Yaşantımın her yerinde aradım onu. Onu aramanın onu icat etmek demek olduğunu anladığımda da devam ettim, hatta o zaman daha da tutkuyla aradım.

Vazgeçtim artık dediğim anda dahi aradım ve belki en çok da o zaman aradım. Ne oldu peki, buldum mu onu? Ben bulamadım ama o beni buldu. Bulur bulmaz bana şöyle dedi: Salih, sen yanlışsın. Başından beri hatalısın. Bir ömür boyu bu toplumun bir ferdi olmak için yırtındın. Birinin oğlu, birinin öğrencisi, birinin asker arkadaşı, birinin iş arkadaşı, birinin yoldaşı, başka birinin sırdaşı olmak için çabaladın. Sokaktaki kalabalığın hakiki bir parçası olmak istedin. Olamadın. Olmadı. Baştan sona yanlışsın dediler bana; her sokağa çıktığımda konuşmadan bana bunu söylediler.

Dışlanmanın yeni biçimleri var, doğru. Toprak beni dışladı, insanlar beni dışladı, hava, su, sokak hayvanları ve siyasi partiler. Hepsinden dışlandım. Hiçbir şey yapmadan. Sadece kendim olarak. Burada doğup büyüdüm ama toplumun benimle konuşmaya başladığı ilk andan itibaren duyduğum tek bir şey vardı: Benim bütün doğru zannettiklerim yanlıştı.

Üstelik üzerimde bir tedirginlik hep vardı. Başından beri. Bir gün birtakım karanlık adamlar kapımı çalacak, karşıma dikilip 'Foyan meydana çıktı, buraya ait değilsin, burada eğretisin, tarih boyunca türlü medeniyetlere beşiklik etmiş, üç tarafı denizlerle çevrili bu cennet vatanımızın sahip olduğu bütün yeraltı ve yerüstü zenginliklerimizi, doğal kaynaklarımızı, bilhassa da pek meşhur bor madenlerimizi hakkın olmayarak tükettiğin anlaşıldı, gıyabında gerekli işlemler başlatılmış ve bir süredir gerekli evrak toplanmaktaydı. Dosyan hazırlandı. Gereği de düşünüldü. Şimdi pılını pırtını topla ve git, sınırın dışına bir yere,' diyecekler diye bekledim.

Yanlış birine âşık olmak gibi. İnsan yanlış birine âşık olamaz mı? İnsan kendini durmadan aşağılayan, ona üzüntülerinle, isteklerinle, duygularınla ve düşüncelerinle yanlışsın, ben senin görmek istediğin kişi değilim, ben benim diyen birini sevemez mi? Benim bu ülkeyle ilişkim yanlış birine âşık olmaktan farksızdır. Karşılıksız bir aşktır bu. Bu aşk karşılıksız ve bu maşuk zalimdir. Geç oldu ama anladım. Nihayet bu oldu. Olan bu. Kelimesi kelimesine böyle olmadı tabii ama hakikatte olan bu bir bakıma. Şimdiye kadar direniyordum. Öyle değildir diyordum, galiba fazla duygusalım ben, çabuk etkileniyorum, hemen vazgeçiyorum diyordum. Yanlış birine âşık olanın

yapacağı gibi. Artık yapmayacağım bunu. Kabul ettim. Gidiyorum. İşaretleri okuyorum, direnmiyorum, ısrar etmiyorum, ne demek istediğini, onun beni reddettiğini, beni istemediğini artık anlamayı seçiyorum. Kabul ettim. Ve gidiyorum. Hepsi bu."

Durum komedilerindeki ses efektine benzeyen, çok yüksek bir alkış duydu. Araya tek tük gülme sesleri karıştı mı? Hayır, bu seferki daha başka türlüydü. Bölümler boyunca nerede gülüneceğini işaret eden o çok abartılı kahkaha duyulur duyulur duyulur ama dramatik bir an olduğunda, karakter çok manalı bir şey yaptığında sadece coşkulu tek bir alkış sesi yükselir; bu işte öyle bir sesti. Sanki bütün Türkiye onu alkışlıyordu.

Afitap Hanım'ın sesiyle irkilip kendine geldi. "Özlemeyecek misin Salih? Gurbet zordur." Sesinde belli belirsiz bir sitem mi vardı, Salih'e mi öyle geldi? İlk gidişte illa ki zor olur. Herhalde alışırım. Bütün gece konuşulanlar içinde Salih bir tek bu cümleyi sahiden duydu. Afitap, dili olsa herhalde "ama biz seni çok özleriz" diyecek bir tebessümle masadaki tabaklardan birini aldı, kalkıp dükkânın içine girdi.

"Özler tabii. Bağımlısı olduğun maddeyi bıraktığında da yoksunluk krizleri yaşarsın. Soğuk soğuk terlemeler, kâbus dolu uykusuz geceler vesaire. Fakat her şey bittiğinde, sağlığına kavuştuğunda anlarsın ki bütün o sıkıntılar arınmanın kendisidir."

"Densiz densiz konuşma Metin. Sen memleketi uyuşturucuya mı benzetiyorsun?" "Vallahi ben genel konuştum, madde dedim ama doğrudan öyle de diyebiliriz." Altan'ın kaşları çatıldı, masada hafifçe doğruldu, bir yanıt vermeye hazırlanırken dükkânın içinden mutfak tarafından bir gürültü koptu, belli ki bir tabak yere düşüp kırıldı, "Ayy!" Salih insiyaki bir biçimde fırlayıp mutfağa koştu. Masadan alelacele kalkarken pabuçlarını tekrar ayağına geçireceği sırada sağ ayağının başparmağındaki siğili mermer masanın metal ayağına vurdu; canı, sanki tamamı o siğilde toplanmış gibi acıdı.

Mutfağa girdiğinde Afitap Hanım tabak kırıklarını topluyordu. "Gelinin ahı çıktı" dedi. Düşünceli ve kederli bir hal, sesini belli

belirsiz titretiyordu. Ağladı mı? Salih eğilip yardım ederken Afitap sesli düşünür gibi açıkladı. "Çengelköy'deki eskiciden almıştım bu takımı. Bu kırılan son tabağıydı. Çeyizini satan bir gelininmiş. Satmak zorunda kalmış. Çok üzülmüştüm alırken de. Keşke bu gece kırılmasaydı. Gelinin ahı çıktı." Çıktı mı acaba? Mutlaka çıktı. "İşte ah böyledir, kendi zamanını bekler, bekler. O gün geldi mi de mutlaka ama mutlaka çıkar."

• • •

Salih kırık porselen parçalarını toplamayı sürdürürken düşündü. Nelerin ahı vardı? Sadece insanların mı ahı vardı yoksa hayvanlar ve bitkilerin, denizler ve ormanların, gökler ve yerlerin ahından da bahsedilebilir miydi? *Kurbağaların bile ahı vardır Salih.* Canlıların ahı varsa cansızların da var mıydı? Eşyaların ahını da hesaba katmak gerekir miydi? Ahı olanın ahı er ya da geç çıkar mıydı yoksa basitçe züğürt tesellisi miydi bu? Bu da boş inançlar içinde bir başka boş ve yanlış inanç mıydı? Eğer öyleyse Şevket de benim ahımı mı aldı? Başına bir gün mutlaka ama mutlaka bir felaket gelecek mi? O gün anlayacak mı? Kendi kendine diyecek mi "Hay Allah, işte bu Salih'in ahıydı; Salih'in ahı çıktı."

Salih'in yaşadığı toprakta gitmekten bahsetmek bir varolma biçimine, bir kimliğe dönüşeli çok olmuştu, onun da kendini içine dahil edebildiği en geniş toplumsal kalabalık işte bu gitmekten bahsedenlerin oluşturduğuydu. Salih, hayli zamandır gitmek isteyenlerin topraksız, marşsız ve bayraksız, soyut vatanının bir yurttaşıydı. Her millet gibi bu millet de hepsi birbirine benzeyen, niyet ve eylemlerinde özdeş, aynı arzulara ve tutkulara, aynı dürtülere ve amaçlara, aynı öfkelere ve özlemlere sahip fertlerden değil, daha ziyade farklı tarihlerden gelip ayrı yollardan geçen fakat bir tek bu gitmek fikrinde birleşen kişilerden oluşuyordu. Bu vatandaşlar dikkatlice incelenirse çeşit çeşit oldukları kolayca görülür. Yaya geçidinde kendisine araba çarpmayacağından emin olmak isteyenler, mütevazı olduğu için enayi zannedilmek istemeyenler, nasıl yaşayıp nasıl öleceklerine ve öldükten sonra nasıl gömüleceklerine kendileri karar vermek isteyenler, ahlaksızın başarılı, kibarın zayıf, dolandırıcının zeki görülmesini hazmetmek

istemeyenler. Daima farklı noktalardan hareket eden ve durmadan ayrışan yollar üzerinde seyreden bir yığın insan. Bunların bir kısmı çok, bir kısmı tektanrılıdır ve içlerinde eser miktarda da allahsızlar bulunur. Bu insanlara gitmek her zaman iyi bir fikir gibi gelir. Ama nasıl gidilecek? Kapıyı çarpıp gitmek isteyenler, çekip gitmek isteyenler, kaçıp gitmek isteyenler, defolup gitmek isteyenler. İçinde bir macera duygusuyla, bir hafiflikle gitmek isteyenler. Gitmenin nedeninde olduğu gibi nasıl yapılacağında da bir defa daha hepsi biriciktir.

Salih de işte şimdi gitmek istiyordu ve gidecekti. Aradan yıllar geçsin, yaşlanmanın ve yumuşamanın doğal bir sonucu olarak hafızası iyimser bir seçicilikle işleyip onu yanıltmaya başlasın da buraya dair sadece iyi saydığı şeyleri –örneğin açık havada izlediği konserleri ve yurtdışı seyahatinden her dönenin kıyasıya övdüğü beyaz peyniri– hatırlasın istiyordu. Bütün olup bitenlerden sonra böyle bir şey hâlâ mümkünse. Üstelik o daha önce de gitmek istemiş fakat gidememişti. Bambaşka bir sebep ve başka türlü bir heyecanla.

Salih, bir ay önce 16 yıldır haber servisinde çalıştığı gazeteden kovuldu. Aynı fakültede birlikte okuduğu, şimdilerde ünlü bir köşe yazarı olan Şevket tarafından kovduruldu. İnternet haberciliği yapan bir dijital mecrada, müstear isimle yazdığı bir yazı yüzünden. Demek ki Şevket yazının sahibinin Salih olduğunu, müstear isme rağmen anlayacak kadar onu tanıyordu. Düşmanlar birbirini dostlardan daha iyi tanır.

Aralarındaki husumet okulun ilk haftasında yaşanan bir olaya dayanıyordu. Bölümün en kıdemli hocalarından biri, ilk dersinin bir tanışma ve sohbet havasında geçmesini istediğini, sınıftakilerin kendisine meslekle ilgili akıllarına gelen soruları serbestçe sorabileceklerini söylemişti. Öğrenciler çekinerek bir süre kim söz alacak diye bekleşti, nihayet Salih, kazanıp gelmekten büyük heyecan ve mutluluk duyduğu bölümün, köşe yazılarını, yaptığı ödüllü haberleri iştahla takip ettiği bu en kıymetli hocasının karşısında bütün cesaretini toplayıp söz aldı ve şu soruyu sordu: “Bir gazetecinin mesleğinde varabileceği nihai nokta nedir?” Hoca çenesini kaşıyarak

–düşünürken hep böyle yapardı– mütebessim bir ifadeyle cevabını formüle etmeye çalışırken Salih'in bir ve sınıfın da en ön sırasında oturan Şevket yanındakine söyler gibi fakat pekâlâ herkesin de duyabileceği bir sesle "Ne saçma soru" dedi. "Ne kadar basit." Salih bu beklemediği tepki karşısında bozuldu, hoca Şevket'e dönüp cevabı biliyorsa kendisinin söylemesini rica etti. Şevket kendinden emin bir edayla "Tabii ki ünlü olmak" dedi. "Ünlü olmak. Nasıl?" "Onu düşünmedim, önemli de değil, ünlü olmak işte." Örneğin çok mühim bir habercilik başarısının neticesi olarak ya da ülkenin kaderinde değişiklik yaratabilecek çapta bir olayın açığa çıkmasına vesile olarak filan dememiş, neyin sonucunda ünlü olunacağını açıklamaya gerek görmemiş, sadece ve sadece "ünlü olmak" demişti. Kendinde bir amaç olarak ünlü olmak. Bu cevap Salih'e göre Şevket'in düpedüz bayağı ve yüzeysel bir kişi olduğunun kanıtıydı ve o an kendinde açığa çıkan acımayla utancın bir terkibi denebilecek tatsız duyguyu yıllar içinde bu olayı her hatırladığında aynı kesinlikte hissedecekti. Ünlü olmak. Bir gazetecinin kendine amaç edineceği, bütün eylemlerini hizmetine vereceği o bir tek gayesi ünlü olmaktır, demek için insanın dünyayı nasıl bir yerinden okuyup anlıyor olması gerekirdi acaba. Dört yıl bu sakil adamla aynı sınıfta mı okuyacağım? Salih "bence sen yanlış fakülteye gelmişsin" demek istedi ama fırsat bulamadı; dersi iyice kaynatmaya niyetlenen kafalardan ayrı ayrı lakayt sesler çıktı, konu dağılıp gitti.

Salih'le Şevket o dört yıl boyunca sınıfta, kantinde, çeşitli fakülte kulüplerinde ve sonrasında hayatın başka yerlerinde de karşılaştıkları her seferde mecbur kalmadıkça hiç konuşmadı. Konuşmak icap ettiği her durumda da husumet kilden bir kalıp gibi kaskatı aralarında durdu.

Şevket her devrin kazananı adamlardandı. Bunun böyle olabilmesinin ilk şartı daima allahlı ya da allahsız bir cemaate bağlı olmak ise Şevket bunu pek kendiliğinden bir biçimde başarıyordu. Okul zamanı bir tarikata gidip gelmiş, kendini içinde güvende ve sağlam hissedeceği temeli oradan bulmuştu. Bu tarikat çok sonraları topyekûn *persona non grata* ilan edildiğinde Şevket zaten çoktan oradan da tüymüştü. Vakitlice. Tehlike çanları çalmaya başlamadan hemen önce. Onda böyle bir şey vardı. Özel bir tür

yetenek. Çürüğe çıkartılacak olanın kokusunu henüz yaşarken – tam o sondan bir önceki anda– alabilen ve hızla toz olup kendini kurtarmasını sağlayan keskin bir burun. Bu sayede her devirde hem mağdur hem galip olabiliyordu. Salih hiçbir mahallenin yerlisi bile olamazken bu adam girdiği bütün mahallelerin değil yerlisi, her zaman kısa bir süre sonra birdenbire mutlaka muhtarı da oluveriyordu. Salih, Şevket'in yıllar içindeki yükselişini o yöne özellikle bakmamış olsa da mecburen izledi; en sonunda "ünlü" köşe yazarı, kanaat önderi olmuştu işte. Bir basın toplantısında karşılaştıkları bir gün Şevket kendisini toplantı salonunun gerisinden göstermelik ve kesinlikle alaycı bir şekilde selamladığında içinden "Metin haklı, zevki olup parası olmamaktan daha acı bir şey varsa o da parası olup zevki olmamak" diye geçirdi. Şu pahalı ama zevksiz takım elbisesini bir çıkarsa da süper kahraman kostümünü hepimiz görsek. Bu kostümün üzerinde mutlaka V harfi işlenmiş olacak. Vasat. Vasat-man. Salih'e göre Şevket'in süper gücü buydu; çok laf üretip aslında hiçbir şey söylememesine yarayan, kimsenin köpeğine hoşt, tavuğuna kışt demeden kendi gemisini yürütmesini ve böylelikle her mahallenin muhtarı, her muktedirin dostu olabilmesini sağlayan bir vasatlık.

İşte Salih yaklaşık bir ay önce Şevket'in kendi çalıştığı gazeteye transfer edildiğini öğrendiği gece adeta hezeyan halinde kaleme aldığı ve bir internet sitesinde müstear isimle yayımlanan yazısında tarif ettiği kişiler için tam olarak ondan ilham almış, Şevket de yazıda kendisinden bahsedildiğine ve bunu Salih'ten başkasının yazamayacağına o kadar emin olmuştu ki yıllar içinde her karşılaşmalarında belli bir gerilim içinde dalgalanıp durulan fakat bir türlü bir yere varamayan bu soyut husumet, nihayet bir şeye vesile olmuş, Şevket yazıyı okuduğunun sabahı doğruca genel yayın yönetmeninin odasına girmiş, orada sadece yarım saat kalıp bir çay içmiş, çıkarken bir ara birkaç saniye durup parmaklarının üzerinde hafifçe yükselerek koca gazete katının diğer ucundaki masasının başında çalışmakta olan Salih'e kendini göstermiş, bu hareketle ona "birazdan başına geleceklerden ben mesulüm, bunu iyice bil" demek istemişti. Salih yarım saat sonra çağırıldı ve işine son verildiği söylendi.

Muteberler ve Vasatiler

...İnsanlık için gerçek bir şey yapıp da onun neticesi olarak hasbelkader ünlü olmak değil. Bu Vasatiler ünlü olmak için ünlü olmak isterler. Ne yaptığından bağımsız olarak ünlü olmak. Zaman böyle bir zaman, insan böyle süfli isteklerle dolu bir insan da olabilir. Zaten bugünlerde herkes ünlü ve zengin gibi yaşamaya çalışmıyor mu, kendini böyle göstermeye dönük sapkın bir hastalık içinde değil miyiz toplum olarak? Pekâlâ insan ünlü olmak da isteyebilir. Neden olmasın? Fakat bir insanın bu hayattaki amacı eğer ki buysa, yani bu kişi ünlü olmak istiyorsa bunu hangi yoldan yapacağı da başlı başına bir mesele değil midir? Zira insan yolunu doğru çizerse, muteber olarak da şöhrete kavuşabilir. Fakat tersi her zaman geçerlidir denemez. Kişi illa bu ikisinden biri olacaksa muteber olmaya talip olmalıdır. Çünkü pekâlâ dalkavukluk da kişiye şöhretin yolunu...

Salih kuvvetliydi, Şevket güçlü. Şevket güçlüydü, Salih haklı. Fakat Şevket haklı olmak istemiyordu, güçlü olmak istiyordu. Salih de güçlü olmak isterdi, herkes gibi, ama haklı olmak belli ki onun için daha mühimdi.

Salih, genel yayın yönetmeninin odasından çıktı, masasına gidip eşyalarını toplarken düşündü. Madem beni kovduracaktı bunu niye o zaman yapmadı acaba? O zaman yanında sevgilisi de vardı. Böyleleri yanındaki kadına bak gör neler yapmaya kadirim ben demeyi sevmez mi? Niye intikamını o zaman almadı? Hiçbir şey yapmadı. İkisinin arasında yaklaşık bir yıl önce şiddetli bir karşılaşma daha yaşanmıştı. Salih bundan bahsediyor.

Geçmek bilmeyen bir hastalığın on altıncı gününde artık iyileştiğine kanaat getirip kendini erkenden evden dışarı atmış, günlerdir yatıp durmanın öcünü alır gibi bütün gün dışarıda olmak istemişti. Önce Çengelköy'e gitti. Çınaraltı kahvesinde tek başına kahvaltı etti. Hafta sonu ve hava serin ama güneşli olduğundan kahve bu defa kalabalıktı. Metin aradı, havadan sudan konuştular. Yediklerinden hâlâ tam anlamıyla bir tat alamıyordu. Menemen, simit, bal, kaymak söyledi, hepsinden azar azar yedi, sade bir kahve içti. Üsküdar'a, oradan da motorla Beşiktaş'a geçti. Bacakları işlesin

istiyordu. Hâlâ soğuk soğuk terlemesine aldırış etmeden sahil boyunca Karaköy'e kadar yürüdü. Yolun iki yanında koşu yapan tek tük birkaç kişiyi, son zamanlarda İstanbul trafiğinde belirivermiş bisiklet sürücülerini, Beşiktaş'tan, Dolmabahçe'den muhtemel ki Ortaköy'e yürüyen sevgilileri, çocukları, aileleri ve havayı biraz güneşli görünce arabalarıyla yollara dökülüp Boğaz trafiğini ta Fındıklı'dan tıkamaya başlayan araçları izleyerek yürüdü.

Galata yokuşunu tırmanmayı gözü yemedi, bir taksiye atladı, Kuledibi'nde indi, meydandaki kahveye oturdu, limonlu adaçayı söyledi, cebindeki kitabı çıkardı, arada etrafı izleyerek okumaya koyuldu. Üzerinde tatlı bir nekahet yorgunluğu vardı. İyileşirken dünya insana daha dolu, daha anlamlı, en alelade görüntü bile bir filme aitmiş gibi görünüyordu. Eğer insan dünyaya sahiden kötülüğünden iyileşmeye gelseydi bütün hayatı güzel bir nekahet gibi geçmeliydi, bu işte bir tuhaflık vardı.

İkinci adaçayını söylediği esnada ileriden gülümseyerek birinin kendine doğru yaklaştığını fark etti. Şevket yanında genç bir kadınla birlikte Salih'in masasına geldi, Salih yerinden doğruldu, kalktı, tokalaştılar. Sarılmayayım, soğuk aldım da. Geçmiş olsun Salih'ciğim. Tanıştırayım, Selin. Memnun oldum. Ben de memnun oldum. Salih fakülteden sınıf arkadaşımdır Selin'ciğim. Gerçi yüzünü gören cennetlik. Biz iki üç ayda bir toplanıyoruz ama mübarek adam tenezzül ve teşrif etmiyorlar. Çalışıyorum genelde. Çalışıyorsun. Çalışıyorum dediği de bana savaş muhabirliği yapıyor sanki. Arka sayfa güzellerine resimaltı yazmak ne zamandan beri ağır iş oldu biraderim? Hah hah ha! Sessizlik. Neyse biz seni meşgul etmeyelim, bir şeyler okuyordun herhalde, akşam bir müzik dinletisi var da ona gidiyoruz, erkenden gelip biraz dolaşalım dedik. Hadi kardeşim, öpüyorum seni. Gittiler.

Salih'in bedeni durduğu yerde seğirdi; yerine oturdu. Sanki zihni bir anlığına donmuş, beyni tamamen boşalmıştı. Limonlu adaçayının neredeyse yerine getirdiği afiyetinin az evvel bir anda buhar olup uçtuğunu, boğazının kuruduğunu hissetti. Birinin söylediği zehirli bir lafa o an cevap verememenin, tutulup kalmanın yabancısı değildi. Kendini bildi bileli ne zaman biri ona böyle kelimelerle –

yoldan geçerken– saldırsa o an kalakalır, o kişi yanından ayrılıp da birkaç saniye sonra yaşadığı akıl tutulması geçtiğinde verilebilecek tonlarca iyi karşılığı art arda bulur, doğru zamanda mukabele edememiş olmanın sıkıntısıyla bulduğu cevapların hepsini el mecbur yutkunur, yine de ne yapsa kendine kızmaktan geri duramaz, belki günlerce o an, tam o an söylenebilecek muhtelif cevapları kafasında kurar ve her seferinde kendine olan kızgınlığı artar, kendini beceriksiz, ezik, yenilmiş duymanın bütün duraklarından geçtikten sonra devam edebilmek için kızgınlığını bir daha hatırlamayacağı bir yere kaldırıp unuturdu. Bu sefer böyle yapmayacağım diye düşündü. Birkaç saniye daha durdu, çayını boğazını yakmasına aldırış etmeden bir yudumda bitirdi, cebindeki bozuklukları masaya yığdı, yerinden hışımla kalktı. Bu sefer böyle yapmayacaktı. Fazla uzağa gitmiş olamazlardı. Şu kulenin arkasındaki kafelerden birine oturmuşlardır. Gerekirse hepsini dolaşacağım, onları bulacağım. Yürüdü, yürüdü.

Hızlı adımlarla Kuledibi Meydanı'nı turladı, kafelerin camekânlarından içeri bakıyor, Şevket'le genç sevgilisini arıyordu. Beşinci denemesinde başardı. Bir meyhaneyle caz müzik konserlerinin verildiği gece kulübünün çaprazındaki küçük kafede cam kenarında oturduklarını gördü. Burnundan soluyarak bir Salih gibi değil bir Celal gibi içeri girdi. Sıktığı yumruğundan destek almak ister gibi sol elini Şevket'in oturduğu masanın üstüne koydu. "Ee, senin işlerin nasıl gidiyor Şevket, vasatlığını cilalayıp şöhret kovalamaya devam mı?" Cevabını beklemeden ikisini yüzlerindeki şaşkın ifadeyle masada bırakıp çıktı.

Yokuşu tırmanmaya başladı. Aslında "Bana hakaret ettin, bunun karşılığında seni düelloya davet ediyorum Şevket. Ama kesin işin vardır gelemezsin. Bir yerlerde kovalayacağın hanutlar vardır" demek istemiş ama bu pekâlâ kitabi ve absürd kaçacağından son anda repliğini değiştirmişti. "İyi yaptım" diye düşündü. Herkese cevap vermek istiyordu. Doğru zamanda veremediği tüm cevapları toplayıp üstlerine yığmak istiyordu, biraz da onlar düşünsün, biraz da onların uykuları kaçsın istiyordu. O an tutulup kaldığı için gediğine koyamadığı bütün lafları gereken yerlere yerleştirmek, usturupluca iade edemediği ifadelerden mürekkep bütün

anların intikamını almak istiyordu. Bunca zaman terbiyesinden, çekingenliğinden, tutukluğundan üstüne üstüne gelip de sıradan kötülüklerini, insanca pek insanca şiddetlerini üzerine boca etmiş bütün mahlûkata tek tek gidip, hepsini saklandıkları inlerinde kıskıvrak yakalayıp cevaplarını vermek istiyordu. İçi müthiş bir öfkeyle doluydu. Tek bir insana yönelmeyen, tek başına herhangi bir şeye de yönelmeyen, pür acı, yıkıcı bir öfke. Dik durmaya bayılıyorsunuz. Dik durmayanı adamdan saymıyorsunuz. Alın işte, ben de dik durdum bakın, öyle durulmaz böyle durulur.

Yapılması gereken şeyler vardı. Yapılması gerekenlerle ilgili sorulan sorular vardı. Mebzul miktarda cevapsız soru. Göğsündeki sıkışmayı, giderek hızlanan kalp atışlarını fark etti. Durmadı. Kuledibi'nden Tünel Meydanı'na varan yokuşu hızlı adımlarla yürüdü. Durmaya, soluklanmaya, anlamaya vakti yokmuş, birden şu anda aslında olması gereken yeri hatırlamış gibi koşar adım yürüyordu. Göğsü sıkıştığından burnundan nefes almak yetmiyordu, ağzını açtı, derin nefeslere ihtiyacı vardı. Şimdi burada bu yokuşu yürürken etrafını saran hava, oksijenden kurtulmuş boğucu bir kimyayla içine doldu, fenalaşacak gibi oldu. Yolun kenarındaki büfeden bir şişe soğuk su alsam mı? Gerek yok, durmaya gerek yok. Orada da nefes alamayacağını biliyordu, bundan emindi. Güç bela birkaç metre daha yürüdü, Tünel Meydanı'na varınca kendini bir kitapçıya attı. Girişte duran bir rafta defterler, kalemler, renk renk kâğıtlar, çeşitli kırtasiye. Sonra kitaplar. Dükkânın uzayıp giden raflarında rengârenk kapaklarıyla vakur, bilge, sakin, merhametli, şefkatli kitaplar. Nihayet derin bir nefes aldı. Çocukluğunda da içi ne zaman anlam veremediği bir öfkeyle dolsa babasının kütüphanesinin bulunduğu odaya böyle atardı kendini. Kitaplara baktı. Kitapları gördü. Kitapları seyretti. Soluğu giderek düzenlendi, kalp atışları birkaç saniye sonra yatışıp yeniden kendisiyle yaşanabilir bir ritme ayarlandı. Ben inanma arzusuyla cezalandırılmışım fakat nasıl inanacağım kime inanacağım inandığımı kaç defa kaybedip kaç kez yeniden bulacağım esas soru budur Şevket senin kafan rahat senin böyle dertlerin yok yaşamak senin üstüne saldırmıyor ben kendi varlığımı her gün sırtımda ziftten bir haç gibi gittiğim her yere taşıyorum ben her şeyi bir tür ağırlık gibi yaşıyorum ben birini ya da bir şeyi ancak devasa bir yük gibi anlıyorum bir kalksam

ayağa bir dikilsem bir doğrulsam bir kendime gelsem kendim denen şey neresidir onu bir bilsem işte o zaman ben de muhakkak ki dik durup dünyaya doğru esneyeceğim genişleyeceğim hafifleyeceğim. Kitaplara baktı. Sanki saklı bir gurur sayfaların içinden taşıp kalbine aktı. Ama Şevket sen de şundan emin ol kendini hırstan ikiye ayırsan da olmayacak bir tek bu sermaye asla senin olmayacak sen ve senin gibilerin o etrafında sırtlan gibi gizli bir arzuyla dolaştığınız sahiplenemedikçe hınçlandığınız servet benimdir benimdir ve bana benzeyenlerin her zaman öyleydi ve her zaman da öyle olacak kazandığınız gün onu sonsuza dek kaybettiniz o bizimdir çünkü bizim hayalimiz hiç gerçek olmadı bir tek o daima bizim olacak size gelmez o hayali hayali hiç gerçek olmayanlar yarattı hayali gerçekleşmeyenler onu aradı ve anladıysa da onlar anladı bu her zaman böyle olacak. Her zaman böyle olacak.

Niye kovdurmamıştı? Madem gücünü göstere göstere benim üzerime yığacağı vardı, bunu o zaman niye yapmamıştı? Benimle ne derdi var acaba? Esas meselesi ne, bende onu bu kadar huzursuz eden şey nedir? Salih, Şevket'i kendisine yanlış ve aşağı gelen birçok şeyin cisimleşmiş hali gibi gördüğünden ondan nefret etmeyi çok doğal bulur, aynını Şevket için yaratan koşulların ne olduğunu düşündüğü her durumda da buna hep zihinsel ve psikolojik, mutlaka derin temeller arardı. Bu, kitapları çok sevenlerin sık düştüğü bir hatadır. Halbuki bazı meseleler gayet basit şekillerde açıklanır. Şevket yıllar önce, okulun ilk haftasında amfideki ilk derste Salih'i sınıfta gördüğü ilk an tarifi güç bir derecede rahatsız oldu. Hem uzun boylu hem gür saçlı. Bari yalnızca birinden biri olsaydı. İki erkek arasında bundan daha beter bir dengesizlik olamaz. İşte aralarındaki husumeti Şevket açısından başlatan ilk neden bu denli kaba ve fizikseldi. Derin ve zamana yayılmış meselelerin ilk sebeplerinin de her zaman derin olması gerekmez. Salih bunu bilse muhtemelen canı çok sıkılırdı. Bu, kitap düşkünlerinin canını sıkabilecek bir bilgidir.

Vasatiler. Efendilerin etrafına üşüşen vasatiler. Babasının yıllar ötesinden uzanan sesini duyar gibi oldu. "Hayatın boyunca kimseye efendim deme oğlum. İnsan efendi değildir."

• • •

Suphi Bey, kalan rakıyı kafasına dikip boş bardağı Metin'e uzattı, Metin doldurdu. Az evvel veda yemeğinin konuklarını leziz yemekler, serin içkiler, melankolik fakat neşeli, uzun bir muhabbet etrafında toplayan bahçe masasının başında şimdi sadece Salih, Metin ve Suphi Bey kalmış, küçük tabaklarda ikişer dilim Sütlü Nuriye eşliğinde geceyi tamamlayacak son kadehlerini içiyorlardı. Herkes gitmişti. Giderlerken Salih'e uzun uzun sarılmışlar, İstanbul'dan Rio'ya uçuşun kaç saat sürdüğünü mükerrer defalar sormuşlar, hava değişimine karşı dikkatli olmasını, kendine iyi bakmasını, varınca mutlaka haber vermesini tembihlemişlerdi. Afitap Hanım, içeride, mutfaktaydı. Meral ve İbrahim'e çıkabileceklerini, kalan bir iki ufak işi kendisinin halledeceğini söyleyip onları evlerine gönderirken pek yorulduğunu yarın sabah belki erken gelemeyeceğini bildirmişti. Bu onun, sabah dükkânı vakitlice açın, aman her şey her gün olduğu gibi olsun deme şekliydi.

Kim bilir kaçıncı arayışım bu. Benden kaçan mutluluğumu. Nerede belli değil. Metin Salih'e aynı şarkıyı daha kaç kez dinleyeceklerini soran bıkkın bir ifadeyle baktı. Suphi Bey "Nerede belli değil" diye tekrarladı. Salih çatalın kenarıyla ikiye böldüğü Sütlü Nuriye'nin bir parçasını ağzına attı, sütlü şerbet dilinin yüzeyinden damağına yayıldı, sıvı sanki ağzının içini okşuyordu. Keşke insan çok sevdiği bir şeyin tadını gizlice damağında bir yere hapsedebilse, dilini tam o noktaya değdirdiği her anda o tadı almak mümkün olsaydı –*dilinin ucuyla değil üstüyle*– bilim adamları bu tür çalışmalara odaklanmalı. Eğer öyle bir şey mümkün olsaydı Salih bu hakkını mutlaka Afitap Hanım'ın yaptığı Sütlü Nuriye için kullanırdı.

Sütlü Nuriye Afitap Hanım tarafından çarşamba ve cuma günleri bir tepsi yapılır, birkaç saat içinde de biterdi. Meral, Afitap'ın tatlıyı nasıl yaptığını defalarca dikkatle izleyip yardım etmesine ve tek başınayken de yapmayı denemesine rağmen sütle şekerin oranını, hamurun kıvamını ve katların sayısını kesinlikle tutturamadığına ikna olalı beri yapmaya kalkışmadı. Afitap'ın mutfak sanatı içinde Salih'in en sevdiği eser bu tatlı olduğu için bugün bu veda yemeğinde Sütlü Nuriye bu defa tamamen onun şerefine yapıldı. Bir ara Sütlü Nuriye'nin Salih'e ifade ettiği anlam –şerbetiyle beraber– kesinlikle değişip başkalaşmış, her yediğinde onu hem utandırıp hem edepsizleştiren bir mahiyet kazanmıştı: "*Öyle değil. Dilinin ucuyla değil, üstüyle*."

Ağla ağla halime gülme kapat gözlerini görme tek bir şey söyleme

Afitap Hanım insanların isimleriyle bilhassa ilgilenir; örneğin bir çocuğa yapılabilecek en büyük fenalıklardan birinin ona iki isim birden koymak olduğunu söylerdi. İki ismi olan insan bu ikisinden hangisi olacağını ararken mazallah ikisi birden olabilir, iki karakterli, iki hayatlı bir kişi olarak kendisine değilse bile etrafındakilere kök söktürebilirdi. İnsanların isimlerinin bu dünyaya geliş amaçlarıyla ya da bu dünyada var olma tarzlarıyla bir ilgisi olduğunu düşünürdü. Değilse bile öyle olmalı, insanlar isimlerini hak etmelilerdi. Eğer isimlerinin hakkını veremiyorlarsa –ya da ondan başka bir şey olmak istiyorlarsa– ondan kurtulup yeni bir isimle anılmaları daha doğru olurdu. Salih'in ziyaretlerini sıklaştırıp Nefaset Lokantası'na giderek müdavim olduğu bir zamanda artık tanışıp kaynaşmak, samimiyeti ilerletmek için onunla sohbet açtığı bir gün adını kimin, hangi sebeple koyduğunu sormuş, bunu bilmediğini, anne babası hayatta olmadığından öğrenmesinin de artık mümkün olmadığını duyunca çok üzülmüş, çocukcağıza yetimliğini hatırlattığı için kendine kızıp birkaç gün kendisini affedememiş, o günden sonra farkında olmadan Salih'in tabağına yemekleri hep birer kaşık fazla koymuştu. Bu istisnai bir durumdur zira Afitap Hanım lokanta müşterilerinin neyi ne kadar yiyeceklerine karışmaktan geri durmadığı gibi –bulgurla yakışmaz, domates pilavı vereceğim ben–, birkaç çeşit birden söyleyenlere de karışırdı, –o kadarı fazla olur, ağır gelir– porsiyonlarını da daima küçük tabaklarda, yarımşardan belki biraz fazla verirdi. Ona göre bir yemeğin lezzetinin hatırda kalması için onunla tıka basa doyulmaması gerekirdi. Bu yaklaşımı bazılarına kaba gelir, lokantaya bir daha uğramazlar, bazıları ise bunu muhtemelen alışkın olmadıkları türden bir anaçlık olarak yorumlayıp bundan hoşlanırdı. Tuhaf bir biçimde, iştahı ne kadar açık olursa olsun onun uygun gördüğü miktarda doldurduğu tabaklarını bitirdiğinde biyolojik manada değilse bile haz bakımından doymayan görülmemiştir.

Afitap Hanım, Salih'in lokantaya yeni yeni geldiği sıralarda çarşamba ve cuma günlerinde önce bilhassa Sütlü Nuriye kaldı mı diye sorduğunu fark ettiği günden sonra da, tatlıdan bir porsiyonu daima dolabın bir köşesine onun için ayırır olmuştu. Sütlü Nuriye'nin, memleketin yakın tarihine değen bir hikâyesi olduğunu da Salih Afitap'tan öğrenmişti. Rivayet o ki '80 darbesinden sonra

bir gün sıkıyönetim paşalarından birinin canı baklava çekiyor fakat baklavanın fiyatını pek pahalı bulup bundan rahatsız oluyor ve meseleyi dönemin belediye başkanı Tırtıl Paşa'ya iletiyor. Paşa Tırtıl, durumdan vazife çıkarıp İstanbul genelinde baklava için öyle bir tavan fiyat belirliyor ki tatlı ustalarının bu fiyata satılacak baklava üretmeleri namümkün. Bir süre kepenkler kapatılıyor, baklava kokuları İstanbul'un üzerinden çekilip gidiyor, –o ara baklavaya aş eren gebeler ne yaptı acaba– sonra içlerinden biri yeni bir icatla ortaya çıkıyor. Fıstık yerine fındığın, şerbeti için de su yerine sütün –böylece tatlı daha ağır çekiyor– kullanıldığı bu yeni tatlı işte senin şimdi bayılarak yediğin bu Sütlü Nuriye'dir. Yokluk çok güçlü bir şeydir Salih, ondan ne nefasetler doğabileceğine insan hayret eder. Afitap'ın anlatışını ilgiyle dinlerken Salih bu hikâyede çalışanın sadece yokluk olmadığını düşünmüştür. Aynı konuşmada Afitap Salih'e çocukken de tatlıya düşkün olup olmadığını sormuş, Salih'ten yağekmekşekeri sevdiğini öğrenmiştir. O nedir? Ekmeğin üzerine margarin sürüp toz şeker serpiyorsun. Çocukken her gün yerdim. Okuldan gelince. Bunu ben bulmuştum. Kendi icadım. Salih'in annesi pek yemek pişirmezdi. Tatlı, pasta hiç. Belki bir kez kek yapmıştır ama onu da hatırlamıyor.

Nefaset Lokantası Salih'in ikinci evi gibiydi. Üniversitedeyken kaldığı yurttan ayrılıp nihayet artık tek başına, yani gerçek bir hayat yaşamaya başlamak üzere Salacak'a taşındığının ikinci günü, kolilerin hepsini açmayı dahi bitirmeden Üsküdar civarındaki lokantaları gezmek için kendini sokağa atmıştı. Yaşanılacak yerin yenilecek yemekle keskin bir bağı olduğunu düşünüyor fakat yemek yapmayı hem sevmiyor hem de zaten beceremiyordu. Nefaset Lokantası, denediği ikinci dükkândı, orada yediği ilk yemekten sonra bir üçüncü yere bakma gereği duymadı.

Haftanın beş altı günü iş çıkışı doğruca buraya gelir, akşam yemeklerini burada yerdi. Lokanta Afitap'la Suphi Bey evlenmeden önce yalnız Afitap Hanım'a aitti. Afitap Hanım bütün ev yemeklerini hususi bir marifetle yapar, yemeklere hazır salça değil, –ekşitiyormuş– her yıl yaz boyunca kendi elleriyle yaptığı –kendi deyişiyle– baharatlı domates özünden koyardı; yemeklere müşterilerini cezbedip akıllarına takılan, onlara Afitap Hanım'ın alameti farikası gibi gelen özlü kıvamını ve lezzetini verenin bu olduğunu söylerdi.

• • •

Suphi Bey ile Afitap Hanım bir evlenme programında tanışıp evlendiler. İkisinin de ikinci evliliğidir. Afitap Hanım ilk kocasından on yedi yıl önce ayrılmış, bir daha evlenmenin fikrini dahi aklından çıkarıp atarak halihazırda on üç yıl bu kararını uygulayabilmişken televizyonda Suphi Bey'i görünce fikri değişmiştir.

Afitap Hanım bir gün öğle yemeği vaktinde, Nefaset Lokantası'nın en kalabalık saatinde üzerindeki mutfak önlüğünü çıkarıp çantasını koluna taktığı gibi dükkândan çıkıp gitmişti. O zamanki aşçı yamağı, iki gün boyunca tek başına dükkânı çekip çevirmek için azami bir gayret sarf etti. Bu arada Afitap Hanım'a ulaşılamamış, akşam evine gelmemiş, kendisinden bir türlü haber alınamamıştı. Nihayet iki üç gün sonra Lokantadakiler sürekli açık televizyondan bir ara duydukları tanıdık sese dönüp baktıklarında gördüler ki Afitap Hanım televizyonda, evlilik programında eş arayan koca adayının birine talip olmuş. Programın kendine has jargonu uyarınca Afitap Hanım'la Suphi Bey'in nihayet "birlikte bir çay içmeleri" kararı çıktı ve tanıştıktan on beş gün sonra da evlendiler. Meğer Afitap Hanım Suphi Bey'i programa ilk çıktığı gün gözüne kestirmiş, mutfakta sarma sararken, Sütlü Nuriye açarken, şerbet kaynatıp irmik helvası dökerken bir yandan da açık televizyondan göz ucuyla izleyip hal ve tavırlarını gözlemlemişti. Daha ilk gördüğü anda bu adamda kendisini çeken, adını bir türlü bulamadığı çok sakin bir şey olduğunu hissetmiş, bu sezginin anlamını aramak istemişti. Suphi Bey'in eş bulma serüveninin dördüncü gününde yine ara sıra televizyona bakarken, ilk karısının vefatı sorulduğunda adam hüngür hüngür ağlamaya başlayınca o an yıllardır bilmeden aradığı şeyin bu adam olduğundan emin olmuş, ellerini sarmanın iç malzemesinden çektiği gibi hazırlanıp lokantadan çıkmış, doğruca kuaföre gidip saçına bir fön çektirmiş ve televizyon binasına yollanmıştı.

Hayatta büyük konuşmamalı. Çünkü Afitap esasında Suphi'yi bulmadan evvel bu programla dalga geçerdi. Aslında programı kesinlikle seyretmediğini, katılanları çok bön bulduğunu, biraz onların bu düşkün halleriyle dalgasını geçmek için mutfakta çalışırken şöyle gözünün ucuyla baktığını söylerdi. Ona göre bu programa

katılanlar fıtraten çaresiz kişilerdi ve seyirciler de onların çaresizliğini izleyip kendi çaresizliklerini hafifleten başka tür bir çaresizlik içindelerdi – çok şükür ben bu kadar çaresiz sayılmam diyen bir çaresizlik. Fakat Suphi Bey kendi acıklı macerasının peşinde olanlardan değildi. O rezil olmak değil evli olmak için buradaydı. Üstelik eski karısının ölümünü hatırlayınca hüngür hüngür ağlayabilen bir adamdı. Belli ki çok müşfik, çok vefalı ve hem de duygusal ve merhametli. Allah bu hasletlerin hepsini birden tek erkeğe bahşetmez, bu bir mucize olmalıydı. Afitap Suphi'yi anladığını düşündü ve anladığında sevdiği şeye gidip talip oldu. Nefaset Lokantası'nın bahçesinde mütevazı ama şenlikli bir düğünle evlendiler.

Suphi Bey ile Afitap Hanım'ın gerdek gecesi de pek şenlikli, adeta bir karnaval gibi geçti. Kalabalık ve coşkulu. Birbirlerini severlerken muhayyilelerinde Afitap on altı yaşında sevdiği astsubay, yirmi bir yaşında bir buçuk yıl mektuplaştığı Hakkı ve eski kocası Nihat'la, Suphi de Ayla, Ayfer, Behice, Binnur, rahmetli karısı Müzeyyen ve genç bir kızla oynaştı durdu. Bütün gece bu iki bedenden bütün geçmişleri nasibini aldı, fakat bu ikisi bütün bunların ötesine taştı, ikisinden oldukça latif bir başka şey doğdu. Suphi, Afitap'ı ipek gecelikler içinde görür görmez "bu kadının her yeri ayrı bir kadın" diye düşündü. Yakasını hafifçe açıp elini boynuna götürdü, işaret parmağını onun keskin köprücük kemiğinde gezdirdi, bu onun insan vücudunda en sevdiği yerdir. Köprücük kemiğinin omzuyla birleştiği minik çukurun tadına baktı, Afitap'ın güvercin başını andıran beyaz omuzlarını emdi. İkisi de birbirinin vücutlarına merakla baktılar, izlediler, dokundular, parça parça tadıp keşfettiler. Bu, belli ki çok oyunlu ve eğlenceli geçecek uzun gecelerinin ilkiydi.

Bardaklar dolup boşaldı.

Suphi Bey buz kovasını doldurup mutfaktan dönerken lokantayı aydınlatan lambaların büyük bölümünü söndürdü. Bahçeyi kapatıp içeriye geçmişlerdi. Şimdi sadece camlı mutfak dolabının minik ampulleriyle, oturdukları cam kenarındaki masanın üzerini aydınlatan pirinç aplik açıktı. O anda dışarıdan Nefaset Lokantası'na bakılsa bu üç adam *Gece Kuşları* tablosundakilerin uzak ve tuhaf akrabaları zannedilirlerdi.

Metin, gecenin melankolisinden sıkıldı. O da kederliydi elbette fakat bir duyguda bu kadar takılıp kalmak onu her zaman endişelendirir, hemen bir yolunu bulup ruhunun başka bir moduna atlayıp geçmek isterdi. Yarın gece ayrılacağı en yakın dostuyla kim bilir ne kadar uzun bir süre için –belki de bir daha hiç görmezlerdi birbirlerini, hayat bu– içecekleri son kadehleri neşeli bir hatırayla mühürlemek, sanki bugün de her günlerinden bir günmüş, yarın ve öbür gün de buluşup havadan sudan konuşmaya devam edebileceklermiş, aralarına on bin iki yüz yetmiş bir kilometre mesafe girmeyecekmiş gibi alelade bir şeylerden bahsetmek, birilerinin dedikodusunu yapmak, birlikte bir şeylerle dalga geçmek istiyordu. Konuklar gidip de üçü kaldıklarında "Hadi biraz havamız dağılsın, başka şeyler konuşalım artık" demişti ama Suphi Bey durup durup başa sardığı kederli şarkının yarattığı atmosfer ve bir şey anlatmak üzereymiş de fırsat kolluyormuş gibi hal ve hareketlerinden buna bir türlü fırsat vermemişti. Suphi Bey konuyu değiştirmek arzusunu yanlış anlamış olmalıydı ya da sadece kendiyle meşgul insanlar nasıl anlarsa öyle.

Suphi Bey, Metin'e ve Salih'e baktı. Gözlerinden usulca yaşlar boşandı. Bu adam ne zaman içkiyi fazla kaçırsa –yani üç kadehi aşsa– sessizce ağlamaya başlardı.

Metin ise ağlayan insan görmeye dayanamazdı. Çocukluğundan beri karşısında biri ağlamaya başladı mı elinde olmadan gözleri dolar, başkalarının ruh hallerinden bu kadar kolay etkilendiği için kendine kızardı. Sonraları bir yerlerde taklit sosyolojisi diye bir şeyden bahsedildiğini okuyup da güçsüzlükten ya da aşırı duygusallıktan değil, basitçe taklit etmekten gözlerinin dolduğunu öğrenince rahatlamıştı; kim bilir toplumsal hayat bu gibi daha ne çok şarlatanlıkla doluydu. İnsanlar bazı duygularda ortaklaştıklarını ve böylece yalnızlıklarının hafiflediğini zannederken kim bilir aslında ne tür yalanları yaşıyordu. Suphi Bey'in yanaklarından hızla süzülen gözyaşlarına bakarken kendi gözlerinin de yanmaya başladığını fark edince; "Hayda" dedi, "Suphi Ağabey ne yapıyorsun Allah aşkına, dertlenmeyelim artık demedik mi, konuyu değiştirelim dedik!" Suphi Bey burnunu çekti, "Affedin çocuklar, elimde değil, kendime mani olamıyorum. *Sanki bir yangın içimde. Külleri savrulan. Yakılıp yıkılan dünyamda. Artık bir yer yok sana.* Ben Afitap'ı çok seviyorum çocuk-

lar. Çok seviyorum. Fakat ben onun sevgisini hak etmiyorum. Adi herifin tekiyim ben. Lüzumsuz adamın biriyim. Güzel olan hiçbir şeyi hak etmeyen bir zavallıyım." Metin'le Salih bakıştılar. Demek ki Suphi, Salih gidecek diye ağlamıyordu, bunu anlamak ikisinin de ilgisini artırdı. "Afitap benim gerçekte kim olduğumu bilmiyor. Bilseydi beni sevmezdi." Salih ona doğru uzanıp "Estağfurullah Suphi Ağabey" diyecek oldu, "neden böyle söylüyorsun?" Suphi kendine acımaya devam etmek isteyen birinin yapacağı bir hareketle bedenini hafifçe geri çekti. "Öyle Salih öyle" dedi, "bilmiyorsunuz, hiçbiriniz beni gerçekten tanımıyorsunuz, söyleyeceğim, artık itiraf edeceğim." Rakıyı kafasına dikti. "Doldur Metin." Metin'le Salih pür sessiz, tedirgin bakıştılar. Metin Suphi'nin rakısını tazeledi. "İlk karımı ben öldürdüm. Ben bir katilim." Metin'le Salih'in birbirlerine baktıklarını seçti, burnunu çekti, ağlamaya devam ederek konuşmayı sürdürdü. "Anlatacağım. Artık itiraf edeceğim. Bu sırla yaşayamıyorum. Bari siz bilin benim ne büyük bir yalancı, nasıl bir cani olduğumu." Dinlediler. Suphi, sesini, halen mutfakta ortalığı toparlamakta olan Afitap'ın duyamayacağı bir raddeye kadar kısarak anlattı.

"Evliliğimizin yirmi beşinci yılıydı. Birbirimize âşık değildik. Yaşayıp gidiyorduk işte. Zaten başında da âşık değildik. Evlenmek için aşk gerekmez zaten, hatta aşk ne kadar yoksa o kadar sağlıklı olur müessese. Neyse, ben yaşını başını almış bir adamdım artık, hayatla bir alacağım vereceğim yoktu, günlerimi dolduruyordum, işe gidip geliyordum, emekliliğime kadar gün sayıyordum. Artık benim için yeni bir şeyin olması mümkün değil, o çağları geçtik diye düşünüyordum. Evden işe işten eve. Görevler, sorumluluklar, şunlar bunlar. Fakat yanılmışım. Hayat beni yanılttı. O yaz bankaya yeni çalışanlar geldi. İçlerinde bir kız vardı, ismi lazım değil, bir içim su, veznede başladı. Kızı ilk görüşte kalbime bir şey oldu, seğirme gibi bir şey, sizin anlayacağınız âşık oldum. Aramızda yirmi küsur yaş farkı. Fakat oldu işte yapacak bir şey yok. Bir gün ben bunu sinemaya götürdüm, geldi inanır mısınız, tabii çok sevinirim dedi, gittik bir film izledik. O da beni sevdi. Her şey çok çabuk oldu, ayrıntılara lüzum yok. Ben üstüme başıma dikkat eder oldum, nasıl koktuğuma, saç sakal tıraşıma özen gösterir oldum, hayatımda ilk defa gerçekten bir şey olmuştu, elimde değil. Fakat bir zaman sonra

bir şey yapmak gerekti. Kız genç, hiç evlenmemiş, hayat önünde bütün imkânlarıyla onu bekliyor, ben seni seviyorum, senden bir şey beklediğim yok diyor ama dese de bekliyor. Karımı boşayayım onu alayım diye bekliyor. Söylemese de bekliyor, bekleyecek tabii. Ama ben bir şey yapamıyordum. Nasıl yapayım, yirmi yıllık karıma, bana karşı hiç hatası, tek bir garezi olmamış karıma nasıl diyeyim haydi seninle işim bitti, babanın evine dön, toz ol, git buradan! Denir mi? Denirdi belki, şimdikiler daha kolay diyor ama ben diyemedim. Kız beni seviyor, ben kızı seviyorum, benden hiçbir şey beklemeden bana her şeyini veriyor, o öyle yaptıkça ben nasıl eziliyorum, eve gidiyorum karıma bakıyorum, her şeyden habersiz mutfaktan çıkıyor, banyoya giriyor, sevdiğim yemekleri pişirmeye devam ediyor, ayda bir kez koynuma sokuluyor, ben de kocalık görevinin icabını yerine getiriyorum tabii. O gecelerin sabahında bankada veznenin önünden hızlı geçiyorum, sanki kız dün gece yaptıklarımı biliyor da bana habasetle bakıyor, öyle değilse bile gönül koyuyor diye düşünüyorum, belki öyle değil ama ben öyle hissediyorum, kimi kiminle aldattığımı unutuyorum, kalbim sıkışıyor ama bir şey de olmuyor yapamıyorum, kapıyı çekip çıkamıyorum. Kızdan ayrılmayı deniyorum, onun parfümünden karıma alıyorum ama aynı kokmuyor, olmuyor, ayrılmayı deniyorum, büyük büyük konuşuyorum, kararlar alıyorum ama rüyalarıma giriyor, beni uyandırıyor, beni gençleştiriyor, beni iyi ediyor, ne yapsam kurtulamıyorum. Düşündükçe çıldıracak gibi oluyorum, Allahım ne yapsam bu iş çözülse diye kurulup duruyorum." Rakısından bir yudum aldı.

"Derken, bir akşamüstü içime bir his düştü. Beni bu dertten kurtaracak olan şey bana adeta vahiy edildi. Anladım ki bu işi ben çözemem, bu iş ancak ilahi bir biçimde çözülür. Birden imana geldim, 'Allahım beni bu dertten kurtar benim yapamadığımı sen yap' diye dualar etmeye başladım. Cumalara gittim, bazen sabaha karşı yataktan fırlayıp saatlerce secdeye kapandım, 'Allahım bana yol göster, benim yapamadığımı sen yap.' Karım misafirlere çay dağıtırken ona baktığımda 'sen değil o olmalıydı şimdi çayları dağıtan' diye düşündüm. Yeni yıla girilecek, karım meyveleri getirirken 'bu muzu sana değil ona soymalıydım, ellerimle yedirmeliydim' diye düşündüm, ayda bir koynuma girdiğinde 'ne kadar kurusun be kadın' diye düşündüm; 'kupkurusun.' Ama bir şey yapamadım.

Sadece dua ettim, Allahım benim yapamadığımı sen yap, sen en doğrusunu bilirsin."

Elinin tersiyle burnunu sildi. "Bir akşamüstü bahçedeyiz. Karım çay demlemiş. Poğaçalar, kekler yapmış. Bahçeden eve girip çıkıyor, masayı hazırlıyor. Gazeteden başımı kaldırdım. Ona baktım. Birden öyle bir hınç doldu ki içime, hayatım boyunca hiçbir şeye böyle hınçlanmamıştım. 'Şu akşamüstünde bu bahçede seninle değil onunla oturmalıydım' diye düşündüm. Başımı kaldırdım göğe baktım, kuşlar uçuyor, sakin bir akşamın bütün şiiri üzerime yığılıyor. İsyan ettim; 'ne yapacaksan yap artık Allahım, bir şey yap, dayanamıyorum.' Karım kapıdan çıktı, masaya vardı, nihaleyi koydu, çaydanlığı masanın üzerine bırakacakken birden olduğu yerde kalakaldı, yüzü kasıldı, tökezledi, çaydanlık masaya devrildi, karım yere yığıldı. Sağlıklı sıhhatli, al yanaklı, turp gibi karım oracıkta öldü." Suphi Bey'in sesi rakı kadehinden aşağı kayıp dağıldı, birkaç saniye kesik bir hıçkırıkla ağladı. "Allah dualarımı duydu. İstediğim şeyin bu olduğunu bilmiyordum fakat o kadar istedim ki karım oracıkta öldü. Aramızdan sonsuza kadar çekildi. Onu ben öldürdüm. Arzum dua olup karımın kalbine saplandı, onu öldürdü. Ben bir katilim."

Suphi Bey rakıyı başına dikti. Hıçkırdı. Masada uzun bir sessizlik oldu. Metin Salih'e baktı, Salih Metin'e baktı, ikisi sessizliğe ve Suphi'ye baktılar. Şarkı tekrar başa sardı. Metin dayanamayıp araya girdi. "Ee, ne oldu peki, nihayet kavuştunuz mu kızla?" Suphi başını kaldırıp Metin'e bu nasıl münasebetsiz soru der gibi baktı; "Onu bir daha görmedim" dedi. "İkramiyemi de yaktım, emekliliğimi beklemeden istifa edip ayrıldım. Yıllarca kimseye bulaşmadım. Sadece dua ettim: Allahım beni öfkeyle kalkıp zararla oturmaktan koru. Beni şerden ve kederden koru, kendimi ve etrafımı utandırmaktan koru. Beni aldığım, alacağım, uyguladığım, uygulayacağım kararların pişmanlığından koru, beni kendi dualarımdan koru." "Beni yaşamaktan koru deseymişsin daha kestirme olurmuş." Salih Metin'e ters ters baktı. "Altı ay evden çıkmadım. Televizyon izledim. Fakat yalnızlık Allah'a mahsus. Evlenme programına başvurdum. Sonrasını biliyorsunuz. Afitap."

Suphi Bey oturduğu yerde sendeledi. Masa hareketlenince rakı kadehleri devrilmek istedi, Salih'le Metin onları tutup sakinleştirdi. Mutfaktan Afitap Hanım'ın sesi duyuldu: "Müstahak Suphi Bey, illa bozana kadar içecek."

Suphi Bey'in başı fırıldak gibi dönüyordu. Yerinden kalkarken dengesini kaybedecek gibi oldu, Salih'le Metin müdahale ettiler, ikisi iki yandan koluna girdiler, "İyi değilim çocuklar, midem hiç iyi değil." Suphi'yi tuvalete götürdüler, Metin tek eliyle kolundan tutmayı sürdürürken diğer eliyle musluğu açtı, kendine gelsin diye yüzüne su çarptı, Salih sırtını sıvazlayarak kusmasına yardım etti. Suphi yüksek sesle öğürerek önce az evvel yediklerini, midesi boşaldıkça giderek sadece rakı ve suyu ve en son olarak da acı bir safrayı kusmayı sürdürürken Metin kıkırdadı. "Yunanda rakı olsaydı; şarapta gerçek, rakıda hakikat saklıdır derdi herhalde." Salih gülümsedi. Suphi kusmasını bitirince sızdı, onu Metin'in akıl edip altı sandalyeyi birleştirerek yaptığı yatağa yatırdılar. Salih ellerini yıkayıp masaya dönerken mutfak dolabının ışığını da kapattı, dolabın dışında kalmış Sütlü Nuriye tepsisine gözü ilişti, tepsiyi dolaba kaldırdı.

Metin şişenin dibinde kalan rakıyı bölüştürürken "Dünyada ne kadar hâkim, savcı, avukat, tanık sanık varsa hepsine içireceksin" dedi. "İçki insanı değiştirmez, onu aslında olup da gizlediği kişi yapar. Şu ağlak şarkıyı da kapat Allahını seversen. Hepsine içireceksin, bak o zaman gizli saklı bir şey kalıyor mu, hiçbir mahkemeden yanlış bir karar çıkıyor mu. Yok ama yok, her şeyi yanlış düzenlemişler bu dünyada, her şey ters, her şey. Az evvel dinlediğimiz şey paylaşılan bir sırrın değil saf kibrin hikâyesidir; değilse ben bu kadar yıl boşuna yaşamışım, yaşadığımdan da hiçbir şey anlamamışım demektir! Adam karısını kendi ettiği duanın öldürdüğünü düşünüyor. Kadıncağız kalp krizi geçirmiş. Her an, her saniye binlerce insanın başına gelen talihsiz bir tesadüf onun başına gelmiş. Ama yok efendim, kadını öldüren Suphi Bey'imizin duasıymış. Aman ya Rabbi! Adamdaki kibre bak, şu inanmışlığın, şu zırcahil kibrin yarısı bende olsa dünyayı fethederdim." "Yani?" Salih böyle durumlarda susup Metin'in olayı nasıl yorumlayacağını bekler, sadece arada sarf ettiği birkaç küçük kelimeyle onu

yönlendirir, Metin de buna "yine aktif dinlemeye geçtin" derdi. "Pekâlâ; kahramanımızın kibrine adım adım bakalım, bir: iki kadın arasında bir tercih yapma zorunluluğundan kaçıyor; kararsızlığını, beceriksizliğini, kifayetsizliğini Allah'ına havale ediyor. İki: kalp krizini yani tamamen biyolojik bir hadiseyi dualarının kabul olmasına bağlıyor, oradan kendine bir cinayet biçiyor, sonrasında da ne sevdiği kızla yaşamasını oldurabiliyor ne de bugün Afitap'la yaşadığı yine tesadüfi mutluluğa şükredip susacağına –bir de bu tipler aksi gibi şeddeli eşşek şansıyla doğarlar– alttan alta kendini suçlayarak bugününü de heba etmeyi, tam anlamıyla hakkını vermemeyi, kendine zehir etmeyi beceriyor. Doğrudur, her insanı katil edecek bir sebep vardır, aranırsa bulunur ama katil olmak öyle kolay değil, hiç değilse cinayet anında saliselik de olsa bir eylemlilik, bir kararlılık, bir netlik ister. Vallahi asabım bozuldu. Neyse Allah'tan bu hikâyenin bir kazananı var." "Kim?" "Adını öğrenemediğimiz zavallı genç kızcağız. Verilmiş sadakası varmış. Böyle kifayetsiz bir herifle yaşamaktan kurtulmuş. İçelim Salih! Neşeli bir şeyler konuşalım demiştim, netice itibariyle öyle de oldu." "Gaddarsın." "Gaddar değilim. Sadece gerzekliğe tahammül edemiyorum. Ve yarım olan hiçbir şeye de tahammülüm yok; yarım akla, yarım inanca, yarı hakikate. Dikkat et, Suphi'nin inancı yarımdır, tam olsaydı karım duamdan öldü diye düşündü günde duyacağı şey suçluluk değil şükür olurdu; şükredip, beyefendi gibi yasını tutup, sonra da Allah'ın dediği olur deyip genç kıza nikahı basmalıydı. Gibi olan hiçbir şeye tahammülüm yok benim, teslimiyet gibi görünen tanrı kompleksine, inanç gibi görünen histeriye, kentli gibi görünen kasabalılığa, yarım olan hiçbir şeye. Çünkü bir şeyin yarımı tamından ya da hiç olmamasından her zaman daha fena ve tehlikeli. Her şeyin yarımından korkacaksın. Yarım adalet, yarı cahil ve sair. Bunun gibilere tahammülüm yok, yarım olan hiçbir şeye; bir de inananların şu teslimiyet kisvesine bürünmüş kibrine. Her şeyin yarımından korkacaksın her şeyin. Hakikat, gerçek, akıllı, akılsız bunlarla ne yapacağını bilirsin ya da bir yol bulmayı deneyebilirsin. Ama yarım oldu mu fena."

Gerçekten Suphi Bey'in önlenemez duygusallığında Salih'i de rahatsız eden bir şey vardı. Onu dinlerken midesinde bir yanma hissetmiş, "çok şükür bu yapış yapış, altı boş duygu selinden de

gideceğim işte" diye düşünmüştü. "Burada bitmeyen bir hezeyan fırtınası var; yırtıyor dağları, enginlere sığmıyor, taşıyor."

Onlar konuşmayı sürdürürken mutfaktaki işini bitiren Afitap Hanım, sandalyelerin üzerinde uyuklayan Suphi'ye bakıp söylenerek tuvalete girdi.

Metin nihayet baş başa kaldıkları bu anda kadehini kaldırdı, bütün gece boyunca arkadaşına ilk defa kalbindeki bütün duyguları aynı anda söyleyen bir cümle etti: "Ee artık anca ben öldüğümde cenazeme gelirsin İstanbul'a herhalde, öyle mi Salih?" Tuzlu bir su, tatlı bir suya karışırken onu nasıl yakarsa Metin'in sesindeki bir şey de Salih'in kalbini öyle yaktı. "Hadi oradan. Ben senden önce ölürüm kesin. Sen gamsız adam değil misin? Bu oda yansa öbürüne geçersin." Tatlı bir su tuzlu bir suya karışırken onu nasıl serinletirse Salih'in sesindeki bir şey de Metin'in kalbini öyle serinletti. Güldüler. Metin, "Sen gidince sadece ikimizin anladığı şakalar da terk edecek ülkeyi" dedi. Ama içinden dedi bunu. Yüksek sesle söylemedi. Rakılarını içtiler.

O esnada Suphi sarhoş hareketlerle yerinden doğruldu, midesi tekrar fenalaşmıştı. Sendeleyerek tuvalete yönelirken ona yardım etmek için doğrulan Metin'le Salih'i siz gelmeyin ben hallederim hareketiyle durdurdu. Döndüğünde yüzünde donmuş bir ifade vardı.

• • •

Afitap Hanım kendini bildi bileli hep "Güzel Allahım, senin pek sevgili kulların beni gizli gizli neyle yargılıyorlarsa yalvarırım onlara da aynını yaşat" diye dua ederdi. "Bana ve hayatıma bakıp da ben oraya düşmezdim, ben asla bunu yapmazdım, böyle bir şey bana zinhar uğramazdı çünkü izin vermezdim dedikleri ne varsa hepsini bir bir başlarına getir. Amin." Ona göre bu kesinlikle bir beddua ya da habis bir dilek değildi. Çünkü o yaptıklarıyla ve yaşadıklarıyla, başına gelen ve kendi başına getirdiği şeylerin toplamıyla hayatını çok severdi. Eğer ki hayatı bir cezaya, öyle ise bu lafları da bir bedduaya benziyorsa da elinden bir şey gelmezdi. Yine de adaletli diye düşünürdü. Duam o koşulda da gayet adaletli.

Afitap Hanım, Nefaset Lokantası'nda Salih'e veda yemeği verdiği gece öldü. Tuvalette ölü bulundu. Suphi Bey tarafından. Meğer beyninin içinde varlığından kimsenin haberdar olmadığı sinsi bir saatli bomba geriye doğru sayıyormuş. Salih bu elim olay vuku bulmasaydı ertesi gece gidecekti. Afitap Hanım'a son görevini yerine getirmek için uçak biletini üç gün sonraya erteledi.

Eğer bu duayı ilk ettiği zaman göklerde dilek kapıları açıksa ve arzusu hemen o an karşılık bulduysa ve duası sadece yaşamını değil ölümünü de içine alıyorsa, Afitap Hanım'ın ölüm şeklini ve öldüğü yeri yargılayıp buradan birtakım sonuçlara varacak olanlar muhakkak ki çok dikkat etmeli.

• • •

Altan Bey karısı Şükran'a "Hayamut" diye seslenirdi. Salih, hayatım ve mutluluğum'dan uydurulduğunu sonradan öğrendiği bu hitabı ilk duyduğunda "insan sevince birden zekâsı yumuşuyor, çocuklaşıyor" diye düşünmüştü. Normalde gülmeyeceği esprilere gülmeye, dinlemeyeceği müzikleri dinlemeye başlıyor. O iki kişi dinleyenlerde budala oldukları hissini yaratan, saçma sapan ve genellikle gülünç bir, iki kişilik dil icat ediyorlar. Az evvel bir kıta askeri hizaya dizen albay, evinin kapısından "hayamuut, ben geldim" diye seslenerek girebiliyor. Hayamut mu? Pekâlâ. Kesinlikle zekice değil ve üstelik çocukça. Fakat Salih'in bu düşüncesi de bütün düşünceler gibi bir zaman sonra değişecek, bir gece gelen elektronik mektubu on iki defa daha okuduktan sonra kapıldığı efkâr ve hayallerle yastığa kafasını koyarken kendisi de "hayamut" gibi bir kelime yapmaya çalışacak, uykuya düşerken içinden "insan zekâsının bir bölümünden feragat etmek isteyebilir" diye geçirecekti. Altan Bey eşyalarına da isim verenlerdendi. Çocukları ve besledikleri hayvanlar yetmezmiş gibi etraflarını saran sağır-dilsiz eşyaya da isim verenlerden. Hani şu araba plakasını karısı ve çocuklarının isimlerinin başharfinden alanlar. Ya da kalemlerin üzerine, saatlerin, yüzüklerin, broşların arkasına isimlerini kazıtanlar. Bu insanlar böylece o şeylere gerçek manasıyla sahip olduklarını, işlerin her zaman yolunda gideceğini, bir ad koydukları herkesle ve her şeyle sonsuza kadar mutlu yaşayacaklarını, bunu garantiye aldıklarını düşünüyor olmalılar.

Altan Bey'in karısı Hayamut Şükran, en genel manasıyla memnun bir kadındı. Kırk beş yıl önce ilk buluşmalarında Altan "elbisenin devamı nerde, evde mi unuttun?" diye sorunca bundan çok hoşlanmış, kıskanç bir adamın mutlaka çok ilgili bir eş olacağını düşündüğünden izdivaç teklifini tereddütsüz kabul edivermişti. Şükran'ın mutlu insanlara has bir yüzeyselliği vardı. Bu yüzeysellik onda her zaman insanı heveslendiren fakat maalesef bulaşıcı olmayan bir hafiflikle beraber geliyordu.

Bahadır, insanın en çok oyun oynarken kendisi olduğunu düşünür, birini gerçekten tanımak ya da ahbap olmak istediğinde, ruhunun gölgelerini, derinleştiği, alçalıp yükseldiği yerleri, durmadan değişen yüzlerini açıkça görmek için onu mutlaka bir bahaneyle oyun masasına davet ederdi. Salih'le, Altan'la, Suphi'yle, Metin'le ne tavlalar, okeyler, pokerler oynamış, her oyundan sonra fikirlerini belli revizyonlardan geçirip içinden hepsinin notunu vermiş, kafasındaki yerlerine buna göre yerleştirmişti.

Leyla, dağ keçilerinin sarp kayalıklarda yürüyebilmelerini çok büyüleyici bulur, çocukluğundan beri bir daha dünyaya gelecek olursa bunun bir dağ keçisi bedeninde olması için dualar ederdi. Sosyalleşmenin altın kuralının herkesin devamlı bir mutluluk performansı sergilemesi olduğunu düşündüğünden olsa gerek depresyona giren sevgililerinden ve arkadaşlarından ayrılırdı. Depresyonla pençeleşen insanlar, iyileştikleri zaman kendilerine o üzgün dönemi hatırlatan her şeyi terk ederlermiş. Onlardan önce davranmak isterdi. Bu kişiler bir bacağı kırılınca vazgeçilip vurulan atların nasıl hissettiğini anlamış olmalı. Yine de onda cezbeden bir zarafet vardı. Vurdumduymaz bir zarafetti bu ve öyle olduğu için de daha hakikiydi.

Metin, sanki kafasının içinde durmadan tartışan fikirler varmış da kelimeler kulaklarından dışarı taşacakken gelip onları bulduğu ilk masanın üzerine dökmeden, ilk kucağa bırakmadan rahatlamayacakmış gibi söze hep ortasından girerdi. Hafta sonlarını çeşitli soruların etrafında dönen kendi icadı maceralara ayırırdı. "Araplar bana çok dikkatli bakıyor, tanımadığım bir televizyon ünlüsüne mi benziyorum acaba? Bugün bu meseleyi araştıracağım. Pazar günü

metroya binip uzun saçlı kızların saçlarından birer tutam keseceğim. Yakalanırsam dayak yiyebilirim. Olsun denemeye değer." Her insan bir günün içinde kendini can sıkıntısından kurtarıp oyalayacak bir şeyler bulur. Metin'in de bütün derdi bu can sıkıntısından kurtulmaktı.

İbrahim kaderi Kef'le yazılmış kişilerdendi. Suriye'de savaş patlak verdikten kısa bir süre sonra ailesinin sahibi olduğu kuyumcu yağmalanmış, annesi, babası ve iki ağabeyi savaşta öldürülmüş, kız kardeşini alıp türlü eziyetler içinden geçen uzun bir yolculuğun sonunda önce Hatay'a, sonra da İstanbul'a göçmüştü. Yolun bir yerinde içindeki ışık kırılmıştı ama o yine de işlemeye devam ediyordu; metro duraklarındaki çikolata otomatları gibi. Afitap onu işe alırken "Senin adın kesinlikle doğru" demişti, İbrahim'sin sen, en kıymetli şeylerinden hep vazgeçmen gerekmiş. İbrahim, annesinin çocukken ona "İnsan üzgünken güzel görünmez, kızgınken güzel görünür, üzgün olma kızgın ol" dediğini hiç unutmaz, duygulardan öfkeyi, baharatlardan acıyı, insanlardan kadını beğenirdi.

Meral küçükken, kumruları paslanmış güvercin zannederdi. İzlediği filmlerde karakterin dehşet verici bir şeyle karşılaştığı an elinde olmadan kustuğu sahneleri özellikle çok severdi. Çocukluğundan beri, kesin olmak gerekirse yedi yaşından başlayarak 2 artı 2'nin dört değil 22 etmesi kabilinden düşüncelere ve buna benzer hepsi oldukça kişisel ve biricik inançlara sahip olmuştu. Parlak, fakat işlenmemiş fikirlerle dolu bir kitaba benzerdi.

Bu ve benzeri hususiyetleriyle birbirlerinden ayrılan bu insanların hepsinde, Afitap Hanım'ın üzerine arıların yağdığı tuhaf cenaze töreninden sonra ortaklaşan bir şey varsa bu keskin bir boşluk duygusuydu. Dün gece hepsini Salih'in veda yemeği masasının etrafında toplamış olan bu kadın, Afitap Hanım'ları, ablaları, yengeleri, mah-ı tabanım Afitapım'ları demek artık burada olmayacaktı. Hepsinin ruhlarında Afitap'ın dokunduğu yer neresiyse oraları muhtemeldir ki sonsuza kadar doymamak üzere acıktı. Bir kâğıda "Cenaze dolayısıyla kapalıyız" yazıp cama asmak kimsenin aklına gelmediği gibi cenazenin ertesinde ayakları onları lokantaya getirdi, burada oturdular. Burada helva döküldü, dağıtıldı. Komşular, Üskü-

dar Salacak esnafı, tanışlar, Suphi Bey'e ve birbirlerine taziyelerini bildirmek için yine buraya geldi. Lokanta bir cenaze evine döndü, dolup boşaldı. Bütün bu zaman boyunca Suphi'nin ağzını bıçak açmadı. Ağlamıyordu da. Yüzünde okunması mümkün olmayan karışık bir anlam vardı.

Bir ara hepsi aynı anda kapının dışına çıktı. Akşamüzeri beş civarı. Her gün o saatlerde Nefaset Lokantası'na etkisi birkaç dakika süren kötü bir koku yayılırdı. Borulardan geliyormuş. Bina bir önceki yüzyıldan kalma olduğundan sadece dükkânın tesisatını yenilemek mümkün değildi. Bütün kat maliklerinin aynı fikirde olması, bu işi verecekleri ustayı seçtikten sonra da uzun sürecek bir tadilata kendilerini hazırlamaları gerekiyordu. O durumda bile kesin çözüm sağlanamayabilirdi. Tesisatın bir yerini kırıp düzeltseler pekâlâ bu sefer başka bir yerinden bir sorun patlak verebilir, su tesisatını adam edelim derken elektrik sistemini mahvetmek bile söz konusu olabilirdi. Zira bina çok eskiydi ve bu boruların yıllardır neleri sindirip bünyesine aldığı fakat bunu yaparken derzlerde, giderlerde ve eklem yerlerinde ne gibi tortuların kalmış olabileceği asla öngörülemezdi. Aslında en iyisi semtin ve İstanbul'un neresinde kaç yılında başladığı artık hatırlanamayacak şu yenileme furyasına daha fazla direnmeyip bir müteahhitle anlaşmak, binanın hepten yıkılıp yerine muhtemelen epey çirkin bir yenisinin yapılmasında karar kılmak olurdu ama bazı kat malikleri ve özellikle rahmetli Afitap Hanım da yıllardır buna yanaşmamıştı. Salih konuyu bilenlerin sanki görünmez biri onları dışarı çağırmış gibi aynı anda masalarından kalkıp dükkânın dışına çıktıklarına tanık olduğu ilk gün bir hayli şaşırmıştı. Kendisiyle birlikte lokantaya ilk kez gelen ya da ilk defa o saatte orada bulunduğu için hadiseye vakıf olmayan birkaç müşteri daha soran gözlerle bakışmış, aynı anda giderek yayılan kötü kokuyu duyunca yüzlerini ekşitmişlerdi. Büyük bir çoğunluğu o an bir daha buraya gelmeme kararı almış olmalılar. İşin tuhafı, Afitap Hanım başta olmak üzere kimse, bu yerlerinde oturup yemeklerini yemekte olanları uyarmamış ya da bazı müşterilerin neden dışarı çıktıklarını açıklama gereği duymamışlardı. Salih o gün birkaç saniye durup düşünmüş, yerinden kalkıp kapıdan çıkmış, diğerlerinin yanında durmuştu. Yanlış hatırlamıyorsa, lokantanın müdavimlerinden Bahadır'la da ilk sohbetleri o gün

yemeğe verdikleri bu mecburi sigara molasında oldu, boru meselesini ona o gün Bahadır anlattı ve onu vaktinin müsait olduğu bir gün tavla oynamaya da o konuşmada davet etti.

Kapının dışında beklerlerken az ileriye park eden taksiden inen takım elbiseli bir adam yanlarına geldi. Salih adamı görünce hatırladı; mezarlıkta da bir ara selam vermiş, kendisiyle görüşmek istediği önemli bir mesele olduğunu söylemişti. Adam kapıdakilere başsağlığı diledi. İçeri girdiler. Koku henüz ortalıktan çekilmişti.

Avukat mirası açıkladıktan hemen sonra Suphi Bey ortadan kayboldu. Dükkânın, Afitap öldüğünden beri cebinden çıkarmadığı, ona ait anahtarını da kasanın yanına bırakmıştı. Suphi Bey bu hadisenin hangi anında dükkândan çıkıp gitti tam olarak belirlemek mümkün değildir. Belki avukatın Salih'e söylediği cümleyi duyar duymaz. Adam Salih'e ertesi gün ofisine gelip gelemeyeceğini sordu, oradan da birlikte Sulh Hukuk Mahkemesi Hâkimliği'ne gitmeleri gerekecekti. Salih meseleyi kısaca anlatmasını rica edince adam, Afitap Hanım'ın bir vasiyet düzenlediğini söyledi. "Sizi de ilgilendiriyor." Dinleyenlerin şaşkın ve Salih'in soran bakışları arasında sözünü tamamladı. "Afitap Hanım sizi musaleh olarak belirlemişti. Nefaset Lokantası'nı size bıraktı. Dükkân size miras kaldı." Suphi Bey, o beş dakika içinde mi çıkıp gitti? Belki diğerleri şaşkınlıkla önce kendisine sonra birbirlerine bakıp kelimelerin tek tek seçilemediği kalabalık konuşmalarına başladıktan biraz sonra. Belki avukat ona dönüp "Vasiyette yer almıyorsunuz. Ama kocası olarak saklı payınız var. Çocuklarınız olsaydı, onların da olacaktı. İsterseniz, vasiyete itiraz edip dava açabilirsiniz." dedikten birkaç dakika sonra. Fakat bu gidiş bu dakikalardan hangisine denk gelirse gelsin fark etmez, muhakkak ki çok sessiz sedasız oldu. Herkesin sonradan birbirine sorup öğrendiğine göre, Suphi'nin lokantadan tam olarak hangi anda çıktığını hiçbiri fark etmemişti.

Aradılar ulaşılamadı. Beklediler gelmedi. İki gün geçti. Üçüncü günün akşamı lokantada otururlarken Meral, "Suphi dayım yedisinde gelecek" dedi. İlk karısı vefat ettiğinde, yedisi mevlidini okuturlarken her şeye bilhassa dikkat etmelerini tembihlemiş ve onlara ölünün ruhunun mekânı tam anlamıyla yedisinde terk et-

tiğini söylemiş, bu yüzden yedisi çok çok önemliymiş. "Yengemin yedisi perşembe. Dayım o gün gelir. Mutlaka gelir." Salih neyse ki cuma sabahı saat bire uçak bileti buldu. Cenazeye katılmak için ertelediği uçuşunu bir defa daha erteleyerek yedisinin gecesine Rio biletini aldı.

Suphi Bey, kişi mutlu olmak istiyorsa sevilmeli, insan olmak istiyorsa sevmeli diye düşünür, gâvurların yolsuzluk yapmamalarını ilginç bulur, her gün hava daha aydınlanmadan uyanıp bu fazladan zamanla diğer insanlardan farklı bir şey yapmadığı halde durmadan erken kalkmayı överdi. Canı bir şeye sıkıldığında iç geçirirken, bir zikri tekrarlar gibi her seferinde "Allahın kayırdığı kullarından olamadık" derdi. Allahın kayırdığı kullarının da olması fikri Salih'e yanlış gelirdi. Suphi Bey, bir inkâr ve ikna ustasıydı. O da çoğu insan gibi gördüklerine değil, düşündüklerine inanmayı seçerdi.

Avukatın geldiği gece dükkân kapatıldıktan sonra evine doğru yürürken Salih'in kafasının içinde bir ses durmadan yankılanıyordu. Bu ses "Olmadı bak" dedi. "Yine olmadı. Görüyorsun, bir şey senin gitmeni istemiyor."

İKİNCİ BÖLÜM

Birazdan pılımı pırtımı toplayıp bir yere gidecekmişim de her şeyi orada halledecekmişim, yaşamaya orada başlayacakmışım gibi şimdi ve burada sadece bekledim. Sanki bir istasyonda bir durakta hep bekledim, bekliyorum. Otobüs gelecek, bineceğim, bir yere gideceğim, her şey orada başlayacak. Beni gerçek hayatımın başlayacağı yere götürecek bir araç, –tren, gemi, uçak ne olursa– mutlaka gelip beni alacak. Benim hayatım bu değil, olamaz. Bir gün bir şey olacak, bir şey kökten değişecek ve gerçek hayatım başlayacak, ben de onu yaşayacağım, yaşarken de diyeceğim ki hah işte buydu. O zaman bütün eylemsizliklerimin, tereddütlerimin, kelimelere dökülmemiş muhteşem görüşlerimin, içimde sır gibi tuttuğum heveslerimin, vermediğim müjdelerimin, dilemediğim özürlerimin, inmediğim yokuşların, edip de dönmediğim vaatlerin bir açıklaması olacak. O gün şimdiye kadar katılamadığım bütün davetlere en erken ben icabet edeceğim, tadına bile bakmam zannettiğim bütün yöresel yemekleri yiyeceğim, bu yeni hayatta ben daha az düşünen, daha çok yapan bir ben olacağım. Etraftakilerin ha Salih mi o şöyle şöyle biridir diye beni tariflemekte kullandıkları birçok fikirleri olacak, mesela Salih telefonlarını çalar çalmaz açmaz, müsait olduğunda geri arar, o şimdi meşguldür muhtemelen ya da telefonunun sesini hep kapalı tutar duymamıştır gibi ya da Salih böyledir işte randevularına en aşağı yarım saat geç gelir biz onunla buluşacağımız zaman bunu hesaba katarız diyecek beni çok tanıyan biri daha az tanıyan bir başkasına ve o kişi de bundan rahatsız olmayacak hatta böyle özelliklerimin olması hoşuna gidecek ya da Salih kahvesini sütlü ve iki şekerli içer çayına da süt koyar İngilizler gibi diyecek biri bu türden beni ben yapan ve herkesin malumu olan bazı hususiyetlerim olacak. Bana dair bu detaylar hem çok kesin ve hem de çeşitli olacak pek çoğu bir arada olacak ve bunlar birleştiklerinde beni ben yapacak beni yani Salih'i o gerçek hayatımdaki esas Salih'i bu özelliklerim kimseye de dokunmayacak çünkü bunlar beni ben yapan şeylerdir ve insanlar birini gerçekten sevdiklerinde onu

olduğu haliyle kabul ederler yani bütün tuhaflıklarıyla da severler o şeylerin tamamını birden bütününü bir arada. *Olmadı Salih. Olmadı. Yine olmadı.*

Mutfağa gidip kendine bir kahve daha yaptı. Kahvenin pişmesini beklerken aralık mutfak kapısından evinin görebildiği kadarına baktı. Antreye, yatak odası ve banyonun olduğu tarafa doğru uzayan koridora, koridorun bir köşesindeki aynı noktada fermuarı açık, yatay bir vaziyette günlerdir bekleyen bavuluna. Seyahatini durmadan ertelediği günler boyunca bavulu birkaç kere açıp içinden ufak tefek eşyayı çıkarması, kullanıp tekrar yerine koyması gerekmişti. Diş fırçası, tıraş makinesi, şarj aleti, bir iki gömlek. Her seferinde muntazaman katlanıp yerleştirilmiş kıyafetler yerlerinden oynamış, bavul giderek dağınık bir gardıroba benzemişti. Tamamen boşaltılıp yeni baştan düzenlenmesi gerekiyordu.

Şimdi herkes gitmek istiyor. Bir kısmı gitmek için artık çok geç olduğunu düşünüyor. Bazılarına gidecek olsalar sanki ertesi gün her şey düzelecek de onlar kıl payı kaçıracakmış gibi geliyor, bu yüzden gidişlerini durmadan erteliyorlar. Benim durumum farklı. *Sen daha önce de gidecektin.* Ben gideceğim. Artık belli bu. Yarın döndüğünde alıp karşıma konuşacağım. Nerelere kayboldun Suphi Ağabey diyeceğim, anlıyorum acın çok taze, hepimiz kahrolduk, bu ölüm çok ani oldu. *Ölüm haindir*. Benim lokantayla ne işim olur. Bak senin yüzünden uçak biletimi iki kere iptal ettim, lafı edilmez tabii ama bir sürü de masraf oldu diyeceğim. Yedisini bekledik, Meral senin mevlüde geleceğini söylemişti doğru bilmiş kızcağız. Ben gidiyorum. Metin'e vekâlet verdim onunla halledersiniz artık hukuki işlemleri. Ne mirası Suphi Ağabey Allah aşkına, Afitap Hanım niye böyle bir şey yaptı ben de anlamadım. İki yıl önce hazırlatmış vasiyetini. Senin kocası olarak saklı payın varmış zaten. Çocuklarınız olsaydı onların da saklı payı olurmuş. Avukat öyle dedi ya. *Bu sabah fark ettin değil mi tepside kalan Sütlü Nuriyeler kurumuştu.* Benim ne işim olur dükkânla lokantayla. Bir bildiği vardır herhalde rahmetlinin ama yanlış anlaşılmazsa şunu söylemek isterim saçma sapan bir olay bu açıkçası. *Bravo. Ölünün arkasından konuştun.* Sanki bir şey benim gitmemi istemiyor. *Hımm...* Şimdiye gitmiştim. Çoktan arayıp sağ salim geldim ben merak etmeyin demiştim. Neredeyse bir hafta olacaktı.

Neredeyse. *Hah işte senin kelimen bu; neredeyse. Olup biten her şeyle ilgili bir neredeysen var senin. Neredeyse ile çok geç arasında sıkışıp kalmışsın. Hayatın hep bu iki şey arasında kararsız bir salınmadan ibaret. Belirsiz bir vaat ile namümkün bir telafi birleşmişler Salih olmuş. Görmen gereken şey hayatının bu acayip yapısı. Neredeyse. Çok geç. Daha değil, daha olgunlaşmadı, daha var derken hop bir bakmışsın artık çok geç. Sen avokado değilsin Salih. Sen sensin.*

Kahvesini yudumlarken gözü kitaplığına takıldı. Büyük ölçüde boşalmış raflarda kalan az sayıdaki kitap düzensiz duruyordu. Birkaçı artık tamamen kendilerine kalmış geniş alanın tadını çıkarır gibi yatay vaziyet almış, lakayt bir duruş içinde şimdiye kadar sırtlarını yasladıkları diğerlerini kimin nereye götürmüş olabileceğini merak ediyor, aralarında bu konuyu tartışıyorlardı. Eve Salih'in gidişinden sonra gelecek insanlardan korunmak amacıyla ayrılmış olan diğerleri arka odadaki kolilerin içinde uzun bir uykudaydı. Gözden çıkarılıp raflara terk edilmiş olanlarla koliler içinde saklanmasına karar verilmiş olanlar dışında bir de üçüncü bir grup vardı ki bunlar uzun süren düşünceler, incelemeler ve elemeler sonucunda hayatlarının geri kalanını Salih'le beraber Brezilya'da geçirmek üzere matbu bedende bavula girmeyi başarmış olan sekiz adet kitaptı. Yarın Suphi Bey dönünce konuşup her şeyi halledeceğim. *Ona ne şüphe*. Yarın gideceğim. Uçak gece birde. *Daha önce de gidecektin. Bir sene mi geçti? Neden gidemedin. Söyle. Etrafında dolaşıp duruyorsun. Sadede gel. Söyle. Adını söyle.*

Hayatım boyunca kafamın içinde bir cüceyle yaşadım ben. Herkes içindeki çocuktan bahseder. İçinizdeki çocuğa izin verin. İçinizdeki çocuğu öldürmeyin, bilakis daima yaşatın onu; kulak verin, dinleyin. Benim içimde bir çocuk yok, benim içimde yaşsız bir cüce var, kendimi bildim bileli. En inançlı olduğum anda ortaya çıkıp bana hep aynı şeyi söylüyor: Olmadı Salih. Yine olmadı, güzel söyleyemedin, doğru yapamadın, olmadı işte. *Cüce biraz aceleye gelmiş bir isim değil mi?* Ne zaman gücümü toplayıp bir şey yapacak olsam beni derhal sabote ediyor, bir şeye niyetlenmeyegöreyim daha o saniye konuşmaya başlıyor, olmayacak, yapamayacaksın, görürsün. Bütün arzularımı baltalıyor, bütün isteklerimin içini boşaltıyor, benimle durmadan dalga geçiyor.

Bu cüce, bilinçdışımın bir yansıması ya da benim alt benliğim değil, benim içimden konuşan dış dünya. Ben olmayan dünyanın ve içindeki her şeyin toplamından yapma bir ses. Bu toplam, benden hiçbir vakit hoşnut olmadı ve ben olmayıp da kendisi olduğu için kendini hep şanslı saydı. Tetikte bekleyip beni durmadan tartan, her yeni heveste bir defa daha boyumun ölçüsünü alan, beni puanlayan, ne kadar da boş konuşup nasıl da ipe sapa gelmez şeylerle uğraştığımı, bir türlü yetişkin olamadığımı ve böyle gidersem asla olamayacağımı, yüz doksan beş bin yıllık insanlık tarihinin olmasa da olur kalabalığının işe yaramaz bir ferdi olduğumu, henüz hiçbir dişiyi dölleyemediğime göre bir erkek olarak varlığımın evrim açısından da manasız olduğunu, beni tanıyan son kişi de öldüğünde geriye anlamsız varlığımın önemsiz moleküler bir parçasının dahi kalmayacağını, kimse için vazgeçilmez ya da öncelikli olmadığımı, hiçbir caminin cemaati, hiçbir mahallenin yerlisi olamayacağımı, kimsenin benimle oynamaktan hoşlanmadığını söyleyip duran bir ses. Bana, orta ikide öğle tatilleri boyunca yapacağımız maçların ilkinde bir adım öne çıkıp "ben kaleci olayım" dedirten de oydu, ben kaleci olmak istemiyordum, kim kaleci olmaya gönüllü olur. Bir şeyi arzu ettiğim, hedef diye koyduğum anda, onunla aynı anda onu sabote etmek için türlü fikirler bulmaya başlıyor. Beni o gayeye ulaşmak için değil, onu ortadan kaldırmak, yıkmak, yok etmek için çareler aramaya itiyor. Ne zaman mutlu olsam sabote edecek bir şey bulan; birinin düşüncesizce ettiği bir kelimeye, bir davranışa takılan, ondan başka bir şey düşünmeme izin vermeyen, kendimi oyalamaya çalışsam, bu fikirden kopmaya, uzaklaşmaya ne kadar çabalasam da zihnimin bütün yollarını dönüp dolaşıp oraya bağlayan, mutluluğumu gölgeleyen, bu hadise yaşandıktan sonra artık aynı olamayacağımı, çünkü bu şey olmamış gibi davranılamayacağını bana durmadan tekrar eden, varoluşumla dalga geçen, beni aşağılayan, derhal bu yaşantıyı kestirip atmazsam kişiliğimden, zekâmdan ve hatta insanlığımdan şüphe edeceğini söyleyen, benimle alay eden küçük bir şeytan. Ondan kurtulmak için sokağa çıksam arkamdan yürüyor, insanlarla konuşacak olsam omuz başlarından bana fısıldıyor, uykuya sığınsam karabasanım oluyor, rüyalarımda beni kovalıyor; daima sadece bir ses olarak ve bana sürekli şöyle diyor: Sahtekârsın sen, işte hayatın seni yine hayal kırıklığına uğrattı da sen öyle olmamış gibi yapmaya çalışıyorsun; hemen şimdi bir şeyler

yap, derhal harekete geç, yık, bitir, kesip at yoksa şuradan şuraya gitmeyeceğim; kimse bilmiyorsa da ben varım, ben tanığım, olmadı işte, olmayacak, seni de kendilerine benzettiler. Cesur ol, yalnız kal, bitir. Ne zaman bir şeye inanacak, bir şey yapacak olsam etrafımda gezinmeye başlar. Bulduğu ilk fırsatta da içime atlar. Allah'ın cezası bücür. Benim küçük şeytanım. Kalemin sadık bekçisi. Kibirli cüce.

Cüce diyorum biraz aceleye gelmemiş mi? Daha iyisini yapabilirsin bence. O kadar kitabı boşuna mı okudun? İstersen bana evrakları düzenlemekle görevli memur de ya da odacı, zihninin getir götür işlerini yapıyorum, bazen haddimi aşıp kopuk parçaları birbirine dikmeye çalıştığım ya da müdürle yüz göz olduğum doğrudur, kusuruma bakma lütfen. Arşiv görevlisi de diyebilirsin, hatıralarını dosyalayan, bunu her seferinde canı nasıl isterse öyle yapan bir görevli ya da kütüphaneci ya da zihin haritacısı ya da kâtip. Hafızanı düzenlemekle, yaşadıklarını büyük planda yerlerine yerleştirip anlamanı kolaylaştırmakla görevli bir kâtip. Çünkü yaptığım şey bu. Çocukluğundan beri. O yüzden bana kolaya kaçarak cüce demen ne bileyim en hafif tabiriyle kendi zekâna hakaret gibi geliyor. Bana işte bu saydıklarım gibi en azından daha detaylıca düşünülmüş şık bir ad koyabilirsin. Afili bir şeyler. Taşı gediğine koyan cinsten. Kimim ben? Cüce. *Şarlatan mıyım. Jandarma. Aç bir hayalet. Odacı. Ortacı. Haberci. Arşiv memuru. Tellal ama sadece sana bildiren, sana duyuran bir tellal. İstersen köstebek de diyebilirsin. Hafızanı eşeleyip duran bir köstebek. İspiyonculara da köstebek derler ama bunun konumuzla bir ilgisi yok.* Cüce. Kibirli cüce. Ben değil, diğerleri. İçimdeki bir başka içerinin sesi değil, dışarının içimde konuşan sesi. İç ses değil dış ses. *Ah be Salih, bir başkasının Cibril diyeceğine sen cüce diyorsun.*

Kalktı. Banyoya gitti. Serinlemek ihtiyacıyla yüzünü yıkadı, boynunu ıslattı. *Gel gel kaçma.* Odalara girip çıktı, evin içinde biraz dolaştı. Koridordan geçerken bavuluna baktı. Şimdi boşaltıp tekrar yerleştirsem mi? *Günlerdir etrafında dolanıyorsun. Dolanma. Söyle artık. Sen daha önce gidecektin. Asıl o zaman gidecektin. Gidemedin. Olmadı. Direnme. Teslim ol. Adını söyle.*

Nihan.

• • •

Sabah. Gözlerim açık. O henüz uyuyor. Perde aralık, cam buğulanmış, yağmur damlaları dikkatimi çekti. Zaman yavaşlamış, yağmur dinmiş, damlalar pencerede süzülüyor. Sanki biz uyurken dünya sona ermiş, soğusun diye gece boyunca yağmur yağmış da biz ertesindeki boşluğa uyanmışız. Bir an uyanacak gibi oldu, sol kolunu önce önüne doğru attı, sonra elini bacaklarının arasına sıkıştırdı, sağ yanına dönüp uyumayı sürdürdü. Acaba dondurma seviyor mudur? Yüzünü inceledim. Pür ve billur. Bir ara içini çekti. Göğsüme bir şey oldu; saniyenin mikro bir biriminde kalbimde nano-metrik bir çatlama oldu; sesini bile duydum, milimikron ölçeğinde. Nihan'ın yüzünü izlerken birdenbire kalbim kırıldı. Derin bir nefes aldım.

Her insanın onu artık sıradan biri olmadığına inandıran bir yaşantısı olur. Dünyaya ve şeylere bakışı topyekûn değiştiren, onu doğayla, hayvanlarla, insanlarla belli bir rezonansa sokup ona bütün eşyayla bir tür uyum ve anlayış içinde titreştiğini, senkronize olduğunu hissettiren bir karşılaşma. Burada söz konusu olan, kişinin bir tesadüfün sabitlenme anında orada bulunduğu için bakışının Leylavari bir açıyla kırılması ve bundan böyle her şeyi şairane bir biçimde görmeye başlaması değildir. Burada gerçekleşen; bu kişinin bütün diğer insanlardan gizli bir bildiği varmış ama onun ne olduğunu henüz tam ifade edemiyormuş gibi bir havaya ve ruh haline giriş yapmasıdır. "Ben artık sıradan biri değilim. Anlatmaya değer bir hikâyenin kahramanıyım. Ben anlatamam. Sadece yaşarım. Ama bir gün bir bilen gelse ve benimle tanışsa, hikâyemi benden duysa, muhakkak ki anlatmak ister." Renklerin daha parlak, seslerin daha berrak ve beraber geldiği bir zaman aralığı. Dünyayı ve dünyanın içindeki kendi dünyasını, evrende denk geldiği noktayı, kapladığı yeri adeta mucizevi titizlikte bir usturlapla saptayan bir dönem, bir yaşantı. Herkes kendinin sıradan olmadığına inanmak ister. Ve herkes bu vehmini öyle ya da böyle haklılaştıran bir karşılaşma yaşar.

Bugün işteyken, durmadan müzik dinlediğimiz gün aklıma geldi. Çok düşündüm. Müzik bize ne yapıyor? Sana bir şarkı gönderiyorum, işte sevdiğimi söylediğim ama pek ifade edemediğim şey tam olarak var bu parçada. Çok yüksek bir coşku ve neşe hali, bir tür hız, fakat aynı anda inceden

akıp giden, kararında, belli belirsiz melankolik bir başka şey. Bu etkiyi sanırım akordeonla uda eklenen piyano yapıyor. Gerçekten kişilikli. Seninle güzel şarkılar gibi yaşamak isterim. Bakalım sevecek misin...

Öpüştüğümüzü düşünüyorum, sanki dünya birden genişliyor.

• • •

Haklısın. İyi müzik kadar hiçbir şey etkileyemiyor beni. Müzik bize ne yapıyor? Güzel soru. Müzik dinlerken kendimi hiç tanımadığım, belki de gerçekte var olmayan biri ya da henüz yaratılmamış bir şey için efkârlanırken yakalıyorum. Bunu insana sadece müzik yapabilir, bu kadar tuhaf bir duyguyu ancak müzik doğurabilir, ruhun sonsuz gölgeli karanlık ormanından, ormanın içindeki gölün kenarından onu ancak müzik çağırabilir. Bence kalple karın boşluğu arasındaki yer, bedenimizin o bölgesi müziğin içimize batması için yaratıldı. İşte oraya vuran müzikle ilgileniyorum. Mesele istediğim şarkıyı dinlemek de değil, o şarkının istediği dinleyici olmak; benim aradığım bu. Bir insan güzel şarkıları seviyorsa sıradan olamaz diye düşünürüm. Çünkü müzik doğrudan ruhla konuşuyor ve söylediklerinin bir karşılık bulacağı ruhu da her zaman bulamıyor. Bulduysa orada asla sahte olmayan bir şey var demek, bu kıstasa çok güveniyorum. Bu yüzden, iyi müzikten anlayan, ona hayatında büyük yer açan kişi pek çok şey olabilir, hatta bunların bir kısmı kötülük dahi barındırabilir fakat bu kişi asla yüzeysel biri olamaz ve dikkatle bakılırsa onda kesinlikle çok şaşırtıcı şeyler bulunur. Peki iyi müzik nedir diyebilirsin bana. Bu bambaşka bir konu, tek bir cevabı yok. Varsa da ben bilmiyorum. Ama en azından onun ne olmadığını hemen anlamak daha kolay. O halde iyi müzikten anlayan kişi dediğimde kötü müziği duyar duymaz tanıyan ve ondan dedikodudan kaçar gibi kaçan kişiyi kastediyorum. Şu anda sana bu satırları yazarken bir taraftan da gönderdiğin şarkıyı dinliyorum. Şarkı beni paramparça ediyor, sonra tamamen başka bir biçimde, çok hızlıca parçalarımı birleştiriyor, benden yeni

birini yaratıyor. Bir şey okurken ya da izlerken çoğunlukla aklıma olanlar, iş müziğe geldiğinde sadece ruhuma oluyor. Müzik ruhla işliyor ve ruha işliyor. Çünkü insan vücudunda da var. Kanın akışını, kalbin atışını, ritmini düşün, bunlar müzik değil mi? İnsan bedenine kaydedilmiş tek sanat o, bu yüzden diğer hepsi her zaman o olmak ya da ona biraz olsun benzemek istiyor. Bize bunları yapan, icracısına neler yapıyordur acaba? Ben aslında kesinlikle müzisyen olmak isterdim. Çok çok isterdim.

Bisous,
N.

• • •

Alt kat komşularım her Pazar akşamı saat yedi ile dokuz arasında kavga ettiklerinin farkındalar mı? Ayrıca her ayın ilk Perşembe'si ve son Salı'sında da gece on bir civarında. Farkında olmalılar. Hatta birbirlerine ettikleri ağza alınmayacak küfürler, bağırıp çağırmalar herhalde onlara affedilemeyecek şeyler değil de en geç ertesi günün öğlesine unutulacak sıradan olaylar gibi geliyor. Kavga onların ilişkisinin ayrılmaz bir parçası. Kendi takvimi, dili, lügati olan bir şey. Kavga onları ayırmıyor, birleştiriyor. Çünkü onlar —senin deyiminle— birbirlerine ilişmeden ilişki kuramıyorlar.

Soruna gelince: Kombine bileti olan, karşı takımın sahasındaki maça da gidebiliyor mu? Oldu olacak futbolcuların evine git "merhaba benim kombinem var" deyip içeri gir! Neyse, her şeyi bilmesen de olur, sana böyle gereksiz şeyleri öğretmekten zevk duyarım.

• • •

Çok öfkeliyim. Ödülü sana daha önce bahsettiğim o kadına verdiler. Şaşırmadım! Tam bir şirinlik muskası, sosyallik makinesi! Her zaman her yerde ve herkesi tanıyor! Aslında

bunun böyle olacağı belliydi, bu oyuncu milletinin (ben onlardan değilim, en azından bugün öyle hissetmiyorum) garip bir dünyaları var, orada bizim bilmediğimiz bir şeyler çeviriyorlar, birbirlerini tutuyorlar, kolluyorlar. Bir avuç insan kurmuşlar tezgâhlarını oh ne âlâ, kendileri çalıp kendileri söylüyor, birbirlerini ağırlayıp duruyorlar! Çok sinirleniyorum. Aslında sinirlenmek de değil; bayağı hınçlanıyorum. Ama kendimi sakinleştirmeye çalışıyorum, çünkü bu duyguya çok kapılırsam bana zarar vermeye başlıyor, sanki ruhumu kaynatıyor, kendi içime sığamaz oluyorum, kendime tahammülüm azalıyor.

Neyi ödüllendirdiler? Yaptığı şeyi mi, olduğu kişiyi mi? Bana sorarsan birinin yaptığı şeyi ödüllendirebilmek için o şeyi en az onun kadar iyi yapabilmek gerekir. Olduğu şeyi de ödüllendiremezsin. İki sebepten. Birincisi olduğu şey için o kişinin kendisine ödül verilmez. Çünkü olduğu kişi olmakta kendi payı küçümsenecek ölçüdedir. Olduğu şeyi ödüllendirmenin tek yolu ödülü ona değil etrafına vermek olur. Bunun imkânsızlığını uzun uzun anlatmayacağım. İkincisi, bir insanı bu sebepten ödüllendirmek zaten baştan beri imkânsızdır çünkü kimse gerçekte olduğu kişi değildir. Gördüğün gibi ödül meselesinin etrafındaki fikirlerim muhtelif. Belki de sadece kıskancın tekiyim. Bütün bunları düşünmek içimdeki umudu, bir şeyler yapma isteğini tüketiyor. Bazen tarihe kalanlar gerçekten iyi olanlar değil de oyunu kuralına göre oynayan sahtekârlar mı oldu acaba diye düşünüyorum. Yani bir yerlerde o işleri daha iyi yapan birileri vardı ve biz belki de onları unuttuk hatta hiç tanımadık bile. O halde hakiki ressamlar, hattatlar, cerrahlar aslında hep adını duymadığımız başkaları olabilir pekâlâ! Belki öldükten sonra da yaşamayı aslında hak eden başka biri vardı, eski bir binanın tavan arasında tek başına yaşayıp orada öldü, eşi dostu, cemaati, akrabası, yırtık ve cesur bir mizacı olmadığı için de dünya onu hiç tanımadı. Senin Afitap Hanım'ı düşün. Ballandırdığın kadar varsa belki de gerçekten dünyanın en güzel Sütlü Nuriye'sini o yapıyor. Yapsa ne olur...

Kendini tanıtamadığından, eşi dostu, nüfuzu, olmadığından o eşsiz lezzet de öldüğünde onunla beraber hayattan silinip gidecek. Sadece onu bilenlerin damaklarında bir iz bırakacak, en genç müşterisi öldüğünde o da hiç yaşamamış olacak, belki de iz bırakmak denen, esasında büyük bir palavradan başka bir şey değil.

Bugün çok nemrudum farkındayım ama bence bu karamsarlık değil, gerçekçilik.

Neyse, biz yine müzik dinleyelim, sana bir şarkı gönderiyorum. Sadece müzik iyileştirebilir. Böyle olunca sadece müzik iyileştirir beni.

N.

• • •

Metin bugün, mübaşir bir çocuktan bahsetti, dalga geçerek. Telefonda sevgilisiyle konuşurken duymuş, çocuk kıza "beni özledin mi?" demiyormuş da efendim "bana özledin mi" diyormuş, "seni özledim" demiyormuş, "sana özledim" diyormuş, yanlış söylüyormuş filan falan. Bir dünya malumatfuruş laf. Biraz düşününce çocuğun söyleme biçimi bana hatalı gelmedi hatta hoşuma gitti. Şimdiye kadar hepimiz bunu hep yanlış söylemişiz de o doğrusunu sezmiş sanki. Çünkü *ma petite oiseau* —bunu doğru yazmadıysam lütfen düzelt— özlemek, özlememizin konusu olan kişiyle aramızdaki mesafenin uzaklığından, arada geçen zamandan ve sair şeyden bağımsız olarak daima bir yönelme, bir konum alma meselesi değil midir? Bu yüzden beni özledin mi ya da seni özledim değil, bana ve sana demek daha doğru. Özlemenin çağrışımları: öz, öze çekmek, kendi özünü onun özüne yöneltmek, ya da senin özünde onun özünü aramak, onun özünün seninkinde azalmasından telaşlanmak, yeniden ona doğru dönüp ondan beslenmeye, bir şeyler almaya çalışmak, ondan bir şeyler kapmak için vücudunu bir duruşa ayarlamak, avına doğru hamle yapan bir hayvan gibi. Dünyada yeni bir yer belirle-

mek. Böyle olunca mesafenin niceliğinden ayrılan bambaşka bir şey, sadece bir enlem-boylam, bir konum meselesidir özlemek. Böyle düşünerek ya güzel Türkçemize büyük bir katkı yapmış oluyorum ya da hepten saçmalıyorum. Birini özlediğinde bedeninin onun bedenine göre konumlandığını, kendine yeni bir duruş aradığını, hissettiğin huzursuzluğun bununla ilgili olduğunu söylüyorsun aslında. Daha önce bilmediğin bir yönelme. Öz-le-mek. Özler arasında kimyasal bir tepkime, bir oranlanma ve bu oranlanmanın duruşunu değiştirmesi. Sana özledim. Özüm daha önceki halinden kopup seninkine doğru yakınsadı, yaklaştı, ya da yakınsamak —yaklaşmak— istiyor. Kendime sana doğru yönelen bir duruş arıyorum. Her neyse. Şu zırvalamalarımdan da anlamış olacağın üzere çok çok özledim. Seni, sana, sende, senden, istediğini seç bana hepsi uyar.

Bir şey düşündüm. Bir hastalığa araştırmalarının sonucunda ona ulaşan, onu tanımlayan, icat eden doktorun adı verilir. Hastalığın icat edilmesi de garip, yani doktor icat edene kadar öyle bir hastalık yok mu demek oluyor? Her neyse dağıtmayalım ama bu böyledir, Parkinson hastalığını bulan doktorun adı Parkinson'dur gibi, örnekleri çoğaltabiliriz. İşte ben de bu bahsettiğim durumum pekâlâ bir hastalıktır diyorum ve ona Salih adını veriyorum; bunu ben buldum çünkü. Nihan yoksunluğu bünyeye saldırır ve nöbetler, hararet, çeşitli uzuvlarda yerli yersiz anlarda —kamusal alanlarda ve hiç olmayacak yerlerde— meydana gelen bir dizi seğirme ve tuhaf hareketlenmelere bağlı olarak Nihan'a aşerme; sıklaşan rüyalar, gündelik hayatı, işi gücü, yapması zorunlu şeyleri sürdürmekte zorluk vs gibi semptomlarla ortaya çıkar. Istıraplı ve dayanması güç, kronik bir rahatsızlıktır. Tedavisi onu yeniden görmek üzere çıkılan seyahattir. Velhasıl benim hastalığım nüksetti, ilacım da bir an önce seni görmektir.

Döndüğümde ilk birkaç gün olmuştu sonra tekrarlamaz sandım ama bu sabah yine oldu. Sıçrayarak uyanıyorum, yanımda olduğunu zannediyorum, yatağa bakıyorum, birkaç

saniye uyku sersemliğiyle idrak edemiyorum, sonra orada olmadığını hatırlayıp uyandığımı anlıyorum. Nasıl fena bir şey tahmin edemezsin.

İşte böyle.

• • •

Son alışveriş listemde neler olduğunu sormuşsun.

karbonat
ameliyat eldiveni (niye diye sorma, hayatta anlatmam)
yoğurt
yeşil çay
taze nane

Hepsi bu kadar. Bugün bir arada olsaydık konuşacağımız konular neler olurdu diye merak ettim ve gün içinde aklıma gelen şeyleri not aldım, onları da yazıyorum:

1-Tanıdığım en güzel kadın kendimim. Hah ha! Acaba bu bir ruh hastalığı mı? Ama bence her kadın böyle düşünür. 2-İnsanlar üreyebildiklerini ilk fark ettiklerinde ne hissettiler acaba? Düşünsene bir şeyler yapıyorsun, vücudunda birtakım değişiklikler olmaya başlıyor, sonra karnın büyüyor ve birkaç mevsim geçince içinden bir canlı çıkıyor ve sana benziyor. Dehşete kapılmış olmalılar. 3-Neden insanların birbirinden farklı olduğunu zannediyoruz? Ya herkes tek ve aynı kişiyse, herkes aynı şeyi yaşıyorsa? 4-Sana şaşmaz bir kuraldan bahsedeyim, ilk gece önce kim uykuya dalarsa âşık olan odur.

Bir günün içinde insanın aklından ne kadar çok şey geçiyor, saçma sapan, uçucu düşünceler. Bir arada olsak ne güzel kafanı şişirirdim.

Çok öpüyorum. İki hafta sonra Münih'te bir festivalde oynayacağız. Ayarlayabilecek misin?

N. ve mümbitleri

Doğru hatırlıyorsun. İlk gece önce sen uykuya dalmıştın.

Herkes kendisini artık sıradan olmadığına inandıran bir karşılaşma yaşar. Ona, dünyaya başka türlü bakması için bir çift yeni göz armağan eden bir karşılaşma. Salih Nihan'la tanıştıktan iki gün sonra, onu yaşadığı yere götürecek uçağa bindirip yolcu etti. Kendi evine dönerken trafik ışıklarına, evlerin ışıklarına, şehrin ışıklarına baktı. İstanbul'da birkaç milyon kişi telaşla bir akşam sofrasına doğru yoldaydı. Bir ara görünmez bir parmak dikkatini camdan dışarıya çekti. Çevreyolu Üsküdar mevkiindeki kızılağacın büyüdüğünü fark etti.

• • •

Birbirini yıllardır tanıyan iki kişinin konuşacağı pek bir şey kalmamıştır ya da yeni bir şey. Bu insanlar uzun zamandır bir arada olmanın sağladığı çok sayıda konfora sahiptir; kendini karşısındakine başka araçlarla anlatabilmek, susarak anlaşabilmek. Sıkıntı, bitkinlik, atalet bu sessizliği dünyaya getirip yetiştirebileceği gibi, giderek gündelik bir heyecan, az evvel yaşanmış taze bir neşe, hatta karşıdakine duyulan güçlü bir öfke de aynı suskunlukta ifade bulur, onu sürdürür ve büyütür. Bu iki kişinin etrafını saran sükûnetten yapılma bulutun içinde seslendirilmiş kelimelerde bulunmayan bir ağırlık vardır. Nihan ve Salih bu lanetli konfora henüz bağışık olduklarından uzun uzun konuştular.

Nihan'ın aslında yurtdışında yaşaması, o günlerde bir festival için İstanbul'a gelmiş olması, dönüşüne tam da iki gün kala tanışmaları, birtakım çok mühim adamların araç konvoyu binbir gece masallarından daha uzun olmasaydı, havasın yoldan geçişi avamınkinden daha mühim olmasaydı, yolu tıkamasaydı, bir önceki vapura yetişmiş olsaydı hiç karşılaşmayacak olmaları, Nihan'ın oyuncu olması, tiyatro ekibiyle sürekli seyahat etmesi, kendisinin de onunla buluşabilmek için birdenbire belirli aralıklarla seyahat eden birine dönüşmesi –çünkü evveliyatında fıtraten pek seyyah sayılamazdı– her gittiği şehirde buluşmaları, her şey Salih'e fazla anlamlı gelmişti. İkisini bir araya getiren tesadüfler.

Zamanın çoğunda ben şaşkındım. Hayat gerçekten değişmek istediğinde tesadüfler devreye giriyor. Bunu neden her zaman unu-

tuyorum? Tesadüfün bu kadar çarpıcı olduğu durumlar çok sık yaşanmadığından, herkesin başına her gün gelmediğinden mi? Ama hayat sahiden dönüşmek istiyorsa bir viraj peyda olur ve orada da mutlaka büyük bir karşılaşma bekliyordur. Kader sebep ile sonucun hantal dairesinden ve akılla işleyen bir örgüden bir anlığına sıkılır, başka türlü açılmak ister, büyük bir kırılma, şaşırtıcı bir olay, sebep-sonuç ilişkilerine kalsa yolu hiç kesişmeyecek iki insanın karşılaşması için şakacı ve şaşırtıcı bir düzenek kuruverir ve taksiye binip eve dönmeyi ertelediğin, her gün yürüdüğün şu sokaktan değil de diğerinden geçmeyi seçtiğin, normalde yaptığın şeyleri yapmayıp bambaşka bir mekâna girdiğin o anda billurlaşır. O anın kaderin bir oyunu olduğunu, bazen, işkillendiren fazla dramatik bir sezginin yardımıyla hemen anlayıverirsin. Hayatının böylesi bir karşılaşmanın hakkını verecek, her şeyden önce onu seçip görecek, karşına çıkan bu yeni yaşantıyı yaşamayı deneyecek cesarete sahip olmadığın bir anındaysan ona bulaşmadan yürüyüp gidebilirsin de. Ama şeyler durması gerektiği yerde duruyorsa ve sen de bitmek bilmeyen bir hınçla hayattan alacaklı olduğunu düşünmekten artık vazgeçmişsen başını kaldırıp etrafına gerçekten baktığın an rastlantı kendini açar. Ve bu rastlantı her zaman kaçınılmazlık olarak gelir. Tesadüfün billurlaştığı an aslında kaderin billurlaştığı andır. Kader burada sadece iradi olandan çıkıp farklı bir tarzda çalışmayı seçmiştir. Buradaki şiirsellik göz kamaştırıcı değil mi? Önceden zaten bilinmekte ve mutlaka gerçekleşecek olanın kendini tesadüf olarak göstermesi. Üstelik insanın hayatını tam anlamıyla değiştiren, artık bir önceki günle benzer olamayacağını kesinlikle sağlama alan büyük kırılmaların tamamen irade dışı bir biçimde, rutin seçimlerinde değil, normalde yaptıklarını yapmayı seçmediğinde oluşan dizgede açığa çıkması. O gün de her zamanki gibi arabayla gitseydim, vapura binmeseydim.

İnsan bir karşılaşmanın tamamen tesadüf olduğundan neden bahseder, neden tesadüfleri över? Hayat tesadüflerle dolu. Tesadüf eseri tanıştık. Tatlı bir tesadüf. Bir karşılaşmanın tesadüfi oluşu kendi başına ne ifade eder, ne anlatır? Mühim olan karşılaşmanın rastlantısallığı değildir. Esas mesele bu tesadüfe gelecekte ne anlam verileceğidir. Karşılaşan iki bedenin birbirinden ne yapacağı, bir arada durduğunda uzayı neresinden eğip bükeceği, varlığı neresin-

den esneteceği, kendilerini ona nasıl ekleyeceği; gerçekte önemli olan budur. Aşk tesadüften ibaret değildir. Pekâlâ oradan başlayabilir ama bununla yetinemez; bu onu başlı başına bir şey yapmaya kâfi gelmez. İnsan hep aynı hatayı yapar. Anlamadığı her şeye tesadüf der, bilincinde olmadığı şeyleri kader zanneder. Durmadan benzerini yaşadığı hikâyeler, neden orada durduklarını idrak edemediği için tosladığı duvarlar, hep başa dönen yollar, kronik hastalıklar. Bunların toplamı kader etmez, onlara müdrik olunmadığı sürece maruz kalınacak yinelemeler demek daha isabetli olur.

• • •

Boş buzdolabında, dibinde en fazla üç dublelik kalmış rakı şişesinden bir kadeh, kül tablasında yanan sigara ve yanında uç uca eklenenlerden kalan yarım paketle kapağı tamamen açılmış bavulun başında yerde oturdu. Kıyafetleri üşenmeden çıkarıp tek tek katlayarak yeniden yerleştirmesi gerekiyordu fakat bir başlasa en fazla yarım saatini alacak bu işe girişmeyi bir türlü beceremiyor, parmaklarının ucuyla giysileri bir o yana bir bu yana çevirip duruyordu. Bavulu eşelerken en dipte duran kitaplardan birinin kapağından dışarı taşmış bir kâğıt parçasını fark etti. Anlık bir hareketle bavulunu kapattı. Kül tablasında kendi kendine yanan sigara tükenmeden hemen önce yere düştü, izmariti yerden alıp hızlıca söndürdü, yerdeki kül parçalarını üfledi, eliyle alelacele dağıttı. Rakısından büyükçe bir yudum aldı. Etrafına baktı. Sevdiklerini Metin'e, işe yarayabilecek olanları tanıdıklara, ihtiyaç giderebilecekleri de dağıtsın diye mülteciler için toplayan bir derneğe verdikten sonra geride kalan birkaç eşyayla evi şimdi gözüne hayatiyetten yoksun bir mekân, bir dekor, bir hiçbiryer gibi görünüyordu. "Otel gibi" diye düşündü.

Otel odalarıyla ilgili söylenmemiş bir şey kaldı mı? Asla tam anlamıyla ait ya da sahip hissedilemeyen yer. Daha önce birilerinin yaşadığı sayısız sahnenin yorgun ama daima taze mekânı. Fakat Nihan otel odalarını da başkalaştırıyor, her seferinde sadece birkaç dakika içinde oraya sahip olmayı beceriyordu. Odaya girer girmez ilk iş eşyaları yerinden oynatır, banyoya bütün malzemelerini teferruatlı ve tamamen kendine özgü bir tarzda yerleştirir, perdelerin duruş

biçimini tokasıyla tutturup değiştirir, masanın üzerine çantasından çıkardığı bir biblo, bir küçük kutu, bir kristal kül tablası yahut bir defter, bir iki kitap, birkaç kalem koyar, bu her defasında değişen hamleleriyle otel odasını bir anda ev yapardı. Salih ve Nihan'ın birlikte bir evleri yok değildi, aksine dünya üzerindeki her şehrin her otelinin toplamı kadar evleri vardı; muhtemel, eşsiz ve geçici evler. Salih, bu hamlelerini izlerken onun dünyanın en sürprizli kadını olduğunu düşünürdü. Yıllar önce babası Yusuf Ziya Bey'in, annesi Yıldız Hanım için dediği gibi Nihan bütün sürprizlerin ötesinde bizatihi bir sürprizdi. Demek ki hayatta erkekler için tek bir sürpriz, bir kez şaşırmak vardı: Kendini bir kadında gösteren, bir kez ve yalnızca tek bir kadın bedeninde cisimleşen hayret. Salih de Nihan'da kendi hayretini buldu.

Otel odaları onlarındı ve buluştukları şehirlerin de sadece ikisiyle konuşan, dünyada başka kimseyi bir yere götürmeyecek bir haritası oluyordu. Tanımadıkları insanlara musallat olarak, bu insanların peşinde yürürken, otururken, bir yerlere girip çıkarken adımlarıyla çizdikleri tek seferlik, tekrarlanamayacak bir haritaydı bu; şehrin kendilerine ait haritasını yaratıyorlardı. Nihan buluştukları her yabancı şehir için olumsal bir harita üreten bu olaya takip oyunu derdi.

Münih'te, otele yakın bir kafede kahvaltı ederken Nihan ortaya bir fikir attı. Turistik faaliyetlerden ve turist gibi sayılmaktan ikisi de hoşlanmadıkları için, burada ve bundan sonra beraber bulunacakları bütün şehirlerde de ilk gün bulundukları yerin yerlisi gibi yaşayacaklardı. Salih bunun nasıl mümkün olacağını sorunca ona takip oyunundan bahsetti. Tamamen rastgele bir biçimde, bulundukları şehrin yerlisi olan birinin peşine takılacak, gün boyu gizlice onu takip edecek, gittiği yerlere gidecek, girip çıktığı mekânlara girip çıkacak, yiyip içtiklerini yiyip içecek, onun buradaki hayatına öyküneceklerdi. "Musallat olacağız. Turist olmaktan ancak böyle kurtulabiliriz." Bu fikir Salih'in çok hoşuna gitti, Nihan'ın aklının yarattığı hayranlığın sırtından itmesiyle sandalyesinde öne doğrulup onu öptü. Oyunun ayrıntılarını konuşup kararlaştırdılar. İlk günlerini bu şekilde geçirirlerse artık kendileri de bir nevi yerli sayılacaklarından ikinci günlerinde canları ne isterse onu yapmaya

hak kazanacaklarına karar verdiler. Salih takip edecekleri kişiyi nasıl seçeceklerine dair ayrıntıları şekillendirmek üzere sorular sorup durdu; Nihan güldü, çok düşünürlerse yapamayacaklarını söyledi.

Kahvaltılarını bitirip çıktılar, en yakındaki metro istasyonuna yürüdüler, merdivenlerin başında beklemeye başladılar. Bir süre gelip geçenlere baktılar, birini seçmeye çalıştılar. Salih'in seçtiklerini Nihan beğenmedi, Nihan'ın işaret ettiklerine Salih burun kıvırdı. Böyle başlayamayacaklarına kani olunca belli ki durağa henüz varmış trenden inen kalabalık arasından, merdivenlerden çıkan sekizinci adamın peşine takıldılar. Bir süre kalabalık caddede zikzaklar çizerek adama fark ettirmeden yürüdüler. Adam bir büfeye yaklaştı, Salih de peşinden, adam bir naneli şeker aldı, satıcı para üstünü verdikten sonra adam ilerlemeye devam etti, Salih hızlı hareketlerle adamın satın aldığı şekerin aynısından aldı, yürümeye devam ettiler. Adam çoğu erimiş naneli şekerin en keskin son parçasını çöp kutusuna tükürdü, yolun solundaki kahveciden bir kahve aldı, Nihan ve Salih de onun arkasından, yaptıklarını birebir yaparak ve bu esnada onun tarafından fark edilmemek için türlü şekillere girerek yürümeye devam etti. Boşalan kâğıt kahve bardaklarını adamın attığı çöp kutusuna attılar, "O da bizim gibi, yürümeyi seviyor". Adam bir kiliseye girdi, önce İsa tasvirlerinden birinin önünde durdu, kısa bir dua etti, sonra kabine yöneldi. Salih ve Nihan gerideki koltuklardan birine oturup beklemeye başladılar. Adamın içeride kaldığı uzunca süre boyunca aslında oyunun hakkıyla oynanabilmesi için kendilerinin de kabine girip günah çıkarmaları gerekebileceğini tartıştılar; buradan bir sonuca varamadılar, günah çıkarmayla tövbe etmenin farkı üzerine konuştular. Nihan, "pişmanlık ve utanç bizi insanlaştırır" dedi, bu lafı Salih'in çok hoşuna gitti. İkisi de kendi günahlarını düşündüler, hemen vazgeçip başka şeyler düşündüler. Beklerlerken Nihan bir ara yerinden kalktı, kiliseyi şöyle bir dolaştı, duvarlardaki azizlerin tasvirlerini, eski yağlıboya tabloları inceledi, bir mum alıp yaktı, kumun içine iyice bastırdı. Acaba ne diledi. Adam kabinden çıkmak bilmiyordu. Kilisede kaldıkları süre iyiden iyiye uzayınca Nihan sıkıldı, buradan çıkıp başka birinin peşine düşmeyi teklif etti, Salih o zaman oyuna ihanet etmiş olacaklarını, ne kadar süre

geçse de beklemeleri gerektiğini söyledi. Nihan Salih'in fikrini kendiliğinden değiştireceği ana kadar müdahale etmemeye karar vererek gülümsedi, "Peki" dedi. Salih'in sıkılması uzun sürmedi. "Amma günahı varmış." Çıktılar.

Kilisenin sağ çaprazındaki sokağın köşesinden dönen otuzlu yaşlarındaki bir kadının peşine takıldılar. Kadın elleri ceplerinde düşünceli hızlı adımlarla iki blok kadar yürüdü; bir kitapçıya girip birkaç dergi aldı – Salih ve Nihan da tek bir kelimesini anlamayacakları dergilerden aldılar. "Allahtan makul alışverişler yapıyorlar, yoksa yanmıştık."

Kadın bir süre daha yürüdü, Tushita çay salonuna girdi, cam kenarındaki iki kişilik masaya oturdu, çantasından dergileri çıkardı, karıştırmaya başladı. Onu rahatça görebilecekleri, salonun diğer köşesindeki bir masaya oturdular. Kadın demlikte papatyalı yeşil çay söyledi, camlı pasta dolabından garsona parmağıyla işaret ederek seçtiği keki yemeye başladı. Aynısından sipariş ettikleri keki tadarken Nihan ilk çatalda yüzünü gülerek buruşturdu. Kek o kadar sıradan ve kötüydü ki bir süre sonra tadı ikisine de çok ilginç ve lezzetli geldi. Kadın ikinci fincan çayını doldururken kafeye giren bir başka kadın yanına geldi, sarılıp selamlaştılar, yanına oturdu, o da bir yeşil çay sipariş etti.

"Ne konuşuyorlar acaba? Şişşt, ağlıyor."

"Aldatan benim. Benim taşınmam lazım. Ama bu maaşla tek başıma bir evi karşılayamam. Ne yapacağım? "Tasja, lütfen ağlama." "Şu turistler bana bakıyor deminden beri. Kendimi rezil mi ediyorum?" "Saçmalama, ağla, rahatla."

• • •

Prag'daki ilk günlerinde takip ettikleri adamın peşinden sinemaya girdiler. Tek kelimesini anlamadıkları filmi Nihan'ın uyarılarıyla büyük bir ciddiyetle izlediler. Nihan perdeyi, Salih Nihan'ı ve perdeyi seyretti. Çıkışta adamı önce bir çiçekçiye, sonra bir süpermarkete, nihayet evinin önüne kadar takip etmeyi sür-

dürürken film hakkında konuştular, finalde kadının arabadan inmemesinin sebebinin ne olabileceği konusunda fikir ayrılığına düştüler, alternatif senaryoları tartışıp en sonunda kadının doğru olanı yaptığına, zaten diğer adamla daha mutlu olacağına karar verdiler.

Her defasında başka bir şehirde gerçekleşen buluşmalarından önce Salih, İstanbul'dan ayrılma, yolculuğa çıkma zamanı yaklaştıkça artan, her gün yaptığı işlerini yapmasını neredeyse imkânsızlaştıran, heyecandan çok huzursuzluğa benzeyen bir kaygı duyardı. Ruhunu daraltıp canını sıkan, bir türlü adını koyamadığı bu şey, buluşmanın yaratabileceği pişmanlıktı. Muhayyel Nihan'la mücessem Nihan arasındaki muhtemel farktan, Nihan'ın zihnindeki Nihan'dan başka olmasından, Nihan'ı Nihan'a kıyasla eksik bulmaktan korkuyordu. Âşığın kalbini kaynatan bu ruh dalgalanmasına kavuşma endişesi denir. Fakat hiçbir defa öyle olmadı, bu endişe her seferinde boşa çıktı.

Lizbon'da genç bir kadını takip ederken, kendilerini şehir kütüphanesinde buldular. Kadın oturduğu masadan sadece iki defa sigara içmek üzere dışarı çıkmak için kalkmak dışında bütün günü çalışarak geçirince onlar da kadının hiç susamamasına ve acıkmamasına şaşarak akşama kadar orada kaldılar. Bu süreyi bilmedikleri dillerdeki bazı kitapları inceleyerek geçirdiler. Hava kararıktan sonra kütüphaneden ayrılan kadın, önce bir büfeden aldığı iki litrelik suyu bir dikişte bitirdi, ardından şehir belediyesine ait kapalı yüzme havuzuna giderek bir saat yüzdü. Mayoları olmamasına üzüldüler ve bu kadını tanısalar kesinlikle arkadaş olacaklarına karar verdiler.

Roma'da bir ergenin peşinden atari salonuna gidip saatlerce oyun oynadılar, onunla birlikte sokak arasındaki bir büfede patatesli pizza yediler, metroya bindiler ve onun yaptığı gibi kulaklıkla müzik dinleyerek hiç inmeden saatlerce ileri geri gidip geldiler.

Barcelona'da bir adamın peşinden bitpazarına gittiler. Adam, arkadaşıyla selamlaşıp tezgâhı ondan devraldı, müşteri beklemeye başladı. O günün büyük bir bölümünü burada geçirdiler, eski plak-

ların, kitapların satıldığı tezgâhları incelediler, yürüyen mutfağa dönüştürülmüş kamyonetlerde satılan yiyecek içeceklerle karınlarını doyurdular. Nihan, kafasına takmak yerine evinin güzel bir yerine koymayı tercih edeceğini söylediği yeşil bir şapka beğendi. Tezgâhın sahibiyle bildikleri dillerde ortak olan birkaç kelime dışında jestler, tebessüm ve vücut diliyle yürütülen bir pazarlık sonucunda çantasından çıkarıp içini boşalttığı cüzdanıyla şapkayı takas etti, Nihan'ın cüzdanı tezgâhta yerini alınca sonuçta kendileri de bir şey satmış sayılabileceklerine, oyunun hakkını tam anlamıyla verdiklerine emin oldular.

Viyana'da takip ettikleri adam onları bir müzeye götürdü; meğer burada güvenlik görevlisi olarak çalışıyormuş. Bunun turistik bir faaliyet sayılamayacağını, sonuçta kendi iradeleriyle gelmediklerini tartışarak hemfikir oldular, hazır gelmişken müzeyi gezmeye karar verdiler, orada çok az konuşarak üç saat geçirdiler.

Başka zamanlarda da takip ettikleri insanların peşinden sayısız yere gittiler. Parklar, mezarlıklar, birkaç plaza, bir karakol, keyif verici maddelerin satıldığı semtler, bir radyo istasyonu, barlar, kafeler, lokantalar. Bütün bu envai çeşit imkâna açık takip seansları boyunca her an başlarına çok acayip bir olayın gelebileceğini konuştular, çoğu zaman heyecanla bunu beklediler. Fakat iki yıllık bir zamana sığan bütün seyahatler boyunca bekledikleri türden bir vaka hiç olmadı. Yaptıkları şey basitçe, şehrin içinde bir unutuş anı icat etmekti. Bunun için de kalabalıkların içinde olmak, kendinden kurtulup kalabalığın içinde erimek gerekiyordu. Günlük hayatın içinde, kalabalıklar arasındaki şehir insanı esasında bir hiçkimsedir. Bu kişi, başkalarının peşine düşüp onları takip ederse kendi hikâyesinin ne olduğunu bulabilir. İnsan şehrin içinde yolunu, yol demeye değecek bir yolu ancak kaybolursa bulabilir. Ötekinin peşinde kaybolarak ve kaybolmakta yaşıyor olmanın en büyük zevkini duyarak.

Şehirlerde bu hadiseler olurken eşzamanlı biçimde Salih'in kafasının, kalbinin içinde de başka şeyler oluyordu. Bunlar çeşitli olayların hızlı bir serimi değil, bu olaylar yaşanırken kendine ayrı bir alan açıp oraya yerleşen izlenimlerin, ruh hallerinin, duygu

geçişlerinin, aklında kalan ve yıllar boyu tekrar tekrar hatırlanacak olan konuşmaların yarattığı başka bir makam, hem zamanın içinde ve ona ait ama hem de ondan ayrılan, kişisel bir zamanın müstakil parçalarıdır.

Sokağın sonundaki dik merdivenleri tırmanarak yeni bir sokağa çıktılar, sol yandaki kafenin, hemen önlerinde duran masasına oturdular. Bu açıdan başlarını sola çevirdiklerinde dik, yüksek merdivenlerin gerisinde, sonsuz bir perspektif duygusuyla önlerinde bir uçurumun karşısı gibi uzayan, az evvel içinden geçtikleri sokağı görüyorlardı. Tablonun en sonunda güneş, balkonlarında rengârenk çamaşırlar asılı, eski, ince uzun iki apartmanın arasından batıyordu. Manzarayı yapan şey, binalara, ağaçlara, insanlara ışığın düşüşü değildi. İnsanların neşesi, ötedeki masalardan yükselen kadın kahkahalarında mündemiç heves, genç kızın, sevgilisinin kahve içişini izlerken göz kenarlarının gülümsemesi ve bunun ilk bakışta kırışıklık zannedilişi, garsonun önlüğünü çıkarırkenki telaşına dikkat edilirse onda hem yorgunluğunu hem de az sonra evine gidecek olmanın heyecanını okuyabilmenin mümkün olması, manzarayı yapan esas şeyler ya da daha doğru bir deyişle onu bir görüntü olmaktan kurtarıp bir manzaraya tamamlayan şeyler daha çok bunlardı. Salih, rakıya benzediğine hak verdiği ama ona göre daha şekerli bulduğu pastisten büyükçe bir yudum aldı.

Nihan'ın bardağına su doldururken akşam saatinde hem geride bıraktıkları hem de şimdi uzaktan izledikleri sokakta ve burada etraflarında sağa sola yürüyen, evlerine dönen, konuşan insanlara baktı. Herkes içinde bilinmez tutkular ve istekler taşır halde her gün sokaklarda, hiçbir tuhaflık yokmuş, her şey aleladeymiş gibi yürümeyi başarıyordu. Bu Salih'e hep akıl almaz bir şey gibi gelirdi. İnsanlar arzularını, yani gerçekte oldukları şeyi gizlemeyi kendi başlarına öğrenmiş olamazlar diye düşünürdü. Her an dehşetli bir polisiyeye dönüşmeye teşne bu oyunu kumanda eden biri olmalı. Varoluşu anlamsız bulanları anlamıyordu. Ona göre varoluşun sorunu nihayetinde anlamsız değil aşırı anlamlı olmasıydı. Katlanması zor olan da anlamsızlığı değil sonsuzcasına uzayıp giden anlamlarıydı. Şu sakin sakin yürüyen insanların kafalarının içinde ne dolaplar, ruhlarında kim bilir ne tufanlar dönüyor, bedenlerinin

içindeki katilleri, maktulleri, âlimleri, adileri saklamak için kim bilir nasıl mucizevi bir mücadele veriyorlardı. Aklına o an Nihan'ın kafasının içinde neler saklıyor olabileceği sorusu düştü ama yüzüne bakarken bunu ona sormayı unuttu. Unutmayıp sorsaydı, Nihan birkaç saniye tereddüt edecek, sonra tam sorduğu sırada fermuar, ampul, perde ve nevresimin yalnızlara acı veren nesneler olduğunu düşündüğünü söyleyecekti. Nihan'ın yüzünü izlerken Salih kalbinin daha önce varlığından haberdar olmadığı kasları olduğunu fark etti, kalbinin göğüs kafesinde kapladığı yeri bütünüyle hissediyordu, bir metafor gibi değil, tam anlamıyla biyolojik bir şey gibi. Sadece kokulardan, renklerden, türlü lezzetlerden ve safi neşeden yapma şu birkaç günlük zaman parçasını kenarlarından düzgünce kesip göğün tavanına asmak, içi sıkıldıkça kafasını kaldırıp onu izleyebilmek istedi.

Bir ara Nihan'ın telefonu çaldı, o konuşurken Salih'in gözü yan masadaki kadına ilişti; izlemeye başladı. Kadın açıkça çok çirkindi; patlak gözler, dar bir çene, etli bir burun, yanlış biçimlendirilmiş kaşlar, çıkık dişler, ortodontik bir tür bozukluk, her iki yanağında, çenesinde, sol gözünün üzerinde iri et benleri. Fakat sesi o kadar güzeldi ki. Sanki bütün kadınsılık sesinde birikmiş gibi, ağzını açıp sakin sakin konuşmaya başladığı anda bütün çirkinliğini unutturuyordu. Sesinde, Yunancadakine benzer bir tını vardı; S'ler, Ş'ler. Cazibe, diye düşündü, tuhaf bir şey ve bazen metruk yerlere de yuva yapıyor.

Salih bunları düşünürken Nihan telefonda konuşmasını bitirdi; arayan yönetmenleriymiş. "İnsanlara söylemeyi en çok sevdiğim kelime 'haklısın'. Birine durmadan haklısın dersen onu etkisiz hale getirirsin. En katısının bile bu kelimeyi duyunca yüzünün nasıl gevşeyip rahatladığını, omuzlarının genişlediğini gördükçe gülmemek için kendimi zor tutuyorum. Zavallı insancıklar. Haklı olmak niye bu kadar önemli? Ne kadar aza tamah ediyorlar. İnsanlardan bunalıyor musun, bırakacaksın kendilerini haklı sansınlar. Sen de her zaman durduğun yerde dur ve onlara gülümse." Salih onun yüzünün aldığı ifadeleri inceliyordu. Nihan'ın öyle geniş bir mimik repertuarı vardı ki insan bir defa onun heyecanla bir şeyler anlatmasına şahit olduysa bu ifadelerin müptelası olabilir. Hiddeti

ve şefkati, duygular arasındaki bütün seyri yüzünden okunabiliyor; onun yerinde bir başkası olsa belki kendini böyle kolay ele vermemek için ayna karşısında çalışacak, o çok bereketli yüzünün çeşitli mimiklerini yüzünden silecek, İngilizler gibi üst dudağını kıpırdatmadan konuşmayı deneyecekti. Fakat bu Nihan'dı. O bütün duyguları gibi bütün mimiklerini de kucaklıyor sonra onları büyük bir cömertlikle dünyanın kucağına bırakıyordu. *Mesela o günün gecesi "ne zaman mutlu olsam kesin kötü bir şey olacak diye korkmaya başlıyorum. Tam anlamıyla mutlu olursam çok büyük bir felaket olmasından, hemen o anda ölmekten korkuyorum." demişti sana ama pek üzerinde durmamıştın.*

Gün ışıdığında Salih Nihan'ı uyandırdı. Onu evine geri götürecek uçak, Salih'i İstanbul'a geri götürecek uçaktan beş saat önce kalkacaktı. Nihan havaalanına doğru yola çıktıktan sonra otelden ayrıldı. Yürüdü. Charles Köprüsü'nün ortasında durdu. Nehre baktı. Nihan'ı yeniden görmüş olmanın neşesiyle, onu az evvel yolculamış olmanın kederini kafasının içinde, kalbinin üzerinde, kulaklarında ve midesinde dengelemeye çalıştı. Nihan senin hep sevilmen gerek. Herkes seni sevse. Sana herkes âşık olsa. Sen bir kavram olsan. Nihan tarihi kürsüleri kurulsa. Senin üzerine tezler yazılsa, Nihan Antolojisi, Nihan Sözlüğü, Nihan'ın Öyküsü, Nihan ve Mitoloji, Nihan'ın Kuralları, Nihan ve Nihanvari Şeyler. Soğuktan gözleri yandı. Paltosunun yakasını kaldırdı. Nehrin üzerinde uçan kuşların, diktatörlerin bile yıkmaya kıyamadığı binaların, köprünün üzerinde bekleşen heybetli heykellerin arasında kendini çok küçük ve yalnız buldu. Sabahın erken saatinde dilenciler, sokak ressamları, sanatçıları, müzisyenleri işbaşı yapıyor, köprünün üzerinde tezgâhlarını açmış olanlar satacakları malları yerleştiriyorlardı. Bir ara, akşamdan kalma oldukları her hallerinden belli genç bir kadınla adamın sarmaş dolaş, köprüden yürüdüklerini seçti. Gözü takıldı. Genç adam yalpalayarak yürüyen kadının koluna girdi, gülerek bir şeyler söyledi, kolundan çekiştirdi, hızlandılar. Az ilerisinde adam olduğu yerde durdu, kadını da durdurdu, elini öptü ve cebinden bir yüzük çıkarıp Salih'in tam duyamadığı için hangi dilde olduğunu anlamadığı bir şeyler söyledi. Kadın şaşırdı, gözlerini kocaman açtı, gülmeye ve ağlamaya başladı, sarıldılar. Tezgâhlarını yerleştirmekte olan satıcılar belli ki alışkın oldukları bu görüntüye

gülümsediler, bir tanesi elindeki iki nesneyi birbirine vurarak bir tebrik temposu tuttu. Kadınla adam öpüşürlerken, hiç tanımadığı birilerinin mutluluğuyla mutlu olmaktan yayılan sağlık Salih'e de bulaştı, insiyaki bir biçimde gülümsedi. İki sevgili soğuktan ve içmekten kızarmış burunlarını ovuşturarak, güle konuşa köprünün diğer ucuna seğirtip gözden kayboldular.

Salih bir sigara yaktı, tekrar nehre baktı. Nehrin dibinde kaç yüzük olabileceğini düşündü. Öyle ya herkes her zaman evet demiş olamazdı. Kışın, ışıkların ve suyun dibinde, reddedilen bir adamın üzgün ellerinden bu nehre tam bu köprünün üzerinden fırlatılıp atılmış belki binlerce yüzük vardı. Şu nehre dalıp, bütün unutulmuş yüzükleri çıkarıp, hepsini bir kazanda eritip, onlardan tek bir yüzük yapmak mümkün olsaydı. İşte Nihan'la bizi birleştirecek metal bu olmalı. Eski âşıkların yarım kalmış heveslerinden, başkalarının yüzlerce ayrılığından yapılmış, ayrılığa doyup ona bağışıklık kazanmış eşsiz bir yüzük. Bu defa tamamına ermek isteyecek, böylece biz hiç ayrılmayacağız. Düşünce ile hayal nadiren yaptıkları gibi birleşip havaya dağıldı.

• • •

Zaman yoktur. Kelime, kendini değil etrafını anlatır. Hatta çoğu kez kendisiyle özdeş olmaya en uzak şeylerden bahseder, birisi zaman dediğinde işaret ettiği aslında zamanın dışında kalan fakat onun tarafından belirlenen bambaşka şeylerin yığınıdır. Zamanın kendisinden, herkes için bir ve ortak bir şey olarak esasında hiç bahsedilememiştir. Bütün hakiki büyük imgeler, insan varlığının dünyadaki tecrübesini ifadeye yarayan büyük fikirlerin tamamı için de geçerlidir bu. Özgürlük. Merhamet. Adalet. Bunların ne olduğunu, bize ne söylemek istediklerini asla tam anlamıyla ve sarih bir biçimde bilemeyiz; her defasında ne olmadıklarını ve kendileri değilken nelere tekabül ettiklerini tarif ederiz. Zaman yoktur. Zaman ancak sonsuzcasına çok bilinmeyenli bir denklem olarak vardır. Merhamet, özgürlük, adalet ve diğerleri de öyle. Çünkü bu kelimeler esasında Âdem'in diline aittirler, orada bir anlama gelirler; Babil'in diliyle tarif etmeye kalkıldıklarında mahiyetlerinin olsa olsa bir veçhesinden, çoğunlukla da ne olmadıkla-

rından bahsedilebilmiş olur. Âdem'in dilini unutmamış, hâlâ onu konuşuyor olsaydık işte o zaman biri zaman –veyahut adalet– dediğinde hepimiz bir ve aynı şeyi duymuş ve anlamış olacaktık. Biri ne zaman zaman dese, insanın dilsizliği; Âdem'in dilinin dünya üzerinden silindiği andan beri insanın insanlar içinde bir insan olarak trajedisi kendini hatırlatır.

İnsan onu karşısına almamalı; kazanamaz. Onunla girdiği bütün müsabakalardan yenik çıkmaya hazır olmalı. Bir işi belli bir süre içinde bitirmeye çalışırken saatin nasıl hızlandığını hatırla, ama örneğin banka kuyruğunda senden öncekilerin zamanı alabildiğine yavaş akar, sıra sana geldiğinde ise her şey yeniden hızlanır, senin işin çabucak biter. Zamanın izafiliğini ilk fark eden de Âdem'di, o elmayı yemeyecekti. Yine de adına izafiyet diyebilmek için birkaç yüz yıllık bir süreyi, Einstein'ı beklemek gerekti. Zaman alt edilemez, onun önüne geçilemez, insan onu yenmeyi başardığını düşündüğü nadir zafer anlarında bile aslında sadece ona teslim oldu, kapıldı. Kazanmış görünmesine izin verildi. Zaferi, zafer gibi görünen zarif bir boyun eğişti.

Yine de insanın zamanla mücadelesinde nadiren de olsa –en azından onun bir parçasına galip gelebileceği– geleceğe karşı kazanmanın mümkün olduğu anlar vardır. İnsanlık için ölmeyi göze alan bir kahraman, soğuk atölyesinde sefil bir hayat süren bir sanatçı, doğum yapan bir kadın geleceği kazanmış olur. En azından bunu umar ve şimdisini bu inanca yatırır. Fakat trajiktir ki kazandığı gelecektir; zamanın kendisinin orada olamayacağı, bu yüzden pekâlâ tam anlamıyla var olmuş sayamayacağı, dolayısıyla galibiyetinden de emin olamayacağı bir fazına karşı galip gelmiştir. Oysa geçmişi kazanmak için hiçbir şey yapılamaz. Geçmişiyle girdiği her mücadelede insan mutlak olarak bozguna uğrayacaktır. Geçmiş geri döndürülemez. *Hayır. Geçmiş bile değişir.* Geçmişte bırakılan izler silinemez, geri alınamaz, yeniden yapılamaz, tersine taranamaz. Hatırlama bu yüzden trajiktir. İnsana bir devamlılık, aitlik, belli bir zaman aralığında yaşanmış bir kişisel tarih duygusu verir fakat bunu daima asla geri dönülemeyecek olan bir zamanın çoktan kaybedilmiş olması bilgisiyle birlikte yapar, katı bir bilgidir bu, hatırlamak acı verir, –sevindirirken bile– ve geçmişi tekrar kazan-

dırmaz. Üstelik eğer hatırlanan şey şans eseri keşfedilmiş gizli bir akşam bahçesinin yolunu unutmuş olmanın şaşkınlığına benzer bir şaşkınlığı da içeriyorsa, o zaman geçmişle girişilen bu trajik mücadele –ben aradığımı bulmuştum fakat tekrar kaybettim– onu yeniden kazandırmadığı gibi bugünü de uykuyla uyanıklık arasındaki dağınık bilinçle tecrübe edilen bir eşiğe dönüştürür. Hafıza bir kemirgen gibi çalışır, bugünü uyuşturur, parçalar, deler, deşer; geride kendisinden bir gelecek üretilemeyecek boşluklar, kopuşlar bırakır. Şimdiki zaman, hayatiyeti elinden alınmış ancak geride bırakılamamış şeylerin, dönemlerin, kişilerin, isimlerin, tecrübelerin, enkazına dönüşür. Yaşamak, hafıza denen köstebeğin durmadan deştiği, kurak bir şimdiyi tüketme işidir. Velhasıl her şey geçmiş ve gelecektir, şimdiki zamanla sadece kötü filmler ilgilenir.

Pekâlâ zaman yoksa onun yerinde ne vardır ve o nasıl bilinir? Zamanın bilgisi hep bir öteki şeye muhtaçtır. Herkes bunu bir şeyle ya da şeylerle, çoğu zaman da bir başka insan tekiyle birlikte anlar. Salih onun ne olduğunu Nihan'la birlikte anladı. Bazı biraları ve sigaraları, adını ilk defa duyup merakla denemeye yeltendiği bir içkiyi içerken, çok güzel bir İbranice şarkıyı ilk kez dinlerken, dünyanın içinde yaşamadığı fakat içinden geçtiği başka bir yerinde insanlar anlamadığı dillerde konuşarak etrafında yürüdüğünde, yabancı bir sokakta onda yeniden bakmak isteği yaratacak kadar güzel bir mekânı, dar bir tekyönlü yolu, bir kahve dükkânını fark ettiğinde, rüyalara benzeyen filmler, filmlere benzeyen rüyalar gördüğünde, hakkıyla –yani hem hâlâ yaş hem de iyi pişmiş– yumurta yapmayı becerdiğinde, insanda dokunma isteği uyandıran bir nesne onu bir vitrinden bir dükkânın içine çektiğinde, ilk kez katedilen bir yolun ne kadar yorgun ya da uykulu olsa da kişiyi onun bütün tepelerini, kavislerini, virajlarını, yeniliklerini görmek için gözlerini açmaya zorlayan cazibesinde, yeşilin zerre çiğ olmayan yepyeni bir tonuna rast geldiğinde, tanımadığı dinlerin tapınaklarında ve denizden çıkmış şeyler ve peynir zeytinle düzenlenmiş her sofrada O olmadığında zamanın ne olduğunu anlıyor. Salih burada. Hususi bir anın içinde. Burası zamanın billurlaştığı yer. Çünkü Nihan burada yok.

• • •

Bavulunu açtı. Az evvel dibindeki kitabın kapağından taştığını gördüğü katlanmış kâğıdı tutup çekti, cebine koydu. Evden çıktı. Gecenin karanlığında yürümeye başladı.

Yürümek isteyen ben değilim. O. Yürürken düşüncelerinin hızına yetişebiliyor, fikirlerini kolayca biçimlendirebiliyormuş. O yürürken fikirler tıpkı adımlarıyla yarattığı şehrin resmi gibi hayalinde parça parça cisimleşiyormuş. *Ayaklar musavvirdir.* Beni tanıyanlara İstanbul'u yürüdüğüm söylense çok şaşırırlar. Haklılar da. Uzun zamandır yürümüyorum ben. Yürürken bana nasıl saldıracağını planlıyor. O yürürken ben sade bir kabuğa dönüşüyorum. Yürüyen o. Ben yalnız sürükleniyorum.

• • •

"Ah be Salih! Afitap merak etmese arayıp da söyleyeceğin yok. Bak ben sana bir şey diyeyim mi sen yanlış yapıyorsun, bu dünyada isteyeceksin, talep edeceksin, yardıma ihtiyacım var diyeceksin, hastayım bana bir tas çorba verin diyeceksin, ağlamayana meme de mendil de yoktur bu dünyada." Suphi Bey Salih'in mutfağında az evvel getirdiği tencere dolusu tavuk suyuna şehriye çorbasından bir kâseyi ısıtıp yarım limon, pul biber, Afitap'ın ürünü çavdar ekmeği ve çeşitli baharatla hazırlarken bunları söylüyordu. Tepsinin altı yumuşak bir kumaştan dikilmiş, kumaşın içinde beyaz eşyaların etrafına konulan şu plastik köpüklerden doldurulmuş, kucağa oturup şeklini alsın diye. Salih bu tepsiyi satın alırken kendi kendine onu epey övmüştü; işte tasarım dediğin budur, zekânın konfor ve estetik olarak açığa çıkışı.

Salih hem oturma hem çalışma odası olarak kullandığı odada köşedeki kanepede uzanmış yatıyordu. Nefaset Lokantası'na üst üste birkaç gün uğramayınca Afitap Hanım merak edip aramış, hasta olduğunu öğrenince derhal bir şifa çorbası kaynatıp Suphi'yle evine yollamıştı. Suphi Bey telaşlı adımlarla tepsiyi dikkatle taşıyarak getirdi, Salih'in yattığı yerde hafifçe doğrulmasını bekledi, tepsiyi kucağına yerleştirdi: İsteyeceksin Salih. İstemekten utanmayacaksın. Talep edeceksin. Talep etmek insan tabiatının en birinci şartıdır. Sağ ol Suphi Ağabey. Yarım limonun tamamını çorbaya sıktı, yemeye başladı.

Ben istemekten hep imtina ettim. Hayatta en büyük korkum bir şeyi talep eden adam olmaktır. Bundan hep sakındım. İşte bakın bu da bizden bir şey istiyor, ne kadar tanıdık, ne âciz hikâye diyecekler diye korkumdan bir şey talep edecek olduğum her yerden kaçtım. Bu konuda kendimi geliştiremedim.

Suphi tencereyi ocağın üstüne bıraktı, her seferinde çorbadan içeceği kadarını ayırarak ısıtmasını, aksi takdirde tamamının hızlıca bozulabileceğini söyledi, "artık sen iyileşince güzel bir rakı içeriz" deyip gitti.

Salih yattığı yerden kalkmadı. Nihan'la son buluşmasından dönüşünün hemen ertesinde yakalandığı ağır soğuk algınlığı on gündür geçmek bilmiyordu; kendini günlerce ateşli, sayıklamalı, derin ve tuhaf bir biçimde güzel parasetamol uykularına bıraktı, yattığı yerden karşıdaki duvarı izledi; gecenin karanlığında sokaktan geçen arabaların ışıkları tavanı yalayıp geçerken boya izlerini türlü şekillere benzettiği oyunlar oynadı, sayıkladı, düşündü, kendinden geçti, uyudu, uyandı, hasta olmanın bütün zevklerini tadarak uzun uzun durdu, uyudu, uyandı, müzik dinledi, uyudu, durdu, düşündü. Hastayken kendini bir insandan çok bir hayvana benzetiyordu. Saatlerce hiçbir şey yapmadan camın üzerinde hareketsiz duran bir örümceğe ya da çayırların ortasında sfenks gibi sabit dakikalarca duran bir ata. Sonra tıpkı sebepsiz bir çeviklikle birden hareket ederek, birkaç santim sola geçip orada durmayı sürdüren örümcek ya da gerisine konan sinekleri kovalamak için kuyruğunu salladıktan sonra eski pozisyonuna dönen at gibi o da bu koltuktan kalkıp şu koltuğa oturur, kendi düşüncelerini takip etmeye çalışırken yorgun düşene kadar düşünerek dışarıyı izlemeyi sürdürürdü.

Hastalıkla yalnızlığı birbirine bağlayan bir şey vardı. İnsan hasta olduğunda fiziksel yalnızlığı her zamankinden başka bir anlama bürünüyordu. Çorbadan dördüncü kâseyi ayırıp ısıttığı bir akşamüstü çavdar ekmeğinden kopardığı büyükçe parça boğazını tıkayıp nefessiz kaldığında, günlerdir iyiden iyiye yavaşlamış hareketlerinin aksine nasıl birden telaşa kapıldığını, suyu hızlıca başına dikip, boğazına takılıp kalan ekmeği midesine gönderip kurtulmak üzere

verdiği sekiz saniyelik mücadeleden galip çıktıktan sonra düşündü ve kendi kendine "yalnızlık" dedi, "insanı öldürebilir."

Uykularının birinde bir rüya gördü. Bekâr yaşayanların sayısı çok olduğu için her gün devriyeler tek tek binaları gezip yalnız yaşayanlar sağ mı diye kontrol ediyor, Dünya böyle bir yere dönmüş. Metin'i arayıp rüyasını anlattı, Metin "bundan iyi bilimkurgu filmi olur" dedi; yalnız bunlar ilk on dakikada olacak, film böyle açılacak, sonra olaylar gelişecek. Güldüler.

Telefonu kapattı. Durmaktan sıkıldı. Ne yapsam. Böyle zamanlarda köşedeki sehpaya gözü ilişir, onu gıpta ve hasetle izlerdi. Farklı boyları iç içe geçen bu sehpa gibi bazı eşyalar, bir fikrin, idealin uygulaması, cismi gibiydi. Bütünlüğün çok saf ve basit bir simgesi olan o sehpanın mucizevi rahatlığına özenir, tıpkı onun küçükten büyüğe doğru iç içe birleşip nihayetinde sarih bir tamlık arz eden varlığı gibi o da ruhundaki sıkıntıyı yapan apayrı sesleri iç içe geçirip bir köşeye koymak, kendinden bütün ve rahat bir Salih yapmak isterdi. Sehpanın üzerinde duran, ne işe yaradığı belli olmayan tahta büyük kâseyi fark etti; görünürde ıvır zıvırları topluyor ama o olmasa bu kadar ıvır zıvır da olmazdı. Aynısından Nihan'da, Nihan'ın komşusu Serge'de, Metin'de de var. Belki de bu tahta kâsenin işlevi budur, dünya üzerinde belli bir yaş grubundaki bütün bekârların evine girmek, onları zevkli sayılamayacak ve işlevi de meçhul, görünmez bir bağla birbirine bağlamak.

Avignon'da, Rue de la Rebuplique caddesindeki küçük tütün dükkânından aylar önce aldığı karanfilli sigaralardan bir tane yaktı, boğazını acıtan derin bir nefes çekti, karanfil aroması boğazından burnuna, oradan odaya doldu. Salih'e evi, Nihan'la son buluşmasından döndüğünden beri başka bir yer gibi görünüyordu. Bunca zaman burası Salih için sadece evdi; içindeyken kendinin her haline tahammül edebildiği, kendini her haliyle serbest bırakabildiği ve başka hiçbir yere değişmeyeceği tek kişilik krallığı. Fakat havaalanından döndüğü akşam kapıyı açıp içeriye girerken burnuna tanımadığı bir koku geldi. Daha önce de evinden ayrı kaldığı olmuştu. Pencerelerin açılmadığı, bir süre boyunca havalandırılmayan her evde ilk birkaç saat elbette bir tuhaflık

olurdu. Salih de tatilden ya da iş için çıktığı kısa bir seyahatten döndüğünde kapıyı açar açmaz yüzüne bu kokunun çarpacağını, evinin ihmal edilmekten duyduğu sitemi kendisini bu kokuyla karşılayarak bildireceğini bilirdi. Fakat o bunu rahatsız edici değil bilakis tuhaf bir biçimde çekici bulur, ondan hoşlanırdı. Evde kimsenin yokluğunda eşyaların doğal ısısında demlenmiş tütün, kitaplık, temiz battaniye ve mutfaktaki saksı fesleğeni karışımından müteşekkil koku onu evinin küçük odalarına buyur eder, Salih yeşil masa lambasını ve mutfağın ışığını açar, yol yorgunu kendine bir kahve pişirip bir sigara yaktı mı o içmeyi bitirene kadar ev yeniden Salih'in varlığını hatırlar, vücut ısısı mekâna eklendi mi koku da kendiliğinden çekilip giderdi. Fakat bu sefer başka türlü oldu. Havaalanından dönüşte eve girer girmez duyduğu bu kokuyu daha önce duyduğunu hatırlamıyordu. Bu seferki sanki hayatiyet ve bereketten yoksun bir tür boşluk kokusuydu. Bunun hususi bir adı olmalı. O zaman aklından bir anlığına "bekâr evi" diye geçirdi. Evi havalandırdı. Yine de ilerleyen günlerde aynı koku burnunun ucunu ara ara yokladı.

Halbuki Nihan'ın evinde duyduğu koku bambaşkaydı. Suyun, tamlığın ve huzurun bir kokusu olsaydı belki ona benzetilebilirdi.

"Bak, şu yarısı yıkılmış eski köprü, ünlü Avignon köprüsü." Zümrüdi, genişçe bir caddeden, sonra yeni bir köprüden geçtiler, sağa döndüler, bir süre nehrin kıyısında seyrettiler, dar bir taş sokağa girdiler, binaların duvarlarıyla arabalar arasında en fazla iki karış mesafe vardı. Bir kez daha sağa döndüler. Nihan arabayı nehrin kenarını kaplayan ağaçların gölgesine park etti. Salih etrafa bakındı, ev olabilecek bir bina yoktu. Nihan gülümsedi "işte geldik." Ağaçların sık, ince yaprakları rüzgârda salınıyordu, aralarından geçtiler, bir iskeleye açılan demir parmaklıklı kapının kilidini açtılar, yürüdüler. Güverteden geçip birkaç basamak indiler, Nihan ahşap kapıyı açtı, içeri girdiler. Nihan'ın evi 32 metreydi. Metrekare değil. Kaptan köşkü taba rengi ahşaptan, kapıdan girdikten sonra iki küçük merdivenden iniliyor, burası antre gibi ya da gövdenin ortası demeli. Beş on adım sonra dört küçük ahşap merdivenden çıkılıyor, burası teknenin burnu; mutfak olarak kullanılıyor, boydan boya botun camlarından az evvel geçtikleri köprü görünüyor,

nehirde kuşlar uçuyor. Makine dairesi öteberi deposu yapılmış. En uçta sağda yatak odası, teknenin kıçında banyo, banyoda gömme bir ahşap küvet var, su deposunun üzerine inşa edilmiş. Mutfakta sırt teknenin burnuna dönük halde dururken içeriye bakıldığında evin tamamı görülüyor. Tahtadan bir trene benziyor. Suyun üzerinde duran tahtatrenbotev.

Güvertedelerdi. Salih güvertenin göbeğindeki ahşap kanepede, Nihan sol çaprazındaki tek kişilik koltukta oturuyordu. Nihan'ın sırtı hafif dönüktü, karşıya bakıyorlardı; köprüye, nehrin iki yanı boyunca dizili ağaçlara, ara ara uzaktaki bir ağaçtan hep beraber havalanan bir grup kuşa. İkindi güneşi nehrin üzerinde silme gümüşi bir etkiyle parlıyor, dalgalar salınıyordu. Nihan ters ışıkta, kırılgan bir siluet halinde mermer bir heykele benziyordu. Nehirden yansıyan ışıklar saçlarının ucuna yetişmeye çalışarak omuzlarına saldırıyordu. Koyu kestane rengi saçlarının ucunda üç tutam parlayarak dalgalandı. Salih, şalın rüzgârda uçuşup saçlarının tenine değdiği sıra orayı da boyuyor mudur diye düşündü ama göremedi, çünkü Nihan'ın sırtı ona dönüktü. İçerden, belli belirsiz yükselen müziğin sesi duyuluyordu. Hiçbir şey konuşmadan oturuyorlardı. Güneş batarken ışığı bu defa Nihan'ı siyah dantelden bir siluet yaptı. O, suya batan ışığa, Salih manzara içinde ona bakıyordu. Kelimelerden vazgeçerek. O gün zaman Salih'e bir armağan verdi. İkindinin onun için anlamını, orada sonsuza dek değiştirdi. Orada zaman cisimleşti ve kendini ikisine mutlak bir dolulukta gösterdi. Dizginsiz bir yaşama arzusu Salih'i ele geçirdi. "Keşke" dedi içinden "en az iki yüz yıl daha yaşasam. Ve bu zamanımın hepsi şimdi buraya, tam bu anın içine dolsa."

Kendinden sıkıldı. Günlerdir hastalığında kendine refakat eden kitabı paltosunun cebine koyarken Nihan'ın kütüphanesini incelediği gecenin sabahında "zaten oldum olası çok okuyan insanların iyi sevişeceğini düşünürdüm" dediğini hatırladı. İnsan okuyunca kendi olmaktan kurtulup başkaları olurmuş, aynı anda pek çok kişi olurmuş. Kitap okumak hiç bu kadar işine yaramamıştı. Dışarı çıktı. Üsküdar'dan motorla karşıya geçerken boğazın esintisi bir ara Nihan'ı ve Nihan'dan dünyaya yayılan kokuyu çağırdı. Denize bakan bir balkonda otururken karaya vuran rüzgârın taşıdığı par-

fümü düşünelim, Salih'e göre Nihan'ınki de işte bununla akraba bir rayihadır. Koku da pekâlâ bir sanat dalıydı. Şimdide belirip kendini hafızaya bir defa işledi mi artık gireceği her yeni resmin içinde kendini başka bir notasıyla başka bir şiddette defaten duyuracak bir olay. Feromonların performansı. Nihan'ın bedeni bu sanatı kusursuz bir şekilde icra ediyordu. Onun kokusu dünyanın kokusuna eklenince dünya birden içinde özgürce gezilebilecek, mülkiyeti kimsede olmayan, sonsuz bir bahçeye dönüşüyordu. Buluştuğumuzda ben yine o bahçede dolaşacağım.

Galata'ya gitmeye karar verdi. Kulağına kulaklığını taktı. Elleri ceplerinde sakin adımlarla yürürken Nihan'ın Prag seyahatleri boyunca hesaplamalarına göre yaklaşık yüz yirmi yedi kez art arda dinlediği şarkıyı dinlemeye başladı. Müzik onu hayali bir yokuşa tırmandırdı, yokuşun sonu apaçık, geniş, aydınlık bir körfeze çıktı. Körfezin kokusunu içine çekerken "kimseye ait olmayan sonsuz bir bahçe" diye düşündü. İşte birlikteyken ben hep o bahçede dolaşıyorum.

Duvara konmuş bir kumru gördü, kuşu Nihan'a benzetti. Önceki gün de belgesel izlerken dişi bir köpeğin Nihan gibi gülümsediğini fark etmişti, köpek gözlerini kısıp yüzünün şeklini tam olarak onun gibi yapıyor, dudağının sağ kenarı yanağını yukarı doğru itip belirginleştirerek elmacık kemiğini ön plana çıkarıyordu. Uzunca bir süredir sadece film artistlerinde, devrimci tarihsel figürlerde ve kiliselerdeki duvar resimlerinde değil, artık hayvanların yüzlerinde de onu görüyor, dünya, içindeki herkesle beraber, giderek Nihan'a benziyordu. Dünya Nihan'a benzedikçe Salih ölümsüz olmak istiyordu.

Öpüştüklerinde vücut kimyasının nasıl değiştiğini, Nihan'la birlikte nasıl canlandığını, bir arada olduklarında neredeyse bedenini kendinden ayrı bir hayvan gibi hissettiğini, bu hissin onu nasıl canlandırdığını düşündü. "Seninle ilgili her şeyi, senle birlikte aklıma ve vücuduma olanları dosdoğru anlatabilmek isterdim Nihan. Böylece duygusallaşmadan, melodrama düşmeden, arabeskleşmeden, inandırıcılığımı kolayca sakatlayacak bir dürüstlük hezeyanına kapılmadan senden ve seni sevmenin ve senin etrafında olmak

istemenin nasıl akılcı bir iş olduğundan bahsedebilmem mümkün olurdu. Seninle karşılaşmamızın bir rastlantı değil ancak bir zorunluluk olarak anlaşılabileceği bütün ayrıntılarıyla açıklanmış olurdu. Güçsüz, basit ya da ağlak görünmeden duygulardan bahsedilebilirdi. Aşk duygularla yapılmaz. Duyguların bilinciyle yapılır. Fakat ben bunu nasıl yapacağımı tam olarak bilemiyorum. İnsan ucuz bir şey söylemekten o kadar korkuyor ki hiçbir şey söyleyemiyor, yapamıyor, içinden geçenlerin yarısını bile dile getiremez hale geliyor. Ya söylediklerim bayağı olursa, ne demek istediğimi hakkıyla anlatamazsam diye düşünmekten, basit bir şey söylemekten, seni utandırmaktan, sana denk olamamaktan korktuğumdan hiçbir şey yapamaz hale geliyorum. Şimdi ilk başlarda ya Nihan bendeki fikrinden eksik çıkarsa diye kaygılandığını hatırlayınca kendini çok bön ve çocuksu buldu. Onunla tanıştığından bu yana geçen iki yılda farklı vesilelerle anlamıştı ki Nihan Nihan'dan eksik değil, olsa olsa Nihan'dan fazlaydı.

Galata'da Şevket'le karşılaşıp ona gereken cevabı bu defa vakitlice verdikten sonra evine dönerken kendini bir süredir zihninin gerisinde hazırlanmakta olan bir konuşmayı nihayet net bir biçimde prova ederken buldu. Bir sonraki seyahatte Nihan'la konuşacak, ona her şeyi söyleyecekti. Artık burada kalmasının bir anlamı yoktu. Burası artık başka bir yer olmuş, tadı kaçmıştı. Her geçen gün de daha yaşanamaz hale geliyordu. Burası uzunca bir süredir onunla buluşacağı bir sonraki sefere kadar gün doldurduğu bir yere dönüşmüştü. Onunla tanıştığı günden beri birçok açıdan daha tahammüllü birine dönüşmüş ama aynı etki onu başka açılardan da giderek tahammülsüzleştirmişti. Memlekete ait birçok şeyi Nihan ona yeniden sevdirmişti, çünkü o şeyler onun fikriyle birleşince mahiyet değiştiriyor, katmerleniyor, olduklarından çok ve geniş anlamlara bürünüyorlardı. Buraya ait bazı müzikler, kitaplar, bazı coğrafyalar, bazı mekânlar, içinde Nihan'ın fikrini gezdirerek baktığında birdenbire güzelleşiyor, Nihan kilometrelerce ötede dururken farkında olmadan Salih'i bildiği, tanıdığı, duyduğu şeylere yeni birtakım yerlerinden bağlıyordu. Fakat diğer bir açıdan da buraya dair başka şeyler giderek katlanılmaz olmuştu. Çünkü içinde Nihan'ın olduğu bir dünya buradan çok daha büyüktü ve burası artık başkalarına ait olmaya yemin etmiş gibiydi. Onda yine

de sevecek bir şeyler aramak pekâlâ beyhude bir çabaydı. Olmayı seçtiği şeylere rağmen onda ısrar etmek yerine içinde Nihan'ın sadece fikrinin değil cisminin de olduğu yeni bir hayatı başka bir yerde kurmak mümkündü. Şartlar her geçen gün bu mümkünatı bir zorunluluk olmaya doğru itiyorsa beklemeyip bir şey yapmalı, cesur olmalı, harekete geçmeli, çekip gitmeliydi. Şöyle ki. İşi bırakmayı düşündüm. Zaten uzun bir süredir iyi gitmiyor. İşimden hiç memnun değilim, memleketin hali ortada, biliyorsun, her şey kötüye gidiyor. Metin haklı biz böyle bir zamanda olmamız gerektiği kadar politik değiliz. Olmalıyız. Arkadaşın Veronique'e kızmıştım ama o da haklıydı. Böyle gazetecilik olmaz. Benim amacım bu değildi. Ben artık başka şeyler yapmak istiyorum Nihan, yapılacak şeyler var. Gazeteden birkaç arkadaş kendi haber sitemizi kurmak istiyoruz, her şey yolunda giderse bir süre sonra tamamen kendi gündemini oluşturacak bir haber sitesi. Arka sayfa güzeli, şusu busu olmadan. Doğru düzgün bir haber yorum sitesi. Matbu olmayan ama gerçek bir gazete. Fikir sahibi birilerinin yazabilecekleri, kimseyle alışverişi olmayan, kendi yağıyla kavrulan bir mecra. Başımıza her şey gelebilir, umurumda değil, ne olacaksa olsun. Tabii zaman alacak, ben başlamaktan bahsediyorum. Bir de bu esnada belki akademiye döner doktoraya başlayabilirim diye düşündüm. Onun için de hazırlık yapmam lazım, okumalar vesaire. Bunun için İstanbul'da olmam gerekmiyor. Artık istemiyorum da. Yani aslında mesele şu, işi bırakmayı, Avignon'a taşınmayı, senin yaşadığın şehre mi desem, senin yanına mı desem, kulağa emrivaki gibi gelmemesi lazım, kendi evimi kiralayacağım tabii, ne gerek var birlikte oturalım derse onu o zaman düşünürüm ona o zaman sevinirim ve orada doktoraya hazırlanmayı ve şu site için çalışmayı düşünüyorum. Yani böyle bir fikir oluştu bende. Aslında benimle evlenir misin diyeceğim ama o biraz daha sonra, önce bir yanına gideyim de. Salih bu konuşmayı hangi kelimeleri seçeceğini düşünerek kafasının içinde on on beş defa tekrarladı. Motorla Üsküdar'a dönerken uzaktan Haydarpaşa Garı'nı görmeye çalıştı. Sanki ben ona değil de o bana yaklaşıyor gibi diye düşündü. Bu hissi bir de İstanbul'a ilk geldiği gün vapura bindiğinde yaşamış, o zaman da sanki kendisi şehrin siluetine doğru gidiyor değil de şehir ona geliyor gibi hissetmişti. Bu gece Nihan'a yazsam mı? Olmaz, bu ciddi bir konu, yetişkinler yüz yüze konuşmalı. Zaten az kaldı.

Tekrar o bahçede dolaşacağım ben. Az kaldı. Salih o gece yatağına kendini her şeyiyle bütün ve rahat hissederek yattı. Salih, o gece uykuya düşerken, varoluş biçimiyle varoluş gayesinin özdeşliğini kıskandığı köşe sehpasından bile daha tamdı.

Bir büfeye girdi, bir paket sigara, iki şişe cep kanyağı aldı, çıktı. Şişelerden birini montunun içinde evden çıkarken koyduğu kâğıdın bulunduğu cebine, diğerini açıp kafasına dikerek uzun yudumlar içtikten sonra iç cebine koydu. Adımlarını atarken bunun İstanbul'un bir yerlerinde gecenin bu saatinde yaptığı son yürüyüş olduğunu düşündü. O an etrafında gördüğü her şeyi bakışına doldurmak istedi. Yürümeye devam etti. *Anladım. Haydarpaşa'ya gidiyorsun. İsabet.*

Salih Nihan'la yapacağı konuşmayı kafasının içinde defalarca tekrarladığı geceden iki gün sonraki sabah Nihan'ın komşusu ve en yakın arkadaşı Serge'in telefonuyla uyandı. Bu iki gün içinde Nihan'la hiç haberleşmemişler, Salih bunu onun bir şeylerle meşgul olabileceğine yormuştu. Haberi Serge'den aldı. İkisinin de anadili olmayan, yani imadan, süsten, teferruattan uzak, saf bir dilde. Üstelik yanlış bir zaman kipinde, geniş zamanda söyledi; herhalde yaşadığı şokun etkisiyle.

Onu dinlerken Salih'in birden damağı kurudu, dili kaygan, ıslak bir et değil de, pürtüklü, sert, kalın bir ağaç parçasıymış gibi ağzının içinde büyüdü. Yutkunamadı. Dudaklarındaki ve diş etlerindeki nemin çekildiğini hissetti; yaz sabahı yıkanan balkon betonunda suyun ışıktan hızla kaçıp çekilmesi gibi. Bütün bunlar üç buçuk saniye içinde olup bitti. İstese de bir şey söyleyemezdi. Bir anda çöle dönen bu ağzın içinde hiçbir kelime canlanamazdı. Kelimeler, konuşmaya kalkıştığı anda boğazından damağına, diline, oradan da şiddetle dişlerinin gerisine çarpıp paramparça olabilir, seslenemeden mikro parçalar halinde ağzının içine saplanırlardı. Salih üç gün boyunca konuşamadı.

Nihan'ın mektubu üçüncü günde eline ulaştı. Bu, iki yıldır onlarcası yazılmış elektronik postalardan farklı olarak, kâğıda el yazısıyla yazılmış, eski usul, gerçek bir mektuptu.

Belki hayat bir şeye başlama çağrısı yapıyordur. Varoluşun Evet ve Hayırının uyandırdığı duygular, her türlü yolculuğa başlamak için iyi bir nokta. Doğmak için doğru zamanı bekleyen bir canlı gibi kısıtlamalar da kendinden başka bir şey olarak doğacağı anı bekliyor.

Güneş adillerin üzerinde olduğu gibi adaletsizlerin üzerinde de ışır. Sevinç bize dışarıdan verilmez. Birini ancak dışından topladığı sesler kurtarabilir. Henüz hiçbirimizin burada olmadığı bir zaman vardı. Kozmik başlangıç. Ama insanlar gerçek ve doğrunun ne olduğunu bilemiyor, sadece her yeni durumda ne olmaları gerektiğine karar verebiliyor.

Hatırlanamayacak kadar acı veren şeyler var. Çocukluk gibi. Dolmak isteyen daireler var. Bir bardak su almak için ayağa kalkan biri pencerenin önünden geçtiğinde ışıkta hızla dağılan toz zerrecikleri var.

Zamanın başlangıcında içimize bir yaratılış fikri mi yerleştirildi. Neye dönüşeceğimizi bizi yoğururken ellerinde bilen bir çömlekçi tarafından.

Affetmek yakıcı bir şeydir, ateşle çalışır. Artık ihtiyaç duymadığım şeyleri yakar. İnsan ancak artık ihtiyaç duymadığı şeyleri affedebilir. Lütuf nehri asla kurumaz derler. Bu nehir asla kurumaz. Sanmam.

İçimden bir ses sana ne verilirse verilsin yeterli olmayacak çünkü bütün bunları içine koyacağın, bilinçle şekillenmiş bir kabın yok diyor; her şey dağılıp dökülüyor. Aslında her karşılaşmanın aynı zamanda bir yok olma demek olduğunu ben zaten biliyordum. Kendimin başka bir versiyonunun daha yok olma anı. Deri değiştiren bir sürüngen gibi ayrılırken içimden yeni bir şey çıkıyor, yaşamaya bununla devam ediyordum. Aslında bu herkes için de böyle.

Bir zaman açılmaya davet edilmiş bir şey şimdi neden kapansın? Çünkü hayat bunu gerektiriyor derler. Bir ka-

pının aniden açılması, durgun bir merkezden daireye doğru yavaşça açılma, yara dokusunun kapanması, isteksiz ve eksik taraflarını onurlandırmak için işleyen sallantılar ve dönemeçler. Uçurumun tavanı. Eninde sonunda onu yok edeceksem kendimi neden inşa edeyim? Kendimle ilgili daima yanlış şeyler öğrendim. Benden öncekilerin sesini içimde taşıyarak. Tümüyle yeni bir bakma yolu arayarak ve onu bulamadan. Baktığımda bakan neydi? Konuştuğumda konuşan, yürüdüğümde yürüyen, sarıldığımda sarılan, ağladığımda ağlayan, yediğimde yiyen, uyuduğumda uyuyan, uyandığımda uyanan? Bende kendini arayan neydi? Böyle böyle bir şey yapmaktan korkar hale geldim. Bazen bir gün her şeyi anlayabileceğim düşüncesine kapılıyorum, her şeyi, hem de en ince haliyle. Olmanın yeni bir yolunu bulup sonra hemen unutuyorum. Bilme şeklim o kadar hatalı ki bana hiçbir kılavuz, hiçbir kitap yardımcı olamıyor. "Geçmişi unut. Yalnızca devam et." "Senin dediğin olsun." "Işığı değil gölgeyi takip ettin. Geri dön. Geri ver. Bundan kimseye bahsetme."

Hayat uzun bir başkalarının kavramlarıyla baş etme hikâyesi olmamalı. Olamaz. İçeride kalmam söylendi. Kaldım. Kendimi daha önce geçtiğim yollarla dengeledim. Ben, şeyleri başlatmakta mı, onları sonlandırmakta mı, yoksa sürdürmekte mi iyiyim? Bir doğam var ve ben yaşarken kendini yaratan ikinci bir doğam daha. Hep içeride kal diyen yolların sınırına yaklaştığımda bu defa göğsümde bir gücün harekete geçmek için toplandığını duydum. Hiçbir şey yeterli değildi evet ama her şey çok fazlaydı. Ne zaman bir şeyi görmek istesem, gözlerimi o şeyin bedenime yerleşmesi için oyulmuş iki delik olarak kabul ettim. Etmeyen göremez. Ama ben sadece gören değil izleyen de olmak istiyorum. Bir çocuk ya da hayvan değilsem insanların gerçeği söylediğini nasıl bilebilirim? Gerçekten önemli olan nedir?

Sevgiyi anlamanın tek yolu sevmektir. Ölümü anlamanın tek yolu ölmektir. Bu düşünce acı yaratıyorsa da acı, hissizlikten iyidir. Var olmanın tadına ve bir yoluna bakmalı ama ona bağlanmamalı. Bütün izlenimlerden kaçmalı. Geride

herkesin hafızasında canlanacak zarif bir beden bırakmalı. Kendinin fikrini, adının hatırasını. Hayatın çokluğu başımı döndürdü. Zirve ve dip. Varoluşun sorun çözmek sokağı. Kaderin tamamlanması. Muhafız. Olaylar bana hâkim oldu.

Derinleşen her şey dikkat gerektirir. Dostların seni yarı yolda bırakabilir. Sütün içinde süt, suyun içinde su ve senin içinde sen varsın. Her şey kendi armağanıyla geliyor, dolaşıyor, bakışıyor, gidiyor. Olan oldu. Olanda hayır vardır derler. Sanmam. Tümüyle insan olmama yardım edecek şeyleri nerede bulabilirim? Mutlaka yıpranmış olacaklar. Acının eşlik ettiği derin sevgiye yani arzuya yani yaşama iştahına nüfuz edilmiş değil, olduğu yerde duruyor o, kendinden başka şeylere hayat vererek, hızlandırarak. Yine de bir şeyin yaşaması için illa ki başka bir şeyin ölmesi mi gerekiyor. Bir kurtarıcıyı bekleyebilmek için önce kendini inkâr etmelisin. Sonra ortadaki her şeyi süpürecek ikinci bir rüzgâr gelir, toparlayarak süpürüp götürür. Güç yalnızca gizlice kullanılırsa kendini gerçekleştirebilir. Hareket ederek nereye varılabilir? Bu, yutulması zor bir ilaç. Yine de hatırlamaya, bilmeye, sevmeye ve aramaya çalıştım. Birçok defa birçok şeyi, birçok yeri, birçok kişiyi bütün ihtiyaçlarımın sığınağı sandım. Daima yanıldım. Saat bozuldu, makinist öldü. Öyle olmalı çünkü zamanın dışına atıldım. Anlaşılmayacağını bile bile tonlarca şey yaptım. Yollara çıktım, başkaları için yeni yollar hazırladım. Bıraktığımı zannettiğim her şeye tekrar tekrar saplandım, yol üzerinde durmadan geriye katlandım. Görünmez bir elin itmesiyle oldu bu.

Ama hiçbir şey tam olarak tekrar edilemez. Her seferinde gizemli bir yan yol, yeni bir kapı belirir. Başlangıç ve son çok önemlidir. Parlaklığının sınırına varan bir yıldız dönerek kendi içine çöker. Kutlamalı. Rahatlamalı. Teslim olmalı. Nefesimin bedenine dokunan çok ince bir zımparaya benzediğini söylemiştin. "İstersen cila bezi de diyebilirsin."

Durmak ve yön değiştirmek için doğru zaman geldi. Ritme geri dönüyorum. Başkalarının odalarını temizlemekten usandım. Ateşi izleyeceğim. Ve küllere üfleyeceğim. Gerekirse kederleneceğim. Merhamet ve tesellinin kaynağına doğru yürüyeceğim. Başka bir oyuna, başka bir odaya, başka bir yere gideceğim. Köklerimi yerinden söküp saplarımı etrafa serpeceğim. Yeni bir yer inşa edeceğim. Tüm borçluların borçlarını sileceğim, yeryüzünün bütün topraklarını pay edeceğim, herkesi akşam yemeğe davet edeceğim. Hayata katılmam talep ediliyor. Bir dairede diğerleriyle bir araya gelmem isteniyor. Ama bana söyleyebilir misin bunun ne yararı var? Bir şey gerçekten değişebilir mi?

Hatırlıyorum, kalp genişledikçe hayatın bahçesi de çiçekleniyordu. Aynı anda sayısız büyüme küçülme, azalma artma, çiçeklenme, çürüme. Baş döndürücü bir başlama hevesi. Asla kolay olmadı. Dayanıklılık gerek. Sebat şart. İnsan hayatı boyunca sadece acıyı ve kaybı yaşar. Direnmek kalbin içinde çelişkiler yaratır. Şu anda her şey bana parlak, canlı ve zeki görünüyor. Galiba her şey evrenin başlangıcında da tıpkı böyleydi. Daralma. Açılma. Parlama.

Göçebe yaşantısına dönemem. Dönemeyiz. Yanlışsız bir biçimde var olmayı bilmiyorum. Hayat beni devam etmeye çağırıyor. Bildiğim tek biçimde devam edeceğim. Tamam. Ben, üzüntüden kaçmayı seçiyorum.

N.

• • •

Serge telefonda "Nihan intihar eder." dedi. Yanlışlıkla geniş zamanda söyledi. Nihan intihar etti demek istedi; elbette. Nihan kendini öldürdü. Salih, haberi aldığında önce "Nihayet cezama bir suç buldum" diye düşündü. Ben sanki zaten hep cezalıydım, nihayet suçumun ne olduğu da bana bildirilmiş oldu. Nihan intihar ettiğine göre, demek ki kendi varlığı onu hayata bağlayan bir şey değildi, başından beri yalnız olduğunu anladı. Vehimler onu tutup bir boşluğun içine çekti, Salih de duygu ve düşünceleriyle oraya

iyice yerleşti. Yas eğer illa bir şey ifade edecekse bu, sessizliğin şiddeti olmalı.

Bir seferinde aklına birdenbire bir fikir gelmiş gibi aniden yerinden kalkıp bilgisayarına yöneldi, şimdiye kadar Nihan'la yaptıkları bütün yazışmaları açıp okudu, yüzlerce elektronik mektubu inceledi. Hepsini birden silip yok etmeye dönük müthiş bir istek duydu. Her şey bu kelimelerden ibaret değildi. Aslında bu yazışmalarda bahsedilen olayların içyüzü bambaşkaydı. Bunlar yaşananları sadece bir biçimde ifade eden muayyen kelimelerdi. Üstelik yalnızca birbirlerine anlattıkları olaylar, aktarmaya çalıştıkları duygular da değildi mesele. Biri bunları yazarken, diğeri bunları okurken, ikisinin de bedenine ve ruhuna olup biten başka şeyler vardı ki bunlar biyolojik ve kimyasal şeylerdir ve bütün bu izlenimler, çağrışımlar ve etkiler durmaksızın çatallanırlar. Yazı bütün bunları unutturabilir. Çünkü yazı bütün bunları o an seçilmiş kelimeler her ne ise onlara hapseder. Halbuki hafıza öyle mi, o her seferinde yeniden düzenler, resmeder, icat eder. İnsan yaşadığı bir şeyi kafasının içinde sonsuz bir özgürlükle yeniden ve yeniden kurabilir. Keşke bu yazışmalar hiç yapılmasaydı. Salih düşünüp taşındı, hafızanın yazıya üstünlüğünden neredeyse emin oldu ama yine de silip yok etmeyi beceremedi, "silsem bile o mektup var" diye düşündü, "hem de kâğıda, el yazısıyla yazdığı tek mektup, gerçek bir mektup. Nihan'ın intihar mektubu.

Bir süre devam edebilmek için kendine yapılacaklar listesi hazırladı. Bu hafta Pazartesi kahvaltı yapacağım, Salı mutfak dolabını düzenleyeceğim, Çarşamba banyo yaparım, Perşembe mektubu okuyacağım. Evinden çıkmadı. Bazen bütün bir günü bir insan tekiyle tek kelime konuşmadan tamamladı. Kendi sesinin neye benzediğini unutmaktan korkarak mektubu bazı geceler yüksek sesle tekrar okudu, mektubu durmadan tekrar tekrar okudu. Salih ölümle aldatıldığını düşünüyordu. Bu mücadele edilebilecek bir rakip değildir. Evin içinde ve hafızasının odalarında oturdu. Karşılaşmalarından mektubun geldiği ana kadar yaşanmış olan iki yıllık zamanı dolduran bütün yaşantıyı defalarca düşündü, her bir hadiseyi hatırlamayı başardığı her bir veçhesiyle tekrar tekrar kurdu, parçaladı, zihninin içinde çalıştırdığı bir makinist bir film

kaç defa başa sarılabilirse, filmi o kadar kez başa sardı. İlk bir ay kimseyle konuşmadı, kimseyi görmedi. Yalnız başına kaldı. Fakat tamamen yalnız değil; bu süre boyunca cücenin sesi de onunla birlikte oturdu.

Nihan'ın intiharı Salih'te sırasıyla şu fikirleri uyandırdı: Beni sevmemiş. Gerçekten sevmemiş. Birini seven biri kendini öldürür mü? *Her şey seninle ilgili olmak zorunda değil.* Kimse kimseyi gerçekte tanımıyor. Onu hiç tanımamışım. Demek ki iki insan aslında birbirine hiç dokunamıyor. *Her şey seninle ilgili olmak zorunda değil.* Kendi kendime yaşamışım. Başından beri kendimi kandırmışım. *Her şey seninle ilgili olmak zorunda değil.* Bu beni bundan sonrası için de sevilemez biri yapacak. Demek ki ben gerçekten sevilemez biriyim. *Belki de her şey seninle ilgili değildir.*

Ben her şeyi yanlış anlamışım, diye düşündüğünde cüce, Salih'e *Kırılmak için kendini yaşantıya bırakman yeterli* dedi. *Çünkü hayat kırar. Çaba isteyen esnemektir, kırılmak değil.*

Mektubu çekmeceye koyduğunda cüce ona *Bir şeyi gözünün önünden kaldırdığında yok etmiş olmazsın. Gözünün önünden kaldırmış olursun* dedi.

Metin telefonlarını açmadığında *Böyle giderse zaman geçecek ve herkes seni unutacak. Zaman biraz daha geçince şeyler de seni unutacak. Hiç olmamış olacaksın* dedi. Cüce onunla durmadan konuştu. *Senin içinde kendine sebep arayan bir keder vardı başından beri. Al işte şimdi sebebin de var. Sende iyileşme arzusu yok. Hastalık ihtiyacı var. Geçmiş, içinde renklerin, kokuların, bazı eşyanın bulunduğu, koridorların ve geçitlerin onları hatırladığın yerde sabitlendiği, istediğin zaman ziyaret edebileceğin bir müze değildir. O seninle birlikte yürüyen, girdiğin her kapıya, gördüğün her yeni yere şekil veren, kendini sürdüren, canlı bir şeydir. Salih unuttun mu evde mutluluk yoktur, dışarı çık. Sen profesyonel bir mağdursun. Kendini bildin bileli büyük bir tecrübe için dua ettin, diledin ve nihayet onunla karşılaştın. Doruktan sonra uçurum gelir. Keşke dilerken eksiksiz dileseydin. Bir doruk değil de mesela bir kapı dileseydin. Nihai bir kapı olsa da nihayetinde bir kapı; kendisinden geçilince yeni bir yerin içine girilecek. Ama sen bir doruk diledin, bir kapı değil. Bu nedenle vardığın yer bir mesken değil bir uçurumun yüksekliği. Bunu sen istedin.*

Hayatın müthiş bir kibirle yakıcı bir aşağılık duygusu arasında gidip gelmekten ibaret. İkisi arasındaki, uzak sandığın, mesafeyi koşmaktan –halbuki dursan da olurdu– nefesin daralacak. Sonunda tamamen tükeneceksin. O gün geldiğinde seni duyan, sana cevap veren tek ses ben olacağım. Senin hayallerin bile hesaplı. Her zaman öyleydi. Asla gerçekleşmeyecek olanı hayal etmiyorsun, içinde hep bir gerçeklik payı, hep bir imkân var. Düzenbazsın. Üstelik böyle yaptığın için asla gerçekten hayal kuramamış oluyorsun. Seninkiler hep mümkünler, planlar, projeler, taslaklar. Hem hesapçı hem korkak ve hem de budala olmayı bir seferde becerebiliyorsun.

Bırak Allah aşkına, sen sevmekle ilgili ne biliyorsun? Ne anlıyorsun? Devamlı kendini onaylayan, ruh bozukluklarını onarıp onarıp yeniden kıran yamuk, ucubik, acıklı bir bakışın var dünyaya, insanlara, şeylere. Herkes mutlu olmaya çalışır, sen sanki tersine çalıştın, insanın asla mutlu olamayacağını kendine kanıtlayıp durmaya çalıştın. Ben değil sen yaptın bunu. Sen hiçbir zaman gerçekten gitmek istemedin. Sen sana gelinsin istedin. Kendisine doğru yola çıkılacak bir yer, her zaman biri için bir menzil olmak istedin. Ayrıca çeviri gibi konuşuyorsun ve yaptığın her şeyde acemisin.

Duygularını düşünebilmeli ve düşüncelerini de mümkün olan her şekilde hissedebilmelisin Salihciğim. O zaman varlığın bir vehim olmaktan çıkıp bir gerçeklik olabilir. Bir insanın hayatı kendine aittir Salih. Onunla ne yapacağına kendi karar verir. İnsanoğlu ne kadar iyimser. Mutluluğu çoktan geçmiş değil de hep gelecek bir şey gibi düşünüyor. Bilseydin, Nihan'la azami anınızın hangisi olduğunu, –güvertedeki miydi– tamam budur bu hikâyenin imkânı, bana yetti deyip belki kalkar giderdin, daha iyi olmaz mıydı? Hep o sordu sen anlattın Salih. Sen niye ona hiç sormadın? Senin çocukluğun nasıl geçti Nihan? Sorsaydın belki o da anlatacaktı. Sen sadece onu büyülemek istedin. İlk defa bir kadın senin anlatacaklarını merak ediyor diye, "ya, öyle mi?" der gibi gözlerini açа açа dinliyor diye hayrete düştün, heyecanlandın, bir anlatma hezeyanına kapıldın, durmadan anlattın. Hiç sormadın. İyi misin Nihan? Gerçekten, tam anlamıyla iyi misin? Her şey yolunda mı? Oyuncu olan oydu ama hep sen sahne aldın. Onu gerçekten tanımadın.

Gerçekten de birlikte geçirdikleri onca zamana rağmen Salih aslında Nihan'ın hakikatine dair çok az şey biliyordu. Bir insan

bir diğerini zaten ne kadar bilebilir, sorusu bir tarafa bırakılacak olursa, sormuş olsaydı belki de Nihan örneğin babasının yılın belli vakitlerinde aklını yitirdiğini, bu yüzden kendisinin de hayattaki en büyük korkusunun delirmek olduğunu ve buna benzer pek çok mahrem şeyi ona söylerdi. Salih Nihan'ı hiç bulmamış, onunla hiç karşılaşmamış olsaydı bu başka bir dert olurdu. Ama Nihan'ı önce buldu sonra kaybetti. Nihayetinde ölümle aldatılmış ve terk edilmişti; böyle hissediyordu. İnsanın türlü türlü terk etmeleri ve terk edilmeleri vardır. Bunların içinde en fenası ise kuşkusuz mesafesiz olanıdır. Çocukluğunun hikâyesi de göz önünde bulundurulduğunda denilebilir ki bu, Salih'in bu türden bir terk edilişi ikinci defa tecrübe edişidir.

• • •

Salih heybetli binalardan, büyük yapılardan tedirgin olur. Tek başına serin bir avlu, avluda küçük bir çeşme, yüksek bir tavan, ferahfeza bir balkon, korunaklı bir cumba, kendisi dar, vaadiyle geniş bir cihannüma, büyük bir taşlık, düzlüğe bakan bir teras, tozlu bir tavan arası, rutubet kokan bir kiler; bütün bunlar birer birer düşünüldüğünde hoşuna giden hatta onu büyüleyen mimari unsurlardır. Fakat bunlardan birkaçının bir araya toplandığı büyük yapılar karşısında huzursuzluk duyar. Çünkü bunları kendinde toplayan bir binanın dönüp duran merdivenleri de varsa ve bir de bu bina taş, çelik ve camdan yapılmaysa bir yerlerinde muhakkak ki labirentleri ve dehlizleri de olacaktır. İnsan böyle bir binada ancak ve ancak kaybolayazar. Yaşamaktan çok hatırlamanın hazzına aşina herkes gibi Salih'in de içerisinde kaybolmaya cüret ve tahammül edebileceği tek yapı hafızadır. Hafızanın labirentleri. Çünkü hafızanda kaybolursan bunu anlayamaz, zamanın sarmal çizgisinde bir ileri bir geri hareket etmekten bunalan zihnin senden kopup uzaklaştığında artık çizgiyi geçmiş olacağından kaybolduğunu fark edemez, bunu söyleyemez, dolayısıyla dehşete kapılamazsın. Halbuki diğer türlü olduğunda; taşlıklı, avlulu, verandalı, teraslı, balkonlu, cumbalı, cihannümalı o binada bir kaybolsan kaybolduğunu bilir, taştan duvarlar arasında bir o yana bir bu yana koştururken delirme lüksünden azade, korku kalbini yiyip bitirene kadar dolanırsın. İşte buna tahammül edilemez.

Haydarpaşa Garı'na vardı. Gar binası da, anlamı onun için tamamen değişmiş olmasaydı muhtemelen Salih'e korkutucu gelirdi. Devasa, heybetli binaya baktı. Gece ilerlemişti. Sokaklar boştu. Uzakta bir iki görevli dolaşıyordu. Şehirle vedalaşmak isteyen ayakları İstanbul'daki son gecesinde onu sanki bir cevabı bulmak üzere buraya getirmişti. Sağ eli evden çıkarken yanına aldığı kâğıdı bulunduran cebindeydi; Nihan'ın bir yıl evvel gelen mektubunu sanki ondan kuvvet almak ister gibi avucunun içinde tutuyordu. Nihan'la hiç yapamadığı bir konuşmaya ait sözcükler zihninin gerisinde belirli bir düzen arıyor, bir araya gelip ifade bulmak istiyordu.

Konuşmaya nereden başlamalı Nihan? Gerçekten haber değeri olan şeylerden bahsetmeli. Öyle ya ben bir gazeteciyim, haberin değerini ben biçerim. Mesela bir insanın başka bir insanla sahiden temasa geçtiği yerlerden bahsedelim, eğer böyle bir şey mümkünse. Bu temas ne ile olur, dokunmayla mı işitmeyle mi, görmeyle mi, öyleyse de gözle görmeyle mi örneğin, yani rüyada görmek de görmekten sayılır mı bence sayılmalı, hatta bu daha hakiki bir görmedir bir bakıma, bunların adını koyalım istiyorum, bu konuları tartışalım, müzakere edelim, itiraz edelim, gerekli mercilere davalar açalım, ben hep birini dava etmek istemişimdir zaten, birini dava edebilmek kim bilir nasıl büyük bir cesarettir, fakat bütün bu çok rasyonel süreç boyunca lütfen belgelerle konuşalım, varsayımlarla ve zanlarla ilgilenmiyoruz, gerçeklerle ilgileniyoruz, bunlar edebiyat değil bunlar benim duygularım, fakat ben çocuksu olmaktan o kadar korkuyorum ki yapamıyorum, söyleyemiyorum, kimseyi dava edemiyorum. Aslında ben senin yaşadığın şehre taşınmak isterken şu yalnız başına yemek yeme işine bir son vermeliyiz diye düşünmüştüm. Yemek hadi yine neyse ama yalnız başına kahvaltı yapma işi sonlandırılmalı diye düşünmüştüm.

Sana kışın sakal bırakmayı sevdiğimden bahsetmiş miydim? Sakallarım uzayınca kendimi daha az yalnız hissediyorum, sanki gittiğim her yere battaniyemi de götürüyormuşum gibi oluyor. Söylemedim galiba. Vakit olmadı. Kendimle ilgili daha pek çok şeyi de anlatmadım sana. Ben bütün hayatım boyunca üzgündüm. Sebebini bilmiyorum. Mesela kendimi bildim bileli, yani altı yedi yaşımdan beri orta yaş krizindeyim ben.

Salih sol elinde tuttuğu kanyak şişesinden, ucuz kokusunu içine çekerek bir yudum aldı. Nihan, doğrusu şu ki ben seninle bir sınırı geçmek istemiştim. Bizim hikâyemiz toplumsal bir şeye dönüşsün istedim. Bunu sana nasıl anlatsam. Onu bütün uhreviliklerden, uhrevilik kisvesi altındaki şarlatanlıklardan temizleyelim, onu romantik bir ilk görüşte aşktan, düzmece duygulardan, bayağı ve sahte olan lafügüzaftan arındıralım, uçuşup göğe yükselmeye başladığını fark edince eteklerine yapışıp onu yeryüzüne indirelim, ayakları yere bassın, sağlam bassın ve dünyalı olup bu dünyaya bir şey söylesin istedim. Yani şunu demek istiyorum aslında; aşkımızı sekülerleştirelim istedim Nihan, çünkü Allah seni inandırsın ben bütün hazretlerden çok sıkılmıştım. Onu vehimlerden, inşallahlardan, maşallahlardan temizleyelim –çünkü inşallah dememeli insan, illa bir şey diyecekse bismillah demeli, başlamalı ve yola çıkmalı– kem gözlerden, nazarlardan kurtaralım, gerçek ve böylece güzel yapalım istedim. İkimizin bir aradalığı başlı başına bir fark olarak dünyanın çelişkisine eklensin istedim, bu fark başka bir şey, gerçek bir şey etsin insanların yüzüne yüzüne çarpsın yolunda giden her şeyi rahatsız etsin istedim herkese ve her şeye meydan okumak istedim birlikte bir ağaç dikelim ve bizden sonra da yaşamaya devam edeceğini bilerek büyümesini izleyelim istedim. Beni içinde ihtiyacın olan her şeyin yetiştiği bir bahçe gibi düşünmeni istedim.

İlk fark ettiğimde henüz tanışalı çok olmamıştı. Banyodaydım, yüzümü yıkıyordum, adın aklıma düşünce birden aynada gözlerimin büyüdüğünü gördüm, yaklaşıp baktım. Saniyeler içinde gözbebeklerimde berraklaşan bir açılma, genişleme oldu. Bende bedenselleştin. Oldu işte diye düşündüm. Gerçekleşti. Artık, kaybedeceğim bir şeye sahibim. O günden sonra da akşam vapuru yolcu salonunun camında, caddelerde kadın elbiselerinin sergilendiği vitrinlerin camında, erkekler tuvaletinin aynasında, yansıyan bütün yüzeylerde, kendimi ne zaman seni düşünürken yakalasam gözbebeklerim büyümeye devam etti.

Mektubu avucunun içinde iyice tutup sıktı.

Sana bir şey itiraf edeyim, haberi ilk aldığımda o gün Rhone Nehri'nde başka ceset bulundu mu diye araştırdım ben. Acaba dedim Nihan birine musallat oldu, onu takip etti fakat takip ettiği

kişi bir müntehirdi, o suya yürüyünce Nihan da peşinden mi gitti. Bu kadar aptalca bir şeyi bile düşündüm. Çünkü sen tanıdığım en hayat dolu kişiydin. Takip oyununu kuralına göre oynamaya çalışman, iradeyle kendini ortadan kaldırmandan daha çok açıklardı intiharını. Ben hayattan hiçbir şey anlamıyor muyum. Bir gün işteyken bir kâğıda not almam gerekti; yazarken birden el yazımın seninkine benzemeye başladığını fark ettim. Nüveler kelimesinde özellikle belli oluyordu. N ve r'lerde. Senin gibi yazmıştım. O güne kadar belki milyon defa okumuştum mektubu, otopsisini yapmaya, bana ne söylediğini anlamaya çalışarak. El yazına sonunda senin gibi yazmaya başlayacak kadar uzun süre baktığımı anladım. Korku bütün kalbimi kapladı. Birazdan kendini öldürecek birinin ellerinden çıktığını bilmesem ona intihar mektubu demezdim. Pekâlâ benim de yazmış olabileceğim bir şey. İlk okuduğumda da böyle düşünmüştüm. Ben de yazmış olabilirdim onu. Sanki ben yazmış gibiyim. Bu yüzden mi karşılaştık? Karşılaşmamızın kendini tamamladığının kanıtı mı bu? Sonunda birbirimize mi dönüştük. Senin yaşama iştahın bana bulaştı, benim gizli kederim de sana ve seni öldürdü. *Salih. Belki de bu hayatta her şey seninle ilgili değildir.*

Aslında seninle ilgili gerçekte çok az şey bildiğimi kabullenmem zaman aldı. Ama başka bir açıdan da sen hayatım boyunca bu kadar yakından tanıdığım tek kişiydin. Başka tür bir bilgiydi bu, bilirken bildiğimi tam anlamıyla bilmediğim türden. Bir ortam ne kadar kalabalıklaşırsa kendini o kadar rahat, güvende, evinde hissederdin. *Nihan'ın bu hali belki de saklanmanın bir türüydü.* Fakat duyguların karşılıksız değildi; insanlar da seni çok seviyordu. Senin etrafındayken kişiler sanki ışığın hep senin üzerine düştüğü bir tablo oluşturuyorlardı, hep daha çok anlat istiyorlardı; anlatırken gülümse, onların aklına gelmeyen parlak, zeki benzetmeler yap. Sen konuşurken galiba hepimiz burada ne işi var, neden bizimle birlikte acaba diye düşünüyorduk. Daha kolay ve hızlı anlaşacağın birilerini, o esas arkadaşlarını henüz bulamamış da bizimle yetiniyormuşsun gibi geliyordu. Bir mekâna girdiğinde eteklerinde başka türlü bir dalgalanma, odanın kimyasını değiştiren tamamen kendine has bir şey –Nihan özütü– salgılıyordun da herkes, en hararetli bir tartışmanın ortasında olanlar bile şöyle bir an için dikkat kesilip sana bakıyorlardı. İnsanlar senin etrafında olmayı seviyordu,

sanırım bu yüzden –bunu daha sonra fark ettim– fotoğraflarda da hep en belirgin ve parlak sen çıkıyordun. Güzel olan bütün şeyler gibi görünmek istiyordun. Ama belli ki sen bulunmak istemedin. Sadece görünmek istedin.

Dizlerindeki gücün azaldığını hissetti. Yere oturdu.

"Şahane bir fikir! Kesinlikle!" Harika, şahane, mükemmel, muhteşem, müthiş. Bu kelimeleri çok sık kullanırdın. Bilhassa kalabalık meclislerde. Muazzam! Kesinlikle! Harika! Ne zaman kalabalıktan ayrılmak, karşında konuşana bir mesafe almak istesen, ne zaman söylenenlerden şüphe duysan, aslında o an orada değil de bambaşka bir yerde olmak istesen, kelimeler imdadına yetişir, sahici bir ilgi kisvesiyle sana istediğin uzaklığı sağlardı. Bu lafları ben sana çok yakıştırırdım; onları çok narin, çok latif tonluyor, bazen uyku arasında mahmur sayıklıyor gibi sakin, bazen coşkulu ve heveskâr, bazen de zekâ dolu bir keskinlikle vurguluyordun. Ama pek güzel söylüyor olman gerçeği değiştirmiyordu; bu kelimeler senin eşyayla arandaki mesafenin garantisiydi yalnızca. Gerçekten dinlemediğin, gerçekten ilgilenmediğin, hatta konuşulanlardan bir tür kaygı ya da huzursuzluk duyduğun durumlarda, onları bu kelimelerle sıfatlandırıp başından savmayı, onlara uzak bir yere konumlanmayı başarabiliyordun. Sen sahnedeyken, sahne ışığının altında yüzünde daha önce görmediğim farklı bir anlatım, daha doğrusu ifadende her zamankinden daha etkili bir şey olurdu. Yüz hatların daha köşeli, yüzüne daha net ve sarih bir anlam gelmiş gibi. Gözlerin iyiden iyiye belirginleşmiş, dudakların sanki şişip sertleşmiş, çenen ve burnun yüzünün derin anlamını keskinleştirerek bu tabloyu tamamlardı. Meydan okuyan bir kesinlik vardı yüzünde, sanmıştım ki sahne sana bunu veriyor, bunun için oyuncu olmak istedin. Sana sorduğumda "lafı hiç dolandırmadan dosdoğru söyleyeyim," dedin; "bir kaidenin üzerinde dururken herkesin bana bakmasını istiyorum. En derinde istediğim şey bu, insan bu yüzden sahneye çıkar, başka bir sebep söyleyen yalan söyler." Bot evin güvertesinin üstü kapalı bir havuz olduğunu öğrendiğimde Nihan zengin mi acaba diye düşünüp bu düşünceden utanmış, kendimi çok taşralı bulmuştum. Sanatçılar kendilerini sınıfsızlaştırabilenlerdir. Gerçi sen bir seferinde oyuncular sanatçı değildir demiştin. Neden kendini öldürmeden bir gece önce içtiğin sodaya nane yaprağıyla

limon dilimi koydun? Bu, hayatı sevmeyenin, ondan vazgeçenin yapacağı bir şey midir?

Bir kedi dizlerine sürtünüp geçti. Salih kanyak şişesinden büyükçe bir yudum aldı. Sen tanıdığım en muhteşem hikâye anlatıcısısın. Kendi tek kişilik oyununun virtüozu. Mesela şu ıhlamur hikâyesini senden üç farklı biçimde duydum. Avignon'da tiyatrodan arkadaşlarınla hep beraber içmeye gittiğimiz gece ne kadar güzel koktuğunu söyleyen birine doğduğunda babanın büyük amcasının, evinizin bahçesine kazanlar kurdurup seni ıhlamur ağaçlarının yapraklarını kaynattığı suyla yıkattığını, bu nedenle güzel koktuğunu, yani doğru parfümü seçtiğinde sana bu yüzden yakıştığını ve kalıcı olduğunu, büyük büyük amcanı bu sebepten hep rahmetle andığını anlatmıştın. Adeta bir İtalyan filminden fırlayıp masamıza düşen bu hikâyeyi huşuyla dinlemiş, dinlerken hepimiz senin doğduğun güne gitmiş, evinizin bahçesini gezmiş, kazanlarda kaynatılan ıhlamur kokusunu içimize çekmiştik. Sonra bu anıyı başka zamanlarda başka yerlerde iki farklı şekilde daha anlattın. Bir seferinde kuzenine aitmiş gibi, son kez de büyük ablanın nasıl ve neden güzel koktuğunu hep kıskanma nedenin olarak. Arkadaşlarınla hep beraber yemek yediğimiz bir gece onlara isimlerinin hikâyelerini sormaya başladın; belli ki sana bahsettiğim Afitap Hanım'ın merakını bundan böyle başkalarına kendininmiş gibi anlatacaktın. Sonra şu oyunculuk meselesi. Evine geldiğimde albümlerini karıştırırken lise fotoğraflarını görmüştüm. Bir yıl sonu müsameresine ait piyes fotoğrafları. Sen oyuncuların içinde yoktun, bana fotoğraftaki kişinin liseden en yakın arkadaşın olduğunu söyledin. O zamanlar tiyatrocu olmak aklında yokmuş. Muhtemeldir ki onun hayalini de temellük ettin, mesleğini böyle seçtin. Fakat bütün bunlar beni sana hiç yabancılaştırmadı. Hayat hikâyenle ilgili zihnimin gerisine attığım, zamanla orada kendi kendilerine birleşen bu ayrıntılar, bu türden pek çok tekinsiz malumat beni hiç rahatsız etmedi, beni sana daha da yaklaştırdı, çünkü sen bana ve gerçeklik arz eden bir kendilik iddiasına uzak olduğun ölçüde gerçektin. Kendilik denen şeyin başkalarının gerçeklik parçalarının gelişigüzel bir toplamı olduğunu herkesten önce anlamış gibi sen de kendini başkalarının hayallerinden, hoşuna giden çocukluk anılarından, hikâyelerinden, amaçlarından yapmıştın. Bu aslında herkes için böyledir, herkes

başkalarının hayallerinden yapılır ama aynı anda çok azı bunun farkındadır. Sen farkındaydın. Bunu anladığımda sana olan hayranlığım arttı. Hepimiz gibi sen de kendin olmaktan o kadar sıkılıyordun ki hep başkaları olmak, kendini onlara ait parçalardan kurmak istedin. İşte ben de sende başkalarını, dünyayı, senin o dünyayı alıp kendinin yapmanı, kendini başkalarından yaratmanı sevdim. Yabancı şehirlerde tanımadığımız insanlara musallat olmayı da bu yüzden seviyordun. Bizim olacak anıları da başkalarının insafına bırakmak istedin. Onların gidiş yollarını izlersek, yedikleri içtikleri gezdikleri gördükleri yaptıkları şeyler toplanıp bizim hikâyemiz olacaktı. Bütün bu takip oyunları boyunca başımıza hep çok acayip bir macera gelecek mi diye beklediğimizi hatırlıyorum. Ama öyle bir şey hiç olmadı. Sıradan insanları takip ettik, onlar sıradan şeyler yaptı, ne onların ne de bizim başımıza hiç tuhaf bir olay gelmedi. *Eksik hatırlıyorsun Salih. Unuttuğun şeyler var. Hafızanı zorla. Ikera. Luminus. Lumina.*

Sana hiç söyleyemediğim şeyler var. Vakit olmadı. Bir seferinde takip ettiğimiz bir adamın peşinden bisikletle giderken çok ağır mıyım, bacakların acıdı mı istersen duralım biraz da ben kullanayım bisikleti dediğinde sana bütün yükünü bana verebilirsin benimle gurur duymanı istiyorum gözünden hiç düşmeyeyim istiyorum şu evlilik programındaki kadınların dediği gibi seni taşıyabilmek istiyorum sanki sen aslında çok hafif olduğun halde dünya sana eklendiğinde gayet ağırlaşmışsın da kendini taşıyamıyormuşsun gibi bütün yükünü bana yığ her yere seni ben taşıyayım istiyorum o her duyduğumda dalga geçtiğim taşıyıcı adam olmak, kendimin sonsuz ağırlığından kurtulmak, artık sadece seni taşımak istiyorum demek istemiştim ama böyle dile getirmek çok arabesk olur diye demedim, sadece hayır hayır dedim, hiç ağır değilsin.

Şişeyi kafasına dikti. Kanyağı bitirdi.

Şu hain zamanı nasıl yaşamalı. Saplandığın şeyi itersin, insan saplanmamalı. Benim evim üç artı bir senin evin otuz iki metreydi. Hayatımızı ölçen birimler mi birbirini tutmadı. Ama mesela benden uzaktayken güzel bir şey gördüğünde aklına onu bana da göstermek geldiyse eğer sen bana bir söz verdin demektir. Çünkü sözler böyle böyle verilir; sessizlikte. O gün sana ne oldu? Ne yaptın? Cebine

taşları doldurup nehre doğru yürürken ne düşündün, aklında en son ne vardı? Bir başlangıç ve bir son duygusundan başka geriye ne kaldı? Bütün yolculuklardan geriye ne kaldı?

Beyni boşalmış gibiydi. Arada bir peronlar arasında dolaşan bir görevlinin adımları dışında gar tastamam sessizdi.

Afitap Hanım, Metin, diğerleri. Hiçbiri seninle tanışmadı. Eğer o şarkılarla mektuplar olmasaydı acaba Nihan hayali bir varlık mıydı, öyle biri gerçekte hiç var olmadı mı diye düşünebilirdim. Onları bu yüzden yok edemedim. Ben hep yalnız bir adamdım Nihan. Hayatımın daha en başından beri yalnızdım. Ama senden sonra daha da yalnız kaldım. Yalnızlaştıkça daha da yalnız kalmanın yollarını aradım. Şimdi, tam şu anda tanrının eli uzanıp birtakım kapıları açsa da Nihan içeri girse. Sonbaharda yolun iki kenarına süpürülüp toplanmış çürük yaprakların kokusundan tahrik olduğunu söylemiştin. Ben galiba seni tanımadan sana bende olmayanı vermek istedim. Kim gerçekte bir başkasını tanıyabilir. Anlayamadığım şeyler var Nihan, neden ölüm bize ölümü değil de hayatı düşündürüyor? Artık müzik dinlemeyi bıraktığımı bilsen şaşırır mıydın acaba? Bıraktım, artık müzik beni ilgilendirmiyor, onu hayatımdan çıkardım. Çünkü anladım. Müzik insanı önce bambaşka, çok güzel bir dünyanın varlığına inandırıyor fakat sonra bu dünyadan ona hiçbir şey vermiyor.

Giderek lacivert bir karanlığa gömülen tren raylarını seyretti. Tam bu esnada birden zihninin gerisinden gelen usul bir piyano sesi duydu. Bu cılız ses, geçen ve şimdi geriye döndürülemeyecek zamanın parçalarını, o zamandan yankılanan farklı sesleri ve müzikleri üst üste yığarak dağınık notalar halinde Nihan'ın adını çağırdı. Ni-han. Sonra çello. Bir müzik Salih'in beyninin içinde yavaş yavaş oluşmaya başladı. Bu müzik terk edilmiş bir geleceğe aitti.

Nihan'la çıkılmayacak yolların, yakılmayacak piknik ateşlerinin, geçilmeyecek kapıların, peşine düşülmeyecek yabancıların, beraberce paketlenmeyecek hediyelerin –çünkü Nihan hediye paketlerini kendi yapmak ister–, sinirlenince güzelleştiğini fark ettiği günden beri kasıtlı olarak başlattığı akşam yemeği kavgalarının, yüzülme-

yecek denizlerin, dikilmeyecek ağaçların, doğmayacak torunların, kaynatılmayacak gül reçellerinin, içilmeyecek rakıların, yenmeyecek kırma zeytinlerin, kalabalık pazar kahvaltılarının, sakin cuma ve neşeli çarşambaların, Ege'ye ve çocukluğa yapılmayacak ziyaretlerin, yanı başında birlikte oturulmayacak su kenarlarının, okunmayacak şiirlerin, Veronique'le Metin'i tanıştırıp çöplerini çattıkları yaz akşamının, hep beraber çok kalabalık bir aile etmelerinin, vapura doluşup adalara giderken Haydarpaşa'ya beraberce bakmalarının. Önce piyano. Sonra çello, sonra akordeon ve ud. Önce Nihan'ın adı. Sonra heves, merak, heyecan, neşe, endişe, özlem, ukde, keder. Bu şarkıya ne ad vermeli. "Yaşlandığımızda." Yabancı bir şehirde bir köprünün üzerinde birlikte karşılamadıkları her bir yeni yılda patlayan havai fişeklerin ve incecik bir mızıkanın sesi de eklendi.

Pişmanlığa benzer bir şeyin beyninden kalbine giden dolambaçlı yolu bir anda katedip içini yaktığını duydu. Anladı. Nihan öldüğünden beri sesini bastırıp duymamak için bin türlü kalabalıklara karışmış olsa da bu şarkı başından beri oradaydı ve orada kalacaktı; zihninin gerisinde daima tetikte beklemiş, kalbine sokulup çevrilmiş ama çıkarılmamış görünmez bir bıçak gibi işlemiş, Salacak yokuşunda kırmızı bisikletli bir oğlan çocuğu gördüğünde ya da Metin ona üniversiteden arkadaşları Hasan'ın kızının doğum günü fotoğrafını gösterip yedi yaşındaki kızın maşallah çok güzel olduğunu, Leon'daki Mathilda'ya benzediğini söylediğinde bu görünmez bıçak yerinden hafifçe oynayıp varlığını kendisine hatırlatmış, canını yakmıştı. Bundan sonra da bu şarkı, Afitap Hanım'ı hiç ummadığı bir anda avlayan anevrizma gibi onu en olmadık yerlerde yakalayacak, herhangi bir olay ya da sözle bir yerlerde bir düğmeye basılmış gibi tekrar tekrar çalmaya başlayacak, Salih kendinden başka kimsenin duymadığı bu şarkıyı ömrü boyunca olur olmaz yerlerde defalarca dinleyecek, Nihan'ın adını upuzun bir ah gibi içinde gezdirecekti.

İnsan metruk bir geleceğe yakalanabilir, onun tarafından köşeye sıkıştırılabilir. Hafıza bir intikam makinesine dönüşebilir ve kişiyi hayatının geri kalanı boyunca sadece yaşanmış olanla değil, hiç yaşanmamış anılarla da durmadan avlayabilir. Istırapların en büyüğü bu olmalı. Asla bilinemeyecek yaşantıları özlemek, geçmişin değil

geleceğin nostaljisi. İşte yaşaması bitse de gömülemeyen budur. Salih zihninin içinde şarkıyı bestelemeye devam etti. Asla parçası olamadığı Nihan'ın tahtatrenbotevinde bu şarkıda onunla sonsuza kadar süren danslar etti. Acı verecek kadar güzel bir şarkıydı bu. Herkesin bir gizli nakaratı vardır. Ömrü boyunca gizliden hep onu söyler. Nihan sen benim nakaratımsın. Kalbimin şarkısı daima seni söyleyecek.

Doğru, belki de Afitap Hanım haklıdır; kimse kimseyi yeterince sevmemiştir. Oğulları iki yaşında ölünce bunalıma girdi bir daha çocuk yapmak istemedi diye onu boşayan ilk kocası Nihat Bey, Afitap Hanım'ı yeterince sevmedi. Suphi Bey ilk karısı Müzeyyen Hanım'ı yeterince sevmedi. Babam, kendisini, ölümünü bile onunkine ayarlayacak kadar seven annemi yeterince sevmedi. Sonsuz bir sevgisizlik sarmalında yuvarlanıp gidiyoruz. Gideceğiz. Kimse kimseyi yeterince sevmeyecek. Bu dünyaya atıldığımız gibi çekip alınacağız içinden. Metin de haklı, ben kendime fazla değer veriyorum ve duygularımın sahiciliğinden de o kadar eminim ki bu inandırıcılığımı zedeliyor. *Senin hasar tespit faaliyetlerin neden bir türlü bitemiyor. Bak Salih hayatta tecrübe maliyeti diye bir şey vardır ve bazı tecrübeler diğerlerinden daha pahalıya mal olur, bu niye oldu neden benim başıma geldi diye dövünüp ağlayamazsın, göze almış olmasan da hesaba katacaksın. Aşk böyledir. Onun tecrübe maliyetini bütün gençliğinle ödesen de karşılayamazsın.*

Nihan varlık karşısında sahip olmadığı şeyi kabul etmişti. Salih ise boşluğu kendinde olan bir şeyle doldurabileceğini sanıyordu. Bir sevginin armağan edilebilmesi için önce elde edilmesi gerekir. Hediyeyi tekrar hediye etmek pek çok kültürde ayıplanır; onu sana X vermişti, tutup Y'ye vermen hiç hoş değil. Halbuki sevme işlerinde vuku bulan tam olarak budur. İnsan birini sevdiğinde bir vakit bir başkasının armağan ettiği şeyi şimdi başka birine veriyor demektir. Nihan eksiği kabul etmişti. Salih ise kendisine armağan edilmemiş olanı vermeye çalıştı, sahip olmadığı bir şeyi. Bu açıdan bakıldığında Nihan'ınki üzgün ama gerçek, Salih'inki ise trajik bir pozisyondur. Oluş hep başka yerdedir.

Salih, Nihan'ın ölümünden sonra beklenen büyük İstanbul depreminin merkez üssü yaparak, Dubai estetiğine meftun tüccarlara

otel inşasında yıktırarak, muhayyilesinde pek çok farklı biçimlerde sayısız defa yok ettiği, vapur seyahatleri boyunca onlarca defa ortadan kaldırdığı, İstanbul haritasından sildiği Haydarpaşa Garı'na baktı. Geriye bütün düşüncelerin arasından sıyrılan tek bir soru kalıyordu: Beni neden terk ettin? Beni neden yeterince sevmedin? İsa kadar eski bir soru. *Belki sen insanlara ölüm bulaştırıyorsundur. Sana bulaşan ölüyor.*

Yarın gidiyorum. Bilmiyorsun aslında daha önce gidecektim ben. Buradan gidecektim çünkü sana gelecektim. Haberin olmadı. Söyleyecektim, vakit olmadı. Sen önce davrandın. Benim için bir insana doğru gitmenin bütün yollarını sonsuza kadar kapadın. Şimdi gidiyorum ben Nihan. Yarın artık İstanbul'dan gidiyorum. Birine değil, sadece bir yere. Başka bir yere. Burası olmayan, dünyadaki yerler içinden bir yere. Hepsi bu.

Sıkıca tuttuğu mektup, avcunun terinden sırılsıklamdı. Kafasını kaldırıp karanlığın içindeki gar binasına baktı. Annenle tanışıp ona oğlunuzu seviyorum Yıldız Hanım demek ne güzel olurdu dediğinde bana seni seviyorum mu demek istemiştin? Keşke o an sana sorsaydım. Seni seviyorum mu dedin sen bana, deseydim. Duyunca çok sevinmiştim ama soramadım. Tam emin de olamadım ama yine de sevindim. Keşke sorsaydım o an sana. Öyle mi demek istedin? Derin bir nefes aldı. Nihan sen beni hiç sahiden sevdin mi? Beni sevdin mi? Salih bu soruyu bütün kalbiyle sordu. Tam o an gar binasının en üst kat salonunda turuncu bir ışığın yandığını gördü. Önce rüzgârda yakılan mum gibi titreyen, sonra parlayarak artan turuncu bir ışık. *Hatırlamak kalbin düşünmesidir. Bırak kalbin düşünsün. Salih. Hatırla. İkera. Luminus. Lumina.* Hatırladı.

Amsterdam'daydılar. Şehirdeki ilk geceleriydi. Hava yağmurluydu. Nihan içinde yağmur olan bir filmde karakterin camdan bakıp yağmur yağıyor demesini sevdiğini söyledi. Bazı güzel şeylerin içindeyken, onlara maruz kalıyorken, onları yaşarken aynı zamanda onları söylemeliymişiz ki iyice kayıtlara geçsin. Evet *it was raining*; yağmur yağıyordu. Yine kadının birine musallat olmuş peşinden yürüyorlardı. Geceydi. Karanlıktı. Kadının giyim tarzı, hal ve tavrından mutlaka elflere inanan, yoga yapmayı se-

ven, vegan bir mistik olduğuna karar verdiler, bu fikir onları bir süre güldürdü. Kadının dikkatini çekmemek için hareketlerini küçültmeye çalışarak peşinden gittiler. Kadın, onlara az evvel kullandıkları çeşitli maddelerin etkisiyle en aşağı kırk beş dakika gibi gelen bir on dakika yürüdükten sonra bir binaya girdi, binanın büyük camlarından ilk katın ışığının yandığını, kapısının açıldığını gördüler. Birkaç saniye dış kapısında durdular, duvardaki afişi okudular, incelediler. Afişin üzerinde sarı bir mandala figürünün etrafında eskimiş harflerle Flemenkçe, "Ruh neyle arınır" yazıyordu, elbette okuduklarını anlamadılar. Binadan içeri girdiler. Dairenin kapısını çaldılar. Genç bir oğlan onları karşıladı, turist olduklarını anlayınca İngilizce hoş geldiniz dedi. Diğerlerinin yanına buyur etti. Odada beline kadar örgülü seyrek beyaz saçlı, siyah elbiseli, şakağından başlayıp çenesine kadar uzayan yıldız dövmeli, yetmiş yaşlarında bir kadın ve bir daire oluşturmuş yedi sekiz kişi vardı. Kadın tahta bir masanın kenarında durmuş birazdan gerçekleştireceği ritüelin hazırlıklarını tamamlıyordu. Genç çocuk onları da az önce buraya kadar takip ettikleri kadının yanına yönlendirdi, diğerleriyle birlikte bir daire oluşturup beklemeye başladılar. İhtiyar kadın bir süre sonra elinde büyükçe bir ot demetiyle –nefti bir iple sıkıca bağlanmış iri bir demet kuru adaçayıydı bu– dairenin ortasına girdi. Kapıyı açan çocuğa işaret etti, çocuk salonun ışıklarını kıstı. Köşedeki lamba açık kaldı. Odada çok sayıda mum ve bir köşede de tuhaf aromalı tütsüler başından beri yanmakta, fonda belli belirsiz bir Japon ezgisi duyulmaktaydı. Nihan'la birbirlerine baktılar. Kadın ritüeli başlattı. Dairenin ortasında durdu, Flemenkçe'ye benzemeyen bir dilde bir şeyler mırıldandı, adaçayını yaktı ve daireyi oluşturanlardan birine yaklaştı, adaçayını adamın vücudunda belli noktaların etrafında gezdirerek bir şeyler söyledi, adamın gözleri kapalıydı, diğerlerininki açık. Sonra sıra Salih'e geldi. Kadın aynı işlemleri tekrarladı. Yüzünde çok memnun, gülümseyen bir ifadeyle. *Sen görmedin tabii senin gözlerin kapalıydı. Adaçayı demetini sırayla ayaklarının, dizkapaklarının, belinin, göğsünün, boynunun, başının etrafında dolaştırdı. Sıra Nihan'a geldi. Nihan'ın gözleri kapalıydı. Kadın adaçayı demetini Nihan'ın ayaklarının, dizkapaklarının, belinin, göğsünün etrafında dolaştırdı. "İkera" dedi. "İkera." Sıra boğazına geldiğinde kadının yüzündeki tebessüm birden dondu. Olduğu*

yerde kaldı. Devam etmedi. Birkaç saniye hareketsiz durdu. Gözlerini kapadı. Gözlerini açtı. Sana baktı. Birkaç damla yaş, hızla, kadının yanağından aşağı aktı. Kendi kendine konuşur gibi "Ikera Luminus Lumina."dedi. Nihan'ı kollarından tutup yavaşça sarıldı, başını eliyle tuttu göğsüne yasladı. Birkaç saniye durdular. Kimse neden ona farklı davrandığını anlamadı. Herkes şaşkınlıkla birbirine baktı. Nihan'la sen de. Kadın genç çocuğa işaret etti, ışıklar açıldı, herkesi alelacele selamladı, sessiz ama hızlı adımlarla odadan dışarı çıktı. Oradan ayrıldınız. Yolda Nihan kadına neden öyle bir hal gelmiş olabileceğini sordu, sen komik bir şeyler söyledin, sonra başka birinin peşine takılıp az önce olanları hemen unuttunuz ve bir daha o tuhaf gece üzerine konuşulmadı.

Salih bundan birine bahsetmek istese ve doğru kelimeleri bulabilseydi saf dehşetin ne anlama geldiğini anlatabilirdi. Salih'i dehşete düşüren bu şey, sonsuz olaylar, durumlar, duygular, düşünceler ve bilgi türleri arasında kâinatta yalnızca aşkın başarabildiği şeydir; karşılıklı masumiyetten doğan imkânsız bir iletişim. Aşkın imkânsız iletişimi, zamanın farklı katmanlarını kateder, onları mutlak ve eşsiz bir açıyla keser, mekânda bir anlam yaratır. Az önce Salih'in yaşadığı işte tam olarak budur. Haydarpaşa tren garı binasının üst katını aydınlattığına yemin edebileceği ışığı yakan şey, muhatabına yönelen gerçek bir sorunun cevap bulma anıdır; Salih'in Nihan'a kalbinin bütün gücünü toplayarak sorduğu soruya verilen bir cevap. Her yolculuk mekânda değil asıl olarak zamanda yapılır. Salih'in arzusu geriye dönerek baştaki anı kalıcı yapmış, hatırlama, geçmişi değiştirerek geri dönmüştür. Son anla ilk an bir bakıma daima aynı andır. İkera. Luminus. Lumina. Luminus ışık demektir.

Gar binasının üst katında yanan ışık söndü.

Salih ve Nihan üç yıl önce Kasım ayında bir gün Kadıköy vapurunda tanıştılar.

Vapur Haydarpaşa'nın önünden geçerken, bir ses, gülümseyerek Salih'e taş binayı işaret etti. "Buradan ne zaman geçsem şu gar binasının aslında benim evim olduğunu hayal ederim." Salih sesin

sahibine baktı; bankta, yanında, az ilerdeydi. Yağmura rağmen o da yolcu salonunda değil, dışarıda oturmuştu. Yüzünün sağ tarafında, çenesine kadar inen çok belirgin bir yeşil damar olduğunu fark etti, soluk su yeşili. "Bak şu en üst kattan yayılan turuncu bir ışık düşün, salonun her köşesinde kocaman mumlar var. İçeriden muhteşem bir müzik duyuluyor, canlı müzik, o önemli." Gözleri parlıyordu. "Bütün arkadaşlarım, sevdiğim herkes burada yaşıyoruz, hepimiz bir katında bir odasında oturuyoruz, akşamları da böyle hep beraber uzun yemekler yiyoruz, müzikli davetler veriyoruz. Sevdiğimiz insanların hepsi bu binada oturuyor, başkalarını da yemeğe davet etmişiz, mutlu bir kalabalık, öyle yaşayıp gidiyoruz." Bir süre camlara baktı. "Akşam vapurunun yolcuları evimizin önünden geçerken camlara üşüşüyor, içerisi o kadar davetkâr ki insanlar seyretmekten kendilerini alamıyor. Müziği duymaya çalışıyorlar, kulak kabartıyorlar, içeride neler olduğunu çok merak ediyorlar. Yazları da aynı davetleri şu aşağıdaki taş bahçede yapıyoruz. Elini uzattı. "Merhaba. Ben Nihan." "Salih. Memnun oldum." Öyle kuvvetli bir inançla öyle huzurlu ve hoşnut anlatıyordu ki sanki tabak bardak çatal kahkaha müzik sesleri baktığı pencerede sürmekte olan davetten Haydarpaşa'nın en üst kat salonundan taşıp Salih'in kulağına kadar doldu. Salih'in içine bir istek, tam olarak o an orada düştü.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Günaydın Salih. İyi uyudun.

Salih dün gece Haydarpaşa Garı'nda bir bankın üzerinde uyuyakaldı. Üç duble rakıyla iki şişe cep kanyağının etkisinden güç bela ayıldığında neredeyse öğlen olmuştu. Başını çatlatan bir ağrı içinde toparlanıp kalkmaya çalışırken gar görevlilerinden biri yanına geldi; ne yapsalar da uyandıramadıklarını, üstünü başını inceleyince evsiz uğursuzun biri olmadığına kanaat getirdiklerini, dün gece bir aile kavgası yaşamış, karısı tarafından evden kovulup kendini burada bulmuş efkârlı bir koca olabileceğine iddiaya girdiklerini, uyumasına izin verdiklerini söyledi. Salih adama teşekkür edip kalktı, yürürken saatine baktı, "Geç kaldım." *Neye geç kaldın?* "Suphi ağabey gelmiştir. Geç kaldım." *Salih sakin ol, Salihlerden ol, nevrotiklerden olma.* "Geç kaldım." *Geç kalmadın. Hiçbir şeye geç kalınmaz, her şey kendi zamanında olur.* "Her şeye geç kaldım ben, her şeye." *Belki gecikme sandığın şey seni koruyan bir şeydir. Ayrıca gecikme neden illa kötü olsun? Sonuçları itibarıyla iyi de olabilir. En iyi senin bilmen lazım. Misal kargo bürosuna geç kalmasaydın Rio'ya taşınacağın da yoktu.*

Salih gazeteden kovulmasından yaklaşık iki hafta sonra yeğeni Mehmet'e bayram hediyesi olarak aldığı oyun konsolunu göndermek için kargo firmasının bürosuna gitmiş fakat öncesinde Metin'le laflamaya daldığından mesai saatinin bitmek üzere olduğunu hesaba katamamıştı. Büroya vardığında önündeki sırada üç kişi vardı. Görevli bir ara yerinden doğrularak mesai saatinin bittiğini, diğer müşterilerin işlemlerini yapamayacağını duyurdu. Salih düşündü, bugün bayram tatilinden önceki son iş günüydü, eğer şimdi gönderemezse hediyesi yeğenine bayramdan sonra ulaşacak, yapmaya çalıştığı jestin pek bir esprisi kalmayacaktı. Bir an aklına bir fikir geldi. Çalışanların dini bütün kimseler olduğu belliydi, –bilhassa bazı inanç biçimleri bedenselleşir ve kolaylıkla okunabilir bir hale

gelir– "Af edersiniz. Niyetliyim de demin tansiyonum düştü, biraz soluklanayım derken geciktim, bir şey yapamaz mısınız biraderim, yeğenime göndereceğim bayram için, sevinsin çocuk" deyiverdi. Kargo görevlisi gülümsedi, "Allah kabul etsin, tamam hallederiz, tabii" dedi. Salih işini halletti, kargoyu gönderdi. Bürodan çıktı, biraz yürüdü, az ilerde durup bir sigara yaktı. Az önce onunla beraber işlem yaptıran bir kadın önünden geçerken ona ters ters bakınca az evvel yaptığı şeyin farkına vardı. Tarifsiz bir can sıkıntısı hissetti. Sinemada kötü bir film bitip ışıklar açıldığında salondaki insanlar arasında hayal kırıklığı ile karışık bir tür utanç paylaşılır. Sıkıntılı, tuhaf bir histir bu, sanki birkaç saniye kimse kimseyle göz göze gelmemeye çalışır, salonu terk eden seyirciler bakışlarını birbirinden kaçırır. Salih'in ramazanın son gününde o akşamüstü yaşadığı his buna benziyordu; fakat bir farkla. Sanki perdede oynayan filmde yalnız kendisi vardı.

Salih kişiliğinin iki veçhesi olduğunu biliyordu. Bunlardan biri alabildiğine yüzeysel, herkes gibi biriydi ve az evvelki davranışı sergileyen Salih de bu Salih'ti. Cümle insanlıkta ve kendinde de mündemiç hesapçılığı fark ettiği böyle zamanlarda adeta ağzında tadın metalleştiği, gözünde bakışın bulandığı, kulaklarında sesin kırıştığı acayip bir mekâna ışınlanır, kendisinden beklentilerinin yanında bu küçüklüğü fark etmenin etkisiyle yaşama sevinci birdenbire sönerdi. Çünkü o da herkes gibi kendinin cümle insanlardan farklı, insan olmanın özü neyse onun maliki bir tek örnek, iyiliğin ve masumiyetin her türlüsüne ezel ebet müstahak bir kişi olduğunu düşünürdü. O, elbette ki herkesten bir kişi değildi, olamazdı. Sıradan değildi o, Salih'ti. Fakat bu küçüklükleri ifa ederken kendini suçüstü yakaladığında, kendiyle ilgili tahayyülü felce uğrar, kendinin de gündelik hesaplarla miadını doldurmak üzere yaşayan, sıradan ve basit bir ölümlü olduğunu görünce magma tabakasına kadar yerin dibine batıp yok olmak, uzayda bir karadeliğe düşmek ve hiç olmamış olmak isterdi. Hayatın sade ona konuşan, bambaşka ve biricik bir dili yoktu öyle mi? Kimsede bulunmayan erdemlere sahip filan da değildi. Herkes gibiydi. Küçük işlerini halletmek için olmadığı biri gibi davranabilen biri. Yani herkes gibi biri. İnsanlardan bir Salih. Halis olmayan bir kişi.

Kadının kendisini ayıplayan gözleriyle karşılaştıktan birkaç dakika sonra hışımla yolun karşısındaki seyahat acentesine girdi. O günden tam bir ay sonrasına bilet aldı, o bir ay içinde işlerini halledecek, hazırlıklarını tamamlayacak, sonra da buradan sonsuza kadar çekip gidecekti. Gideceği yerin Brezilya olmasına da hemen orada karar verdi. Burada yaz geliyor, demek ki orada kış olacak. İyi. Oldukça coğrafi ve mevsimsel bir sebep. Vizeye de gerek yoktu. Ayrıca orası daha önce hiç gitmediği, bilmediği uzak, çok uzak bir yerdi. Sonraları başkalarına başka sebeplerle mantığa bürümeye çalışsa da – tam anlamıyla, bildiğimiz manada Batı olmayan bir yer, çokkültürlü ve çoğulcu bir ülke, bedeni yok saymayan bir kültür, bu yüzden oraya gidiyorum. Napolyon savaşlarından kaçan gözden düşmüş bir Portekiz prensinin kurduğu bir ülke; kendime yakın buluyorum, ne yapacağımı henüz planlamadım, gidince bakacağım – bu gece çıkacağı yolculuğun menzilini işte böyle seçmişti. Kendini bildi bileli ve son birkaç yıldır da enikonu kaçıp gitmek istiyordu ama bardağı taşıran son damla gazetedeki işinden kovulması değildi. Onlara benzememek, eleştirdiği şeye, kendinin görmek ve içinde yaşamak istemediği bir versiyonuna dönüşmemek için, ruhunun buralı veçhesi bütün bedenine yayılmadan kesip ondan kurtulmak için gidecekti.

Niye kendinle bu kadar uğraşıyorsun? Senin de hayat stratejilerin, taktiklerin olamaz mı? Bu vasatlık paranoyası neden? Neden sürekli bir asalet arayışındasın? Zamanının, coğrafyanın neden bu kadar dışında durmaya çalışıyorsun? Görüyorsun işte beyhude bir çabadır bu, iliklerine işlemiş. İşini halledip çıkmak istemiş olamaz mısın? Bu seni illa ki küçük, değersiz, berbat bir adam mı yapar? Ne yaptın yani, kimin bacağını sıktın tramvayda? Neden her kavga düello gibi olsun, her eylemin mutlak bir biçimde etik olsun istiyorsun? Bu günahsızlık arayışının kendisi taşınamayacak bir yük, büyük bir yalan değil mi? Senin aslında bana ihtiyacın yok. Sen hayatı daima bir ceza, bir düşmüşlük gibi görüyorsun, her düşünceni kendin sabote ediyor, her eylemini kendin dinamitliyorsun.

Yürürken, belki de ben sahtekârın biriyim, diye düşündü. Zekâyı hızlıca uyum sağlama yeteneği diye tanımlarlar. İnsanı hayvandan ayıran özelliği buysa da bu onu hayvandan üstün değil alçakta bir

yerlere koyuyor, bir tür sahtekârlık makamına. Yalpalayarak yürüdü, hâlâ tam anlamıyla ayılmış sayılmazdı. Neyin sebebi ne, neyi ne için yaptığımı düşünmekten, kendimi milyonlarca parçaya bölmekten, bu parçalardan hiçbirini suçtan kurtaramamaktan, hepsini ayrı ayrı yargılayıp mahkûm etmekten, ne yaparsam yapayım kendimi hatalı çıkarmaktan yoruldum. Nereden bileyim Allah aşkına neyi neden yapıyorum. Her şeyi de bilemem ya. Metin evrenin ilkesi belirsizliktir diyor. Haklı olabilir. Nerden bileyim ben ne neden ötürü oluyor. Belki Suphi Bey gerçekten katildir. Belki babam süt anneyle büyüdüğü için öyle oldu. İki adı olduğu için iki hayatı oldu. Belki de bütün bunlar aşırı yorumdur, dünya dolusu palavradır! Nereden bileceğim, nasıl bileceğim ki!

• • •

Çocukluğunu başka birinden dinlediği bir filmin parçaları gibi hatırlıyor. Başka birinin başına gelmiş olaylar ve insanlar. Annesiyle de babasıyla da çok vakti olmadı.

Salih, Egeli bir aileden geliyor. Daha doğrusu İstanbullu bir anneyle, Egeli bir babadan. Annesi Yıldız Hanım, okulunu bitirdikten sonra, E. lisesine tayin edilmiş bir Edebiyat öğretmeni, yıllardır burada zeytincilik yapan köklü bir ailenin tek oğlu, kasabanın sayılıp sevilen, mümtaz şahsiyetlerinden Yusuf Seyit Bey'le de ilk kez bir Eylül günü kasaba pazarında karşılaşmış. Yıldız Hanım'ın, kendisinin daha önce hiç gezmediği yerlerde gezdiğini anlatan adımlarla yürüyüşü, Yusuf Seyit Bey'i bulunduğu yere mıhlamış, gözlerini, narin elleriyle meyve sebze poşetlerini taşıyan bu kadının saçlarından, uzun boynundan, tayyörünün eteklerini uçuşturan çabuk fakat ahenkli adımlarından çekip alamamış.

Yusuf Seyit Bey'le Yıldız Hanım âşık olduktan iki yıl sonra Salih doğdu. "Geç gelende hayır vardır." Araplar her şerde bir hayır vardır değil de böyle derlermiş. Arapların bunu tembelliklerinden mi bilgeliklerinden mi –belki ikisi de aynı şeydir– böyle söyledikleri meçhuldür fakat babası, Salih'in kendisinin ileri yaşlarına denk gelen doğumunu bu söze atıfla çok hayra yordu ve Salihlerden olsun diyerek adını Salih koydu. Keşke biri bunu Afitap Hanım'a

anlatsaydı, bu hikâye muhtemelen onun çok hoşuna giderdi. Babası ile annesinin arasında yirmi yedi yaş fark vardı. Babası annesine "Şurası kesin; ben bir bu kadar daha yaşamayacağım. Sen yaşayacaksın." derdi.

Yusuf Seyit Bey'de inciri, zeytini ve dağı tanıyan insanlara has bir sakinlik vardı. Karşısına çıktığı herkese gözlerinin türlü ifadeleriyle "bana güvenebilirsiniz" diyenlerdendi. Yıldız Hanım'la farklı mahallelerden geliyorlardı. Aşka mani olmayan bir şey hayatın bazı taraflarına da mal olmaz diye bir kaide bulunmadığından, Yıldız Hanım'ın İstanbul'daki ailesi ve arkadaşlarıyla arası açıldı ve yıllar içinde giderek kendi dünyasından kimsesi kalmadı; birkaç yıl görev yaptıktan sonra İstanbul'a dönme planıyla geldiği bu taşra kasabasında temelli kalmaya karar verdi. Fakat birlikte hayatları yalnızca dokuz yıl sürebildi. Salih yedi yaşındayken babası, ondan bir yıl sonra da annesi öldü. Salih bir öğleden sonra okuldan döndüğünde annesinin cesedini oturma odasındaki koltukta oturur vaziyette buldu. Yıldız Hanım'ın geçirdiği kriz, kalbinin, bir yıl önce Yusuf Seyit Bey'in ölüm haberini aldığı an kırılan bölgesinde, oradaki solgun dokunun hemen altında gerçekleşmiş olmalı. En azından Salih bunu hep böyle düşündü.

Annesiyle babasının gerçekte asla evlenmediklerini annesi öldüğünde öğrendi. Babasının hep bir ikinci hayatı olmuştu. Daha doğrusu, kendi yaşına yakın bir karısı ve Salih'ten on yaş büyük bir kızının olduğu gerçek bir hayatı; annesiyle Salih'in cephesine ikinci hayatı demek daha doğru olur. Yusuf Seyit Bey, kütüphanesini tanışmalarından kısa bir süre sonra Yıldız Hanım'ın evine taşımış, "insanın evi kitaplarının olduğu yerdir". Çok geniş bir kitaplıktı bu, kitaplarının çoğu babasının mirasıdır. Salih'in babasıyla gerçek baba-oğul ilişkisi kısa sürdü ama aralarında ancak aynı kitapları okumuş iki insan arasında kurulabilecek türden bir ilişki vardır ki bu, iki kişiyi zaman ve mekândan özgürleştirerek bağlar ve taraflardan birinin ölümü bile onu etkilemez. İki insanı birbirine hakiki bir biçimde yaklaştıran, her tür aile geleneğinden daha sağlam bir gelenek. Salih'e miras kalan kitaplık onun sadece babasıyla değil, memleketle de ilk rabıtasıdır.

Güzel bir kadın mıydı? Kemerli bir burnu vardı. Bu burnun hareketlerinde yüzünün bir durum karşısındaki anlamını netleştirme işini gören birçok nüans bulunurdu. Parmakları ince ve uzundu. Bu parmaklar da Salih'e hep gerçekten isteseler hayata uzanıp ondan istediğini alabileceklermiş gibi gelirdi. Salih hayatının artık pek çok karakteri tanıyacak kadar hikâye okumuş bulunduğu bir döneminde annesinin bir edebiyat öğretmeninden çok bir edebiyat kişisine benzediğini düşündü. Öyle olsaydı taşlar yerine daha rahat otururdu. Belki de okuduğu hikâye kişilerinden çok etkilenmiş bir edebiyat öğretmenidir. Nihayetinde ikisi tam olarak aynı şey olmasa da Salih'in neden böyle düşündüğünü yine de açıklar bu durum.

Akşam olup da Yusuf Seyit Bey'in kapıdan giriş saati geçtiğinde Yıldız Hanım huzursuzlanmaya başlar, evin içinde hoşnutsuz bir ifadeyle sabaha kadar gezinip durur, ertesi gün mutlaka ortaya çıkan ve geçmek bilmeyen ağrılarını dindirmek için başını pazardan aldığı kenarı oyalı yazmalarla sıkıca bağlayıp üstü başı pejmürde bir halde bütün gün dolanmaya devam eder, nihayet kendinden yorulur; ikindi vakti odasına çekilip uyurdu. Bazen Salih de o uykuya daldıktan bir süre sonra yatak odasının kapısını usulca açıp yanına uzanırdı. Salih yaz mevsimini hep bu uykularla hatırlar ve bu yüzden sevmez. Ona göre yaz, hep iyi bir şeylerin ihtimali gibi heyecanla beklenir fakat geldiğinde daima hızlıca bir hayal kırıklığına, bir fiyaskoya döner. Annesiyle geçireceği geniş zamanların imkânı gibi başlayıp, öğleden sonra yatılarak ruhu karışmış bir halde uyanılan huzursuz, uzun uykuların mevsimi. Yaz budur, bunalımın, bitmeyen gündüzlerin ve giderek ağdalaşan öğleden sonralarının mevsimi; zamanın sinek vızıltıları eşliğinde ağızda ekşi bir tatla yitirildiği mevsim. Can sıkıntısının billurlaşmış hali. Yaz budur. Ondan daha fazlasını beklemek naiflik olur. Bu uykulardan uyanıldığında annesinin canı hep ekşi bir şeyler yemek isterdi, genellikle de kısır. Mutlaka kısır yapardı. Genelde ise pek yemek yapmazdı.

Sonra bu aynı kadın iki üç gün içinde toparlanıp kendine gelir, bu defa ölçüsüz bir neşe içinde davranır, cildi beyazlasın diye geceden ıslattığı pirincin suyuyla yüzünü yıkayıp ovar, üstünü başını değiştirip hazırlanmaya başlar, solgun yanaklarına kademeli olarak bir renk gelir, Salih annesinin bu büyüleyici değişimini şaşkınlıkla izlerdi. Bu günle-

rin gecelerinde Yıldız Hanım'ın diğer zamanlarda da nerede olduğu pek belli olmayan ilgisi âşık olduğu adamın üzerine yoğunlaşırdı. O gelince kadın ortalıkta öyle bir edayla dönerdi ki evin içinde ikisinin şehvetinden yapılma tuhaf bir koku dolaşırdı. Odaya kapanıp fısır fısır konuşurlardı. Bazen tam kapanmadan aralık kalan yatak odası kapısına yaklaşıp ne konuştuklarını duymaya, ne yaptıklarını görmeye çalışırdı. Yatak odasından taşan, s'ler, ş'ler, kıkırdamalar. O gecelerin sabahında maaile gerçekten güzel bir kahvaltı yapılırdı. Yıldız Hanım kahvaltıyı hazırlarken hep aynı şarkıyı mırıldanırdı. "Günaydınım, narçiçeğim, sevdiğim." Salih o şarkıyı başka günlerde de duymak ve muhatabı olmak ister miydi? Mutlaka isterdi.

Babasıyla annesinin ölümü arasında geçen bir yıl Salih için pek bir şey ifade etmiyor. Daha doğrusu çok net birkaç görüntü var sadece. Yasının bulanık hazzına yenik düşmüş, günün büyük bir bölümünü uyuyarak geçiren bir kadın, Salih de kalın perdeleri çekilmiş, karanlık ve soğuk misafir odasının kapısını kapatmış, kadife koltuk yastıklarını yerlerinden çıkarıp birbirine çatarak yaptığı oyuncak evinde oturuyor. Yastıkların arasından gördüğü sehpanın üzerinde kristal bir şekerlik ve yeşil bir cam vazo var. Akşam kahvaltıları yapıyorlar ve bu süre boyunca oldukça az konuşuyorlar. Salih kendi buluşu olan yağekmekşekerden yiyor. Bazen Yıldız Hanım çaylarını tazelerken birdenbire içini çekip ağlamaya başlıyor. Salih oturduğu sandalyeden kalkıp annesinin eteğine sarılıyor. Çocuk aklıyla bir şeyler söylemek istiyor ama aklına söyleyecek bir şey gelmiyor. Öyle duruyorlar.

Bir de selamın aleyküm deyişini hatırlıyor. Yusuf Seyit Bey, bu kelimeyi gerçekten de tamamıyla kendine has bir tarzda söylerdi. Eve geldiğinde bir tür gönül alma telaşıyla dolu olduğu kapıdan her girişinde hissedilirdi. Selamın aleyküm derken; e'yi aşağı çekip, -a'yı yükseltip sonra aleyküm'ün "-ü"sünü uzunca söylerdi. Bir selama sadece onu vurgulama biçimiyle "e hadi anlat bakalım canım, seninle ilgili her şeyi merak ediyorum"u da sığdırabiliyordu. Böyle dediğinde sesinden ılık bir şey Salih'in kalbine doğru akıp onu yumuşatır, bu adam niye sürekli gidiyor, benim babam niye yaşlı, herkesin babası genç diye hınçlandığı zamanlar için kendini suçlu hissederdi. Salih babasını severdi.

Yusuf Seyit Bey bazı akşamlarda kütüphanesine çekilirdi. Oğluna karşı sevgi doluydu; zaten Yıldız Hanım'dan çok o meşgul olurdu Salih'le. Onu kucağına oturtup kitap okur, dünya atlasını açıp Salih'e öğretirken, "dünyayı tanımalı insan" derdi. Salih babasının kucağında haritaya bakarken bir yandan da en sevdiği oyunla meşgul olduğunu hatırlıyor, sağ elinin parmaklarına yapıştırıcı döküp kurutmuş, bir yandan babasını dinlerken –kimseye efendim deme. Kimseden de sana efendim demesini isteme. İnsan efendi değildir– bir yandan da bu yapay deri parçacıklarını soyuyor.

Senin çocukluğunu meydana getiren iki önemli şey daha var. Birilerine anlatırken nedense hiç bahsetmezsin. Biri teravih namazı vakası. Önemlidir. Babanla kamusal alana ilk çıkışın ve aynı zamanda bir camiye ilk ve son gidişin olması açısından anlatmaya değerdir. Pek çok açıdan kritik. Ama işte insan böyle bir mahluk. Hikâyesini seçerek anlatır. Nihan'a da seçtiğin kadarını anlatmıştın. Annen ne kadar cesurmuş demişti. Metres.

Bir ramazan gecesi. Teravih namazı. Camii cemaatten kadın ve erkeklerle tıklım tıklım dolu. Ramazan ışıkları, kapıdan geçen bir kedi, şadırvanda akan suyun sesi, dua sesleri. Altı yaşındaki Salih en ön sıradaki babasının arkasında, birkaç çocuğun yanında saf tutmuş camidekilerle birlikte eğilip kalkıyor. Bir süre sonra hareketlerindeki ritim bozuluyor, hafiften arkasına önüne bakmaya başlıyor, huzursuzluğu artıyor ama yapacak bir şey yok, hem namaz devam ediyor hem de hınca hınç kalabalığı geçmesi mümkün değil. İlk selam verildiğinde sağına soluna bakıp aniden yerinden kalkıyor, bir anlık hareketlenmeden faydalanıp insanların arasından koşturarak sıyrılıp geçmeye çalışıyor. Cıkcık eden, sinirle kaş göz yapan ihtiyarlar arasından merdivenlere kadar geliyor. Nafile. Merdiven de aşağıya kadar namaz kılan insan dolu. Bir yerden şırıl şırıl su sesi duyuluyor. Bir yaşlıyla göz göze geliyor, çocuklardan biri kıs kıs gülüyor. Salih pantolonuna bakıyor, ağlamaya başlıyor.

Salih, annesi de öldükten sonra babasının karısı Sevinç Hanım'ın evine alındı.

Ancak özel bir çaba sarf edilirse duyulabilecek bir ses tonuyla konuşan, nesnelerle sanki hiç temas kurmadan, aralarından minör

bir nota gibi süzülerek geçen bu kadın, kendi çocuğu Feyza'dan hiç ayırmadan onunla ilgilenmiştir. Salih günün annesi hayattayken birlikte uyudukları saatinin hususi bir adı olduğunu, buna kerahet dendiğini ve bilhassa bu vakitte uyumanın çok beter ve mekruh bir şey olduğunu, bu uykuların maazallah insanın aklına zarar verebileceğini de bu evde öğrendi. Annesinin cenazesi kaldırıldıktan birkaç gün sonra bir ikindiüstü, alışkanlıktan olacak kerahet vakti gözkapakları ağırlaşıp uykuya düşeceği sıra Sevinç Hanım gelip onu ayılttı, "Şimdi uyursan ruhun bulanır oğlum" dedi, "aman hafazanallah."

Salih'le ablasının hikâyesi sessiz bir hikâyedir. Feyza, Salih evlerine ilk geldiği andan ayrıldığı güne kadar ona gayet düzgün yaklaştı fakat aynı zamanda hep asgari bir düzeyde. Feyza Salih'i dışlıyor değildi, sadece ona hususi olarak davranmıyordu. Salih ablasının karşısında çoğunlukla kendini görünmez gibi hissederdi; arada bir karşısında belirdiğinde kız Mona Lisa'dan ödünç alınmış bir mimikle nazik fakat kısa gülümser, ne yapıyorsa onu yapmaya devam eder, konuşmaları gerektiğinde de kısa ve öz konuşurdu; katı bir tonla değil, içerisinden herhangi bir duygu sağılamayacak düz bir tonla. Kısa ve her defasında amaca yönelik. Salih Feyza'nın dünyasına girmenin mümkün olmadığını bir vakit sonra kabullendi ve kendi yalnız yaşamasını sürdürdü. Fakat mağrur sükûnetinin sebebini bir türlü anlayamadığı ablasına gizliden gizliye hep bir hayranlık duydu ve arzunun hayranlığa benzediğini de o zaman keşfetti. Sonraları kendini insan davranışlarının nedenleri üzerine düşünebilecek kadar olgun saydığında ablasının suskunluğunun, o evde bir tür görünmez adam gibi yaşamasının nedenini apaçık buldu; ikinci kadının gökten zembille inen oğlu olarak bu evin orta yerine düşmesi, Feyza'da da Sevinç'te de bir tür hınç yaratmış olmalıydı. O yıllarda kendi evlerinde havalarda uçuşan kül tablaları eşliğinde bitmek bilmez kavgalar yapılırken, onların evinde neler olmuş olabileceğini düşünmeye çalıştı. Kendini başkasının yerine koymanın yazgıyla ilgili bir şey olduğunu ve bazıları için bunun insan olmanın karşı konulamaz sorumluluğuna tekabül ettiği fikrini de bu sırada buldu.

Salih babasının gerçek ailesiyle dört yıl yaşadı. Hiçbir ihtiyacının eksik edilmediği, huzurlu ve sorunsuz bir dört yıl. Or-

tak hayatları Yıldız Hanım'ın babası emekli albay Tahsin Bey'le, annesi, emekli öğretmen Münevver Hanım'ın varlığını bir türlü kabullenemedikleri torunları Salih'e –kızlarının ölümünden dört yıl sonra– kol kanat germeye karar vermeleriyle birlikte Salih'in İstanbul Arnavutköy'e onların yanına taşınmasıyla sona erdi. Salih ablasını ve onun annesini her zaman aradı, bayramlarını kutladı, üniversitede iki yaz ziyaretlerine gitti, ablası Feyza'nın düğününde Kur'an okuyacak hocayı İstanbul'un sesi en güzel hatiplerinin arasından kendi gayretli araştırmaları sonucu bulup düğüne de kendisi götürdü. Onlar da Salih'i ihmal etmediler. Sevinç Hanım adil bir kadındı; babasının mirasında elbet Salih'in de payı gözetilecekti. Babasının vefatından beri her yıl belli bir tarihte zeytinyağı fabrikasından ve üzüm hasadından gelen payı hesabına yatırılır. Sonraları, karayolunu kullanarak memleketine seyahat ettiği zamanlarda, yolda küçük Anadolu şehirlerine, çorak topraklara, renksiz soluk binalara, ilkokullara ve okul bahçelerine, bahçelerdeki Atatürk büstlerine bakarken ona hep insanlar burada tam anlamıyla mutlu olamazlarmış, bir tek İstanbul'da yaşayanlar gerçekten mutlu olabilirmiş gibi geldi. Orta sonu ve Liseyi Arnavutköy'de anneannesiyle dedesinin yanında bitirdi; üniversite sınavında Gazetecilik fakültesine girdikten bir yıl sonra Anadolu yakasındaki bir yurda çıktı ve o zamandan beri de hep Anadolu yakasında yalnız yaşadı.

İkincisi de vaka-i kurbağa. Yavru kurbağa.

Çocuklar derenin başında toplanmıştı. Salih o mahalleye bir hafta önce gelmişti. Annesi öleli bir hafta olmuştu. Feyza ablalarının evine gelmişti. Evde mevlüt okunuyordu. *Evde mutluluk yoktur.* Ev çok kalabalıktı. Salih evde durmak istemedi. Bahçede incir, nar, dut ağacı vardı. Durmadan eve girip çıkan kadınlar vardı. Kadınlardan biri onun halinden anladı, oğlunu yanına çağırdı Salih'i işaret etti, çocuğun peşine takıldı, yürüdüler. Diğer çocukların yanına gittiler. Çocuklar dere başında toplanmıştı. *Kubar kubar kel çömçe, bana siğil atma.* Derenin başında toplanmış bir şeyler yapıyorlardı. Önce anlamadı, taşların üzerinden dikkatle yürüyen yanındaki oğlanın adımlarını taklit ederek yürüdü. Aşağıya, derenin kenarına yanlarına indiler. Artık orada yaşayacaktı. Bu mahallede. Bu çocuklar da

onun arkadaşı olacaktı. Allah'ın izniyle. Dört oğlan, üç kızdılar. Bir kısmı dere kenarından az ileride, tozun toprağın içinden pipet gibi kullanmak üzere ekin sapları topluyor, yaşları biraz daha büyük iki oğlan da ayakları çıplak dereye girmiş suyun içinden küçük kurbağaları yakalıyordu. İribaş diyorlardı bunlara. Ya da çömçe. Ekin saplarını alıp yavru kurbağaların –henüz sadece bir kafa ve kuyruktan oluşan, tam olgunlaşmamış kurbağa, ergen kurbağa– alıp kamışları hayvanın makatına sokup üflüyorlar. Yavru kurbağalar patlayarak dağılıyor. Bunu yaparken de hep bir ağızdan aynı tekerlemeyi söylüyorlar. *Kuu bar kubar kel çömçeee, bana siğil aaat maaa.* Bu, çocuk milletinin sebepsiz gaddarlığıyla işleyen sapkın bir tekris töreni. Arkadaşımız olacaksan sen de aynını yapmalısın. Salih de yaptı. Bundan böyle arkadaşları olacağına göre bu sınavdan geçmesi gerekirdi. İğrenerek yaptı. Kurbağa yüzünde patladı. Çocuklar güldü. O gece ateşi çıktı. Rüyasında bahçedeydi. Nar ağacının dibinde. Eliyle toprağı eşeleyip kazıyordu. İşi bitince gömmek için bir şey aradı, bulamadı, ölü kurbağa ayağının üzerinden zıpladı, ağaçların arasından karanlığa karıştı. Ertesi gün sağ ayağının başparmağında bir siğille uyandı. Kadınlar okudular geçmedi. Metin'in dediğine göre inanmayanlarınki bile okutunca geçiyormuş. Salih'inki öyle olmadı. *Salihciğim işte ölse bile gömülemeyen şeyler var. Senin biyografin bilhassa bunlardan müteşekkil.*

• • •

Nefaset Lokantası'na vardığında mevlüt hazırlıkları sürmekteydi. *Gördün mü bak, bir şeye geç kaldığın filan yok.* Telefonla ulaşamayınca Salih'in evine uğrayarak bavulunu toparlayıp lokantaya getiren Metin de oradaydı. Salih Rio'ya taşındıktan sonra evini turistlere günlük kiraya verme işini konuşmuşlar, hatta bu teklifi ortaya Metin atıp kendisinin ilgilenebileceğini söylemiş, Salih'in gitmesi ertelenince işler biraz karışmış, zira evi kiralayan ilk turistler bu sabah İstanbul'a varmış, Metin'le buluşup eve gittiklerinde koridorda açık vaziyette duran bavul tuhaf bir görüntü arz etmiş, Metin de onu arayıp ulaşamayınca bavulu toparlayıp lokantaya getirmişti. Salih "İyi yapmışsın" dedi, "her şey içindeydi, eve uğramam gerekmeyecek." Gece neredeydin? Dışarıda. *Anlatmayacak mısın dün gece neler yaşadığını? En yakın arkadaşına? Metin senin en yakın*

arkadaşın değil mi? Gerçi başka arkadaşın da yok zaten. Senin neden başka arkadaşın yok?

Aslında bunu bir keresinde Metin'le de konuşmuşlardı. Biz niye herkesten koptuk? Niye diğerleriyle görüşmüyoruz? Sonra üniversitede tanıdıkları herkesi gözden geçirdiler ve onlarla artık pek görüşmemekte gayet haklı oldukları kanaatine vardılar. Metin, dünyaya ve doğaya karşı kendiliğinden iyi olduğunu ama insanlara karşı doğal olarak iyi olmadığını söyledi, onlara karşı iyi olmak için sebebi olması gerekiyormuş. "Sırf uzun yıllardır tanıyorum diye birine iltimas geçemem. Bir insan bana tutunacak bir sebep vermeli." Salih'e geçen yaz evlenen iki eski arkadaşlarının hızla kalınlaştıklarını fark edip etmediğini sordu. Evlilik kalınlaşması. Göstermelik sırıttıkları her fotoğrafta giderek daha mutsuz görünüyorlar, boyunları, kolları, göbekleri kalınlaştı, hadi onları geçelim esas ruhları kalınlaştı ki onun bir çaresi bulunamaz. Yüzleri de birbirine benzemeye başladı. Bundan sonrası da belli. Sabahtan akşama kadar bekâr arkadaşlarının –yani bizim– ne kadar da zavallı ve yalnız olduğumuza birbirilerini ikna etmeye uğraşacaklar, derin mutsuzluklarını bulaştırdıkları verimsiz çocuklar üretecekler. Kişi asla bir düzen kurmamalıdır. Ve bütün kurulu düzenleri de dibinden dinamitlemek gerekir. Benim kurulu bir düzenim var. Öyle mi? Sana hemen şimdi bir iyilik yapayım ister misin? Booooom! Ayrıca ellerinden kredi kartlarını al bakalım, aşkları kaç gün sürüyor.

Biz de isterdik yani bin yıllık arkadaşlarımız olsun. Ama olmadı ne yapalım. Biz de şu ilkokuldan beri görüşen arkadaş gruplarından mı olsaydık? Yirmi kişilik bir arkadaş grubu. Ortaokulu, liseyi de beraber okumuşlar. Birkaçı üniversiteyi de beraber. Sonra her yaz düğünler dernekler kurulur, teker teker evlenirler. Hep beraber. Tatillere çıkarlar. Beraber. Çocuk yaparlar. Beraber. Hiç mi değişmediniz, hiç mi çelişmediniz, bunu nasıl başarıyorsunuz? Biz reklamcı mıyız Salih neden durmadan olumlu konuşalım?

Kitap kulübündeyken iyi anlaşıp sonraları giderek aralarının açıldığı Hasan'ı ele aldılar. Metin Hasan'ın hayatına dair şeyleri hep kısarak anlattığını söyledi. "Nazar değmesin diye öyle yapıyordu." Başarılarını, sahip olduklarını azaltarak anlatıyordu ama bazen

şaşırıp –yeterince zeki olmadığı için söylediği yalanların takibini yapamıyordu– çelişkili ifadeler veriyordu. Karar ver, kârda mısın zararda mısın, senin ucubik hayatının nesini kıskanacağım ben zavallı! Git biraz gerçek kitaplar oku da varoluşunun şu evrendeki değersizliğini bir anla. Bir gün Hasan bir şeyler anlatırken Metin birden ellerini onun omuzlarına koyarak lafa girmiş "Sakin ol dostum, dinle. Umarım yakın gelecekte bir gün, önce çelişkilerinin farkına varır sonra da onları kucaklarsın" demiş, sözünü bitirdikten sonra yürüyüp gitmiş, arkadaşlıkları bu sahneyle bitmişti. "Şu samimiyet, ne tehlikeli bir kavram; üçkâğıtçılığın, yardakçılığın, yalakalığın, densizliğin, hadsizliğin, edepsizliğin kisvesi oluyor. Bütün samimiyetimle söylüyorum, Samimiyetimize sığınarak, Samimisin değil mi? Hayır efendim samimi değilim. Samimi olmamız gerekmiyor." Metin samimi olmak istemiyordu, hakiki olmak istiyordu.

Bir ortak arkadaşlarının aşırı kıskanç, bir diğerinin yalancı, sonuncusunun da sıkıcı olduğuna karar verdikleri aynı konuşmada Metin'in Şevket'i ütüye benzetmesi Salih'in çok hoşuna gitmişti. "Ütü nedir Allah aşkına? Bir işe yarar gibi görünen ama bomboş, tamamen vakit kaybı, lüzumsuz, gerzekçe bir buluş."

• • •

Metin'le Salih üniversitenin ilk haftasında kitap kulübünde tanıştılar ve o günden sonra başkalarının meclislerine girip çıksalar da sadece ikisinin dostluğu kalıcı oldu. Tanıştıkları ilk gün kitap kulübü toplantısında Metin okunması planlanan metinlerin seçimi esnasında itiraz etmiş, daha az roman, daha çok felsefe metni okumaları gerektiğini söylemişti. "Romancıların ellerinden gibi'lerini ve sanki'lerini alırsanız bir şey söyleyemez olurlar, gerçekten söyleyecek bir şeyi olan roman yazmaz, felsefe okumayı öneriyorum" demiş, Salih görüşüne katılmasa da hukuk fakültesinde okuduğunu öğrendiği bu adamla iyi anlaşabileceğine, en azından onunla konuşmaktan zevk alacağına o an ikna olmuştu. Metin'in romanlarla felsefe metinleri arasındaki değer farkına dair görüşleri sonraki yıllarda değişti hatta neredeyse tam tersini düşünür oldu ama Metin zaten genel anlamda çelişkilerin insanıydı ve bundan hiç rahatsızlık duymazdı.

Birbiriyle çelişen düşünceleri ve sivri fikirleri Metin'in hayatını öğrencilik yıllarından başlayarak daima belirleyip zorlaştırdı fakat o tutarsız olmaktan ve tuhaf görüşlerini dünyaya duyurma azminden hiç taviz vermedi. Birinci sınıftalarken üniversite öğrencilerine kancayı takmaya çalışan cemaatlerden birinin yemekli sohbet davetine biraz gözlem yapıp dalga geçme niyetiyle gittikleri ilk gün, cemaatin bir mensubu, üniversiteliler tartışsın diye ortaya bir soru atmış, onlara Türk tarihinde bir anı değiştirme kudretine sahip olsalardı ne yapacaklarını sormuştu. Metin soruya "Türklerin İslamiyet'e geçişine engel olurdum" cevabını –gerçekten böyle inandığı için– vermiş ve o günden sonra ikisi de pilavlı sohbetlerden sonsuza kadar dışlanmışlardı. Metin'in kimilerini güldüren, kimilerini sinirlendiren bu cevabı birkaç gün içinde kampüse yayılmış, oldukça küçük bir grup olan Şamanist Türkçüler Metin'e yanaşıp onunla tanışmış, misafirperver ve heyecanlı bir ruh haliyle onu kendi buluşmalarına davet etmiş, Metin bu sefer de buluştukları bir akşam onlara dahil olmuştu. Bir iki kez yanlarında bulunup fikir alışverişi yaptı ama onlarla bozuşması da uzun sürmedi. Medeniyet üzerine yürütülen bir konuşma esnasında Türklerin dünya medeniyetine armağanının sahte emniyet kemeri tokası ve yoğurttan ibaret olduğunu söyleyince önce ortam ciddi bir biçimde gerildi. Aynı sohbet esnasında Metin Türkleri genel olarak çirkin bulduğunu, bunun da aslında genetik bir açıklaması bulunduğunu; bu durumun gelenekler sebebiyle eş seçiminin özgürce yapılamaması ve farklı ırklarla karşılaşmaların, dış evliliklerin yaygın görülmemesi sebebiyle gen havuzunun güdük kalması gibi gayet mantıklı ve bilimsel sebeplerle açıklanabileceğini söyleyince sabırları taşırmış, Türkçülerden temiz bir dayak yiyip kampüsteki tanınırlığını planlamadığı bir şekilde birdenbire artırmıştı. *Adı da Metin. Afitap Hanım çok haklı, bazı insanların isimleriyle ilişkisi var. Rahatı seven adamsın sen. Konforlu geliyor tabii onunla arkadaş olmak. Yürüyen bir kitapla arkadaş olmak gibi.*

Bazı insanların şerri yanında, yakınında tutmak için hayatından çıkarmadığı arkadaşları vardır. Bunlar hep kendi kafalarının içinde yaşarlar, sürekli kendilerini karşılarındakilerle kıyaslarlar. Sanki bütün başarılarında bir payları varmış, onların kariyerleri aslında kendilerinin olmalıymış, çocukları onlardan doğmalıymış gibi.

Birçok insanın hayatında böyleleri illa ki vardır. Fakat Salih'e göre Metin bunlardan biri değildi. Evet belki sivri dilliydi, biraz fazla bilmişti, sert ve zorlayıcı tarafları olduğu da kesindi fakat Metin kesinlikle habis değildi. Metin kötücül değil sadece mutsuz biriydi. Üstelik insanoğlunun mutsuzluğunu o kadar doğal ve kaçınılmaz buluyordu ki mutlu olabilenlerden hoşlanmıyor, onları yeterince gerçekçi bulmadığından ya da mevcut şartlar altında, böyle bir dünyada mutlu olabilmenin ancak koyu bir cehalete dayanabileceğini düşündüğünden onları aşağılıyordu. Metin belki mutlu biri değildi, fakat yine de kesinlikle neşeliydi.

Salih Metin'e karşı, onunla tanıştığı günden beri karmakarışık şeyler hissetti. İlk zamanlar zeki ve kibirli bir gerzek olduğunu düşündü, daha sonra onu dili insanda alışkanlık yaratan sevimli bir yılana benzetti, sonra onu özledi, sonra ondan nefret etti, küs kaldıkları iki yıllık bir ara onun dürüstlüğünü kimsede bulamadı, nihayet onu bir kardeş gibi kabul etmeye ve sevmeye karar verdi. Metin aynı anda birçok şeydi ve Salih en kızgın olduğu zamanlarda bile ona gerçekten hep çok değer verdi. Metin işte o bir kişiydi. Kamusal alanda insanlar içinde otururken dişimde maydanoz kaldığını görse söyleyecek kişi, hatalarımı pohpohlamayacak, başarılarımdan korkmayacak, mahvımdan zevklenmeyecek o bir kişi. İnsana bir kişi yeter. Eğer ki onu bulduysa.

Metin fakülteyi başarıyla bitirdikten sonra önemli bir hukuk firmasında işe başlamış fakat bu şirketin aldığı büyük bir mafya davası sırasında dilini yine tutamadığı, üstelik tutmak da istemediği için kovulmuş, dil uzattığı insanların eli kolu pek uzun olduğu için de hayatını düzgün bir biçimde idame ettirebileceği bir konumu yaratacak türden işi bir daha bulamamıştı. Çaldığı bütün kapılar yüzüne kapanınca kendi ofisini açmaya yeltenmiş, Salih'ten aldığı borç parayla kendine küçük bir ofis tutmuş, işlerini rayına oturtmak için gerekli zamanı da yine boş geçirmemek için zorunlu müdafilik yapmaya karar vererek baroya başvurmuştu. Yıllar içinde ne kendi ofisinde dikiş tutturabildi ne de dosya başına bazen yol parasını dahi karşılamayan paralar kazandığı baro avukatlığından istediği maddi geliri kazanabildi. Metin geçim sıkıntısı çekiyordu, kendini bildi bileli. İnsanların geçim sıkıntısı yokmuş gibi davranmaların-

dan nefret ederdi. Ona göre hayatta her şey sınıfsaldı, hayat bunu ona türlü biçimlerde öğretmişti.

Sıklıkla kirasını denkleştiremezdi. Onun için temel ekonomik birim kiraydı, her şeyi bununla ölçerdi, hatta bu konu Salih'le aralarında daima bir espri konusu olur ama yeri geldiğinde de meselenin gerektirdiği üzere derhal ciddileşilirdi. Bir şeyin pahalı olup olmadığını ya da pahasına değip değmeyeceğini bahsederken ölçütü hep onun "kaç kiraya bedel olduğuydu." Metin'in insanları ciddiye alma eşiği de yine kirayla ölçülüyordu, "hayatında bir ay bile kendi kazandığı parayla kira ödememiş bir insanı ciddiye alamam" derdi. "Dünya kiralık bir yerdir. Herkes ödeyecek."

Maddi meseleler üzerine bir tek Salih'le konuşurken tam anlamıyla rahat hisseder, kendini içinden geldiği gibi ifade ederdi. Yeterince yoksul da değilim. Yoksulluktan yakınacak kadar. İşte bu Salih, alt orta sınıf lanetidir. Dünya bana sadece belli konularda dertlenme imkânı veriyor. Para kazanma zorunluluğu beni çok yavaşlatıyor Salih. Keşke bu bir zorunluluk olmasaydı. Metin bu yüzden başlarda Salih'i anlayamamıştı. Samimiyetlerinin ilerlediği ilk zamanlarda bir gün içerlerken Salih'in babasından kalan mirası yememesine anlam veremediğini, ondaki rahatlık kendisinde olsa asla çalışmayıp bütün gün Tanzimat züppeleri gibi roman okuyacağını söylemişti. Ama hayat bana müsaade etmiyor, ona göre benim böyle önceliklerim olamaz, ben önce kiramı ödemeliyim.

Metin'in geçim sıkıntısının arttığı aylarda, –bu sıkıntı genelde kaşlarının ortasına yerleşip orada ilk bakışta öfkeye benzetilebilecek fakat esasında endişe, küskünlük, sitem ve bıkkınlığın karışımı olan çok hususi bir anlam yaratır–, Salih durumu hemen onun yüzünden okuyup anlar, ertesi gün gündelik bir sohbetin içinde laf arasında "elimde biraz bir şeyler kaldı bu ay, sana bir şeyler yatırdım, hesabını kontrol ediver" diye geçiştirerek söyler, arkadaşının bundan herhangi bir minnet ya da mahcubiyet duymaması için kelimelerini her defasında çok özenle seçerdi. Gerçek yakınlık böyle bir şey olmalı, kişinin kendisini karşıdakinden değil, karşıdakini kendisinden korumak için kolladığı belli bir mesafe ve o

mesafenin içinde daima kırılgan muamelesi gösterilen, ihtimam üzere kurulu bir dil.

Metin yine böyle günlerden birinde masaya bu defa yüzünde yerleşik bir kederle değil, dudağının sol kenarını ve çenesini sivrilten bir hınç ifadesiyle çöktü. Salih, karıştırdığı derginin üzerinden onu kaçamak bakışlarla süzüp yüzündeki anlamı okumaya çalıştı fakat bunda pek başarılı olamadı. Metin her zamanki gibi lafa ortasından girdi. "Çantasıyla saatini toplasan benim bir yıllık kiram" dedi. "Bugün adliyede gördüm. Havasından yanına yaklaşamazsın.""Selamlaşmadınız mı?" "Ne selamlaşacağım, bir defa borç istedim, –hem de rahat etsin diye dolardan– vermedi. Senin çömez hallerini ben bilmiyor muyum, aman abi şu dilekçe nasıl yazılır diye peşimde kuyruk etmiştin kendini. Saatini çantasını görmeliydin. Ben üç beş kuruşun peşinde koşarken herifin saati benim bir yıllık kiram. Bu dünyanın devri devranını..." Salih gülümsedi. Gül sen gül. Sana yakışıyor mu böyle süfli duygular? Kıskançlık. Kıskançlık değil. Sınıf kini. Metin, eniştesinin uzaktan akrabası olan bu çocuğu okul zamanında himayesine almış, hukuk nosyonuna dair bildiği ne varsa ona öğretmiş, staj yapacağı zaman da araya girip o zamanlar kendi çalıştığı prestijli firmaya alınmasını sağlamıştı. Fakat Metin işini kaybettikten sonra bir türlü dikiş tutturamayıp, dosya başına davayı gördükten kim bilir kaç ay sonra gelen harçlık sayılacak komik meblağlarla yaşamaya çalışırken, bir zamanlar çırağı olan bu şahıs sınıf basamaklarını önlenemez bir hızla tırmanmayı başarmış, mafya davalarından parayı bulup, adliye koridorlarında, üzerinde davalarına baktığı adamlarınkine benzeyen parlak naylon takım elbiselerle, etrafa testosteron saçarak dolaşa dolaşa kendine epey geçerli bir isim yapmıştı. Salih Metin'e "sen hukukçusun, o avukat." dedi. Bu memlekette hukukçu olmakla avukat olmak arasındaki farkı benim sana anlatmama gerek yok. Sen de öyle bir avukat olup öyle paralar kazanmak isteseydin yapabilirdin, farkınız burada. Kendi seçimlerin için kendini hırpalama. Salih arkadaşını rahatlatmak istedi ama ona inanmadığı hiçbir şey söylemedi. Metin Salih'in çayını kafasına dikti. "Lanet olsun bütün varoluşçu metinlere." dedi. "Beni zehirleyen bütün filozoflara. Beni en çok onlar mahvetti." O akşam Galata'ya gidip rakı içtiler.

Metin Salih'in esasında sahip olduğu maddi rahatlığa sırtını yaslamamasına şaşırsa da aynı sebeple ona çok saygı duyuyordu. Hali vakti yerinde olduğunu anladığında bunu aralarındaki bir eşitsizlik olarak alıp rahatsızlık duymuş, zaman içinde onu tanıdıkça onun başka türlü birisi olduğunu anlamıştı. Örneğin onda zengin çocuklarında gözlemlediği şu mide bulandırıcı kullanılma paranoyası yoktu. Salih dünyaya öyle bakmıyordu. Kendi gayretiyle sahip olmadığı şeylere bel bağlamıyor, sadece varlıklı bir adamın sulbu olmaktan kaynaklanan şansına yaslanmıyor, belli ki böyle yapmanın dünyada kapladığı yer, kendi varoluşu için gizli bir hakaret olacağını düşündüğünden buna güvenmiyor, sahip olmak için hiçbir şey yapmadığı şeylerle övünmüyordu. Salih klasik anlamda bir varlıklı aile çocuğu değildi. O asil ruhlu biriydi; ki asaletin maddi güçle beraber yürüdüğü çok nadir görülür.

Dünya üzerinde iktidar tutmayan bir alan mümkünse bu ancak arkadaşlığın alanı olabilirdi ya da arkadaşlık olsa olsa bunun arayışı olmalıydı. Bu hayatta her şey sınıfsaldı ama bir tek arkadaşlığınki bir sınıf siyaseti değildi; eğer ki hakikiyse. Salih'le Metin tanıştıkları andan itibaren bütün arkadaşlıklarını işte bu yeri aramaya adadılar.

• • •

"Bizim kuşaktan herkesin gizli hayali budur, herkes bir kafe açmak ister. Bak fırsat ayağımıza geldi, sen bırakıp gidiyorsun. Nefaset Kafe. Burası hamaset lokantası değil efendim, liyakat lokantası hiç değil, burası Nefaset Lokantası. Biz onu değiştirdik, Nefaset Kafe yaptık deriz. Olmaz mı? Vallahi fırsat kucağımıza düştü ama sen gideceğim diyorsun. Olacak iş mi Salih?"

Afitap Hanım'ın yedisinin mevlüdü başlayalı bir saatten fazla olmuştu. Dualar okunup helvalar dağıtılırken Metin bir köşede Salih'in kulağına bunları söylüyordu. Salih huzursuzdu. Arkadaşının deminden beri durup durup kulağına eğilerek ettiği başka zaman olsa belki dayanamayıp güleceği laflara tepkisiz bakışlarla mukabele ediyordu. Mevlüt mahalle sakinlerinden çalışanların da icabet edebilmesi için akşam saatinde başlamıştı. Meral'in öngörüsü boşa çıkmış, Suphi Bey mevlüde hâlâ gelmemişti. Salih saatine bak-

tı, Metin'e dönüp kısık bir sesle "Nerde kaldı?" diye sordu. "Uçak kaçta?" "Birde." Bilmem, insan ortadan kaybolmak istemez mi? Belki de kaybolan insanlar aslında kayıp değil kaçaktır. Kaybolan kişilerden kaçı gerçekten kaçak değil de kayıptır acaba diye sormak daha doğru olur. Metin Suphi'yi kastederek "Olmadı gider üç beş yıl sonra birilerine ben seri katilim, iki karımı da ben öldürdüm diye anlatır" dedi; rahmetlinin vefatını kendine kesin öyle açıklıyordur. Salih "vârisi olmadığım şeyler neden sürekli bana miras kalıyor?" diye düşündü. *Yalnız sen değilsin. Bu memlekette herkes hakkı olmayan mirasları yiyor Salih. Kendinle bu kadar uğraşma. Kurtul zamanın zulmünden.*

• • •

Mevlüt duası okunup bittikten sonra, Kur'an okumaya geçildi. Zaman ilerliyor, kalabalık bir türlü dağılmıyordu. Salih saatine baktı. Meral'le göz göze geldiler. Metin Salih'in kulağına eğildi, önceki gece Meral'le yattıklarını söyledi. Salih şaşırmadı. Ölüm üreme arzusunu tetikler. Salih duanın art arda eklenip katmerlenen, bir türlü bitmek bilmeyen mırıltısından sıkıldı, hareketlenip mutfağa gitti. Mutfakta İbrahim ortalığı toparlıyor, mevlüde gelenlere sunulan yiyeceklerin bulaşıklarını yıkamaya hazırlanıyordu. Salih tekrar içeriye dönmek istemediğinden emindi. Gömleğinin kollarını sıvadı, kol saatini çıkarıp kenara koydu, İbrahim'le birlikte bulaşıkları yıkamaya başladı. Yan yana durmuş işlerini yaparlarken İbrahim bir şeyi itiraf eder gibi "yakılmak istediğini söylemişti" dedi. Salih soran gözlerle bakınca açıkladı: "Bir gün mutfakta muhabbet ediyorduk, hayat, ölüm, şu bu. Afitap Abla 'izin verseler ben öldükten sonra gömülmek istemezdim, yakılmak isterdim' dedi. Toprağın altına girmekten korkuyormuş." Salih'in birden canı sıkıldı. Acaba cenazeye eşek arıları bu yüzden mi yağdı? Bırakmazlar ki herkes kendi ölümüyle ölsün, herkes nasıl istiyorsa öyle gömülsün.

O esnada Meral, Afitap Hanım'ın bahçedeki mermer masanın üzerinde tutup gözü gibi baktığı beyaz orkidesini mutfağa getirdi. Bulaşıklara girişmiş Salih'e şaşkın bir bakışla bakarak bir köşeye gitti, derin bir kabın içini suyla doldurup orkideyi içine yerleştirdi; çiçeklere su gece verilir. Salih Afitap Hanım'ın kendisine orkidenin

hikâyesini anlattığını hatırladı. "Birini ne yapsam da ikna edemedim yaşamaya." demişti. Salih lokantada kimsenin olmadığı bir saatte bahçe masalarından birinde oturuyordu, yemeğini bitirip Sütlü Nuriye'ye geçmiş, bir bardak çayla tatlının tadını çıkarırken Afitap Hanım da karşısındaki masanın üzerinde orkidesiyle ilgileniyordu. "Aldığımda aslında iki saptı bunlar. Birini ne yapsam da yaşatamadım. Belki sevildiğini hissedemedi. Bazısını ne yapsan da ikna edemezsin sevildiğine. İnsan için de böyle bu. İnadı bırakıp ondan vazgeçince öbürü yaşadı."

Salih düşündü. Bir tek, kişinin ölümü kendine benzemiyordu. Acaba Afitap Hanım tuvalette yığılıp kaldıktan sonra ne kadar süre hayattaydı? Suphi Bey sandalyenin üzerinde horlarken hâlâ sağ mıydı? Erkenden fark edilseydi kurtarılır mıydı? Suphi Bey bir itiraf hezeyanına tutulmasaydı, dakikalarca durmadan konuşmasaydı, sarhoş olup sızmasaydı karısının niçin tuvaletten çıkmadığından erkenden şüphelenecekti, belki onu yerde ama sağ bulacaktık, müdahale edilecekti, belki acilen ameliyata alınacaktı?

Hiç kimsenin ölümü kendine benzemiyor. Ölüm dışarıdan gelen tek şey olduğu için o yalnızca kendisine benziyor, neye benzemek istiyorsa, ne şekilde gelmek istiyorsa öyle geliyor. Öyle olmasaydı örneğin İsa çarmıha gerilmezdi ya da insan olmanın onuruna anlamını verenler yüzükoyun kaldırımlara düşürülemezdi ve dövülerek ve yakılarak veyahut işkencelerden geçirilerek öldürülemezdi. Nihan'ın ölümü kendi elinden gelemezdi ve Afitap Hanım da tuvalette beyin kanaması geçiremezdi.

Düşündü. Annemin ölümü farklıydı ama. *Salihciğim. Senin gitmen gereken bir yer var. Onunki farklıydı. Senin gitmen gereken yer kendinin batısı değil doğusu, gelecek değil geçmiş.* Kimsenin ölümü kendine benzemiyor. Bir tek anneminki istisna. Onun kalbi babam öldükten bir yıl sonra durdu. Babam ölünce kalbi dayanamayıp... *Salih. Fare olmayan evde fare zehrinin ne işi var? Gerçekten bilmiyor olamazsın değil mi? Annenin ölümü, yarısı başarılmış bir cinayetti. Allahtan sen yağekmekşekerdeki tuhaf kokuyu aldın da yemedin. Okuldan yeni dönmüştün hani.*

• • •

Zaman yoktur, zaman yalnızca sonsuzcasına çok bilinmeyenli bir denklem olarak vardır.

Salih mutfağa girerken kol saatini çıkardı. Bulaşıklara yardım etti. Bunu yaparken göz ucuyla mutfaktaki duvar saatine baktı. İki defa. Akrebin de yelkovanın da yerinden kıpırdamadığını aslında ikinci bakışında anlamalıydı, anlamadı. Saatin durduğunu fark ettiğinde uçağa yetişmek üzere havaalanına doğru yola çıkması için çok geçti. İçinden tuhaf bir duygu geçti. Sanki yaz akşamı, balkonda, çatal bıçak sesleri içinde herkes mutlu mesut yemek yerken o içerde uyuyormuş da onu çağırmayı unutmuşlar gibi. İçindeki heves kuruyup kaldı. Düşünceleri düzensiz, ruhu dağınıktı. Sanki bedeninde başından beri bir boşluk varmış, herkes onu zaten görüyormuş da kendisi onu şimdi fark etmiş, bunca zamandır başkalarının kendisiyle ilgili kendisinin bildiklerinden fazlasını bildiğini henüz anlamıştı. Varlığından, bedeninin dünya üzerinde kapladığı yerden sıkıldı. Ruhunu yağmalamışlar, ondan geriye delik deşik bir kabuk kalmış gibiydi. Mutfaktan çıktı. Kendini lokantadan dışarı attı. Hâlâ mevlütten ayrılanlarla sokaktan geçenlerin arasına karıştı. Bir ara kalabalığın arasında birini görmek ister gibi başını uzatıp baktı. Kimseyi göremedi. Yürürken kalbinin bir avuç koruk gibi ezildiğini duydu.